

ہلکات سہہت و جاں کی، تباہی دین و ایمان کی
و جہ گوسا ہی ہے اکسر، فساد نوئے انسان کی

گوسا؟

اچھا داٹ ■ ہجڑت ہاجی شکیل احمد ساہب
مجاہد بیات ■ ہجڑت مUFتی محمد حنفی ساہب (ر.ہ.)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ਬਿਸਿਲਲਾਹਿ ਰਹਮਾਨਿ ਰਹੀਮ

ਹਲਾਕਤ ਸੇਹਹਤ ਵ ਜਾਂ ਕੀ, ਤਥਾਹੀ ਦੀਨ ਵ ਈਮਾਂ ਕੀ
ਵਜ਼ਹ ਗੁਸ਼ਾ ਹੈ ਅਕਸਰ, ਫਸਾਦੇ ਨੌਏ ਇੱਥਾਂ ਕੀ

ਗੁਰਸਾ?

ਛੱਤ੍ਰਾਤ ਛਾਜੀ ਸ਼ਕੀਲ ਅਛੁਮਦ ਸਾਫ਼ਬ
ਮੁਜਾਯੋ ਬੈਅਤ
ਛੱਤ੍ਰਾਤ ਮੁਪਤੀ ਮੁਹਮਦ ਹਨੀਫ ਸਾਫ਼ਬ ਰਹ.

ਨਾਸ਼ਿਰ

ਹਿਰਾ ਪਾਬਲਿਕੇਸ਼ਨ ਪਨਵੇਲ, ਨਵੀਂ ਮੁੰਬਈ

ગુસ્તા? ગુસ્તા?

કિતાબ કા નામ : ગુસ્તા

ઇફાદાત : હજરત હાજી શકીલ અહમદ સાહબ

તત્ક્રીઝ : હજરત મુફ્તી મુહમ્મદ હનીફ સાહબ રહ.

તાદાદે ઇશાઅત : દો હજાર (૨૦૦૦)

ઇશાઅતે દોમ : ૨૦૧૫ ઈ. સ., ૧૪૩૬ હિજરી

ક્રીમત : 100/-

નાશિર : હિરા પબ્લિકેશન, પ્લોટ નં. ૧૮, શૉપ નં

૧ & ૨, બુશરા પાર્ક, પનવેલ, ૪૧૦૨૦

ફોન નં.: 9892915021

Email:hirapublication@gmail.com

Website: www.shariat.info

મિલને કા પતા

ઇદાર -એ- ઇસ્લામિયાત

ફોન નં : 9892915021 . 36, મુહમ્મદ અલી રોડ, મુંબઈ, ઇંડિયા

ଉତ୍ତର ଗୁରୁମା? ଉତ୍ତର

ବିସମିଲାହି ର୍ହମାନି ର୍ହିମ

ହିରା ପବିଲକେଶନ

ତଥାରୁଫ, ମକାସିଦ, ସରଗର୍ମିଯା

“ହିରା ପବିଲକେଶନ” ଏକ ଗୈର ତିଜାରତୀ ଦୀନୀ ଇଦାରା ହୈ, ଜୋ କିସି କି ଜ୍ଞାତି ମିଳକ ନହିଁ, ବଲ୍କେ ଯେ ଇଦାରା ବକଫ ଲିଲାହାହ ହୈ, ଜିସ କା ମକସଦ ଯେହି ହୈ କି :

* ଉଲମା ଏ ହଙ୍କ କି ମୋଟି ମୋଟି କିତାବୋ ସେ ଉମତ କି ଦୀନୀ ଜ୍ଞରୁତ କେ ମୁତାବିକ ଛୋଟେ ଛୋଟେ କିତାବଚେ ତୈୟାର କିଏ ଜାଏ, ତାକେ ହର ଏକ କେ ଲିଏ ଖରୀଦନା ଔର ବେଚନା ଆସାନ ହୋ ।

* ଉମତ କି ଦୀନୀ ଜ୍ଞରୁତ କେ ମୁତାବିକ ଆମ ଫହମ କିତାବେ ମୁଖତଳିଫ ଜ୍ବାନୋ ମେ ଛାପି ଜାଏ, ତାକେ ଦୀନୀ ବେଦାରୀ କେ ସାଥ ସାଥ, ଦୀନ କେ ତମାମ ଶୋବୋ କା ଝଲମ ହାସିଲ କରନା ଭୀ ହର ଏକ କେ ଲିଏ ଆସାନ ହୋ ସକେ ।

“ହିରା କି କିତାବେ ତବାଅତ କେ ଆଲା ମେଅୟାର କେ ମୁତାବିକ, ଡମଦା କାଗଜ ଔର ଖୁବସୂରତ ସେ ଖୁବସୂରତ ଟାଇଟଲ କେ ସାଥ ଛାପି ଜାତି ହେଣେ, ତାକେ ଦୀନୀ କିତାବୋ କା ବାତିନୀ ଔର ଜ୍ଞାହିରୀ ହୁନ୍ ଦୋନୋ ବାକୀ ରହେ ।

ଅଲଲାହ କା ଶୁକ୍ର ହୈ କେ “ହିରା ପବିଲକେଶନ” କି କିତାବେ ଅଵାମ ବ ଖଵାସ ମେ ପସଂଦୀଦାଗି କି ନିଗାହ ସେ ଦେଖି ଜା ରହି ହେଣେ । ମେଅୟାରୀ ତବାଅତ କି ବଜହ ସେ କିତାବେ କୁଛ ମହିଂ୍ଗି ତୋ ଜ୍ଞରୁ ହୋତି ହେଣେ, ମଗର ଅହଲେ ଜ୍ଞାକ ପସଂଦ କରତେ ହେଣେ ଔର ଅହଲେ ଦିଲ ଦୁଆୟେ ଦେତେ ହେଣେ ।

ଗୁଜାରିଶା ହୈ କି ଆପ ଭୀ “ହିରା” କି କିତାବେ ଖରୀଦେ, ଖୁଦ ପଢେ, ଉଲମା ଏ କିରାମ ଔର ପଢନେ ଵାଲେ ଦୋସ୍ତ ଅହବାବ କୋ ହଦ୍ୟା ଦେ । ଅଲଲାହ ତଥାଲା ଇଦାରେ କୋ ହର ଶର ସେ ବଚାକର ହର ତରହ କି ତରକିକ୍ୟାତ ସେ ନଵାଜେ ଔର ତମାମ ମୁଅଜାବିନୀନ କେ ଲିଏ ଦୁନିଯା ବ ଆସିଖରତ କା ଜାଖୀରା ବନାଏ ।

ଅହବାବେ ହିରା

ગુસ્તા? ગુસ્તા?

કલિમાતે બાબરકત

આરિફ બિલલાહ હજરત અન્નદસ મુફ્તી મુહમ્મદ હનીફ સાહબ રહો.

ਬિસ્મિલ્લાહિ રહીમાની રહીમ

અલહમ્ડ લિહજરતિલ જલાલતિ, વન્નઅતુ લિખવાતિમિ રિસાલતી વ બઅદુ

તારીખ મેં કુદરત કે એસે શવાહિદ મૌજૂદ હૈની કિ કાદિર વ કુદ્દાર જલ્લ જલાલુદૂને બે રૂહ ઔર બે જાન ચીજોને કે વાસ્તે ઔર જરિયે કુદરત કે એસે શાહકાર ઔર નમૂને ઇજાદ ફરમાયે હૈની કે તુરફા એ જી રૂહ દંગ રહ ગણે, મસલન ખુશક ઔર બોસીદા લકડી હોને કે બાવજૂદ ઉસ્તુને હન્નાના કા ફિરાકે હબીબે રબ્બુલ ઝાલમીન પર આહ વ બુકા, ઔર વો ભી એસા કે બડે બડે તુરફા અસહાબ સે ના બન પડે. ઔર બહુત હી મામૂલી ઔર જર્ઝિફ તર પરિન્દ કે વાસ્તે અબ્રહા જૈસે દમ ખમ ઔર સીના તાનને વાલે હાથિયોં ઔર હાથી સવારોને કે છક્કે છુડા દિએ. ઇસલિએ આજ ભી હમ ઔર આપ અગાર કિસી કો કુછ ના સમજાતે હોંની મગર ખુદા તઝાલા કાદિર વ કુદ્દાર ઉસ સે એસે કામ લેતેં, જો હમ જૈસે અના રખને વાલો સે ના બન આએ તો ક્યા અંજબ હૈ. પેશે નજર રિસાલા જો આપ કે રૂબરૂ હૈ, કમ અજ કમ ઇસ હક્કીર કે રૂબરૂ ઇસી તરહ કે અજાઇબાત મેં સે હૈ ઔર યે પઢને કો દિલ ચાહતા હૈ કિ

“ નિગારે મન કે ના મત્કબ રસીદ વ દર્સ ના કર્દ ”

“ સબક્ર બગ્નામ્જહ બેયામોર્ખત સદ મુદર્રિસ શુદ ”

ઇસ સે મેરી મુરાદ મેરે મહબૂબ વ મુહિબ દોસ્ત વ સર્દીકે હમીમ ભાઈ શકીલ અહમદ જાદ મજદુદૂન્હું હૈ. ઉનકી જિસ કાવિશે મઅહૂદ પર યે ખામાફસરીં યે સૌદાઈ કર રહા હૈ, આપકે સામને હૈ. પદ્ધિએ ઔર ખુદ ફેસલા ફરમાઇએ કે ઇસ નાકારા કી ગુજારિશાત મહજ મજનૂનું કી બડું હૈ યા કુછ હક્ક ઔર હક્કીકિત ભી. આગે એક જુમલે પર અપની હરજહ સરાઈ ખત્મ કરતા હું.

“ લજ્જતે મૈને ના શનાશી બખુદા, તા ના ચશી ”

(ખુદા કી ક્રસમ! જબ તક ચખોગે નહીં, શરાબ કી લજ્જત નહીં પા સકતો)

બસ ખુદ પઢ કર ફેસલા કીજિએ।

વસ્સલામ

નાકારા વ આવારા, કિસ્મતોં કા મારા

મુહમ્મદ હનીફ ગુફિર લહૂ

ગુસ્સા? ગુસ્સા?

ફેફરિસ્તે મજામીન

અપની બાત	8
પહલા હિસ્સા : ગુસ્સા કુરાન વ હૃદીસ કી રોશની મેં	
ગુસ્સા કુરાન કી રોશની મેં	24
ગુસ્સા હૃદીસ કી રોશની મેં	26
ગુસ્સે કે બારે મેં બુજુગોં ને ક્યા કહા	29
દૂસરા હિસ્સા: ગુસ્સા ઔર ઉસકી હક્કીકત	
ગુસ્સે કી હક્કીકત	32
ગુસ્સા ક્યો આતા હૈ	33
અપની બડાઈ ઔર ફખ કિ વજહ સે ગુસ્સા આતા હૈ	33
તક્કાર, બહસ ગુસ્સે કી ઝામ વજહ	33
જ્યાદા હંસી મજાક કી વજહ સે ગુસ્સા	34
બદજુબાની ઔર ગાલી ગલોચ ગુસ્સે કા સબબ	34
ગુસ્સા આને કે બાદ ક્યા હોતા હૈ	34
ગુસ્સે કા અસર (Reaction) કહ્યાં હો ઔર કહ્યાં નહ્યો	36
તીસરા હિસ્સા: ગુસ્સે કે નુકસાનાત	
ગુસ્સે કે દીની નુકસાનાત	38
ગુસ્સે સે તકબુર (ઘમંડ) પૈદા હોતા હૈ	38
ગુસ્સે મેં ગીબત કી જાતી હૈ	39
બુઝ્ઞ ગુસ્સે સે પૈદા હોતા હૈ	40
હસદ ગુસ્સે સે પૈદા હોતા હૈ	41
ગુસ્સે કે દુન્યવી ઔર જિસ્માની નુકસાનાત	41
ચૌથા હિસ્સા: ગુસ્સે કા ઝલાજ	
ગુસ્સે કા નબવી ઝલાજ	44
ગુસ્સે કા એક અહમ ઝલાજ અલ્લાહ વાલોં કે સાથ રહના	45

ਗੁਸ਼ਾ? ਗੁਸ਼ਾ?

ਗੁਸ਼ਾ ਦੂਰ ਕਰਨੇ ਕੀ ਕੁਛ ਔਰ ਤਦਬੰਦੀ	47
ਤਰਬਿਤ ਵ ਇਸਲਾਹ ਕੇ ਲਿਏ ਗੁਸ਼ਾ ਕੈਥੇ ਕਰੋਂ	49
ਗੁਸ਼ਾ ਦੂਰ ਕਰਨੇ ਕੀ ਦੁਆਏ	50
ਗੁਸ਼ਾ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾਂ ਕੇ ਸਾਥ ਬਰਤਾਵ	51
ਪਾਂਚਵਾਂ ਹਿੱਸ਼ਾ: ਗੁਸ਼ੇ ਪਰ ਕਾਬੂ ਪਾਨੇ ਵਾਲਾਂ ਕੇ ਵਾਕੇਅਤ	
ਨਭੀ ਸਲਲਲਲਾਹੂ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਪਰ ਜਾਦੂ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਕੇ ਸਾਥ ਬਰਤਾਵ	53
ਏਕ ਦੇਹਾਤੀ ਕੀ ਗੁਸ਼ਾਖੀ ਪਰ ਆਪ ਕਾ ਸੁਲੂਕ	53
ਹਜ਼ਰਤੇ ਅਬੂ ਬਕਰ ਰਜ਼ਿ. ਕੇ ਗੁਸ਼ੇ ਪਰ ਨਭੀ ਸਲਲਲਲਾਹੂ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਕੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ	54
ਗੁਸ਼ੇ ਕੇ ਮੌਕੇ ਪਰ ਹਜ਼ਰਤੇ ਤੁਮਰ ਰਜ਼ਿ. ਕੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ	55
ਹਜ਼ਰਤੇ ਤੁਸਮਾਨ ਔਰ ਗੁਲਾਮ ਕਾ ਵਾਕੇਅਤ	55
ਹਜ਼ਰਤੇ ਝਲੀ ਰਜ਼ਿ. ਕਾ ਗੁਸ਼ਾ ਰੋਕ ਲੇਨਾ ਔਰ ਕਾਫ਼ਿਰ ਕਾ ਇਸਲਾਮ ਲਾਨਾ	55
ਸਥਿਧੁਨਾ ਝਲੀ ਬਿਨ ਹੁਸੈਨ ਕਾ ਵਾਕੇਅਤ	56
ਹਜ਼ਰਤ ਇਮਾਮੇ ਆਜ਼ਮ ਕਾ ਝੜੀਬ ਵਾਕੇਅਤ	56
ਹਜ਼ਰਤ ਇਮਾਮੇ ਆਜ਼ਮ ਕਾ ਔਰ ਏਕ ਵਾਕੇਅਤ	58
ਹਜ਼ਰਤ ਮੌਲਾਨਾ ਇਸਮਾਈਲ ਸ਼ਹੀਦ ਕਾ ਗੁਸ਼ਾ ਰੋਕ ਲੇਨਾ	58
ਛਠਾ ਹਿੱਸ਼ਾ : ਗੁਸ਼ੇ ਕੇ ਕੁਛ ਖਾਸ ਮੌਕੇ	
ਗੁਸ਼ਾ ਜਧਾ ਕਹਾਁ ਆਤਾ ਹੈ?	59
ਸ਼ੌਹਰ ਬੀਵੀ ਕਾ ਆਪਸੀ ਗੁਸ਼ਾ	60
ਮਿਥਾਂ ਬੀਵੀ ਕਾ ਝਾਗਡਾ ਸਾਰੇ ਫਸਾਵਾਂ ਕੀ ਜਡੇ	61
ਸ਼ੌਹਰ ਕੋ ਗੁਸ਼ਾ ਕਿਥੋਂ ਆਤਾ ਹੈ?	61
ਹਾਕਿਮ ਨਹੀਂ ਆਖਿਕ ਬਨੋਂ	65
ਸੋਚ ਕੋ ਮੁਖਤ (positive) ਬਨਾਨੇ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰਤ	68
ਗ਼ਮ ਵ ਗੁਸ਼ੇ ਸੇ ਨਜਾਤ ਪਾਨੇ ਕੇ ਚੰਦ ਉਸੂਲ	69
ਸ਼ੌਹਰ ਕੇ ਲਿਏ ਕੁਛ ਕੀਮਤੀ ਬਾਤੋਂ	71
ਕਾਮਯਾਬ ਬੀਵੀ ਕੀ ਸਿਫ਼ਾਤ	72
ਬੀਵਿਧੀਓਂ ਕੇ ਲਿਏ ਨਸੀਹਤ	73

ગુસ્સા? જીવા

बीवियों के लिए चंद ज़रूरी बारें	74
घરेलू ज़िंदगी को ખुशगवार रखने के आठ उसूल	75
મुदर्रिसीन का ગુસ્સા તલબા પર	76
સજા મें કિતના માર સકतે હैं	78
ગુસ્સે કે વક્ત સજા દેને કા તરીકા	78
જુલમ વ જ્યાદતી કી સૂરત મેં તલાક્ફી (ભરપાઈ) કैસે કરો	79
પઢાનેવાળોં સે એક દરખાસ્ત	79
ફિર ગુસ્સા કહાઁ કરો?	82
ખુલાસા એ કલામ	85

अपनी बात

बिस्मिल्लाहि रहमानि रहीम

नहमदुहू व नुसल्ली अला रसलिहिल करीम !अम्मा बअद
 अल्लाह सुब्भानहू तआला ने तमाम इंसानों की दोनों जहाँ की फलाहू व बहबूद के
 लिए जो दीन रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम के ज़रिये हम तक पहुँचाया
 है, उसको पाँच शोबों में तक्सीम किया गया है। जो ईमानियात से शुरू होकर,
 अख्लाकियात पर मुकम्मल होता है। मोमिन जब अपने ईमान की फ़िक्र व मेहनत में
 लगता है तो उसके नताएं इबादत की पाबन्दी, मुआमलात की सफाई और
 मुआशरत की पाकीजगी की सूरत में ज़ाहिर होते हैं। और उसी मेहनत को करते करते
 जब इस्लामी अख्लाक व किरदार से भी आरास्ता हो जाता है। तो ये दलील होती है
 के अब ईमान कामिल व मुकम्मल हो चुका है। इस हकीकत को अल्लाह के रसूल
 सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम ने इस तरह बयान फर्माया है :

अकमलुल मुअमिनीन ईमानं अहसनुहम खुलुका (सुनने तिर्मजी)
 “कामिल ईमान वाला वो है, जिस के अख्लाक सब से बेहतर हों” –

और कुरआने करीम में रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम के सिलसिले
 में अल्लाह रब्बुल इज़ज़त ने ये ऐलान फर्माया है कि :

व इन्क लअला खुलुकिं अजीम (सूर ए क़लम)
 कि आप अख्लाक की बुलंदी पर फ़ाइज़ हैं। मेरे शैख हज़रत अक़दस मुफ़्ती
 मुहम्मद हनीफ़ साहब रह. फ़िक्रह की मारूफ़ किताब शामी के हवाले से फरमाते
 थे कि अख्लाके हमीदा और अख्लाके रज़ीला यानी अच्छे और बुरे अख्लाक
 का इलम हासिल करना फ़राएंज का दर्जा रखता है। ये बात तो हुई दीन के शोबों
 में अख्लाकियात की अहमिय्यत की। फिर अख्लाकियात की शाखों में भी
 गुस्से को ज़ब्त करना और हिल्म व बुर्दबारी इश्भितयार करना बुनियाद की
 हैसिय्यत रखता है। गुस्से को ज़ब्त किए ब़ग़ैर मोमिन का ईमान भी सलामत नहीं
 रहता। अल्लाह के नबी सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम का पाक इर्शाद है :

“इन्नल ग़ज़ब लयुफिसदुल ईमान कमा युफिसदु स्सबिरुल असल”
 “गुस्सा ईमान को ऐसे ख़राब कर देता है जैसे एलवा शहद को”
 हकीमुल उम्मत हज़रत मौलाना अशरफ अली थानवी रह. फरमाते हैं कि सुलूक व
 तसव्वुफ़ का पहला क़दम ये है कि इंसान गुस्से पर क़ाबू पा जाए। मगर आज हम
 तबाहियों पर सरसरी निगाह डालें तो बेशुमार मामले ऐसे मिलेंगे जिनकी वजह सिफ
 गुस्सा है। गुस्से की वजह से घरेलू चैन व सुकून दरहम बरहम हो जाता है। हर छोटी

ગુસ્સા? ગુસ્સા?

છોटી બાત પર કભી શૌહર ગુસ્સા, કભી બીવી ગુસ્સા, ગુસ્સા બઢા ઝાગડા બઢા, રોજ રોજ કી ઇન બાતોં સે તંગ આકર બીવી ભી મયકે ચલી ગઈ । ઔર અબ આને કો તૈયાર નહીં, ઔર શૌહર બાગેર બીવી બચ્ચોંને કે કબ તક રહ સકતા હૈ । મૈં તો એસે લોગોંને કહા કરતા હું કી તુમ બીવિયોંને પર તો બહુત નારાજ હોતે હો કી ઉસે કુછ આતા નહીં, વો સમજીતી નહીં, તો બીવી કો મયકે ભેજ દો, ઔર બચ્ચોંને અપને પાસ રખ લો । સિફ એક હપ્તે મેં અંદાજા હો જાએણા કી વો ક્યા ક્યા કરતી હૈ ઔર કિતના કરતી હૈ ! જિસ કામ કો એક હપ્તા કરકે તમ થક જાઓણે, ઉસી મેં ઉસકી જિન્દગી ગુજરતી હૈ । ઔર જબ ઝાગડે કે નતીજે મેં બીવીને મયકે ચલી જાતી હૈ તો જિન્દગી દો ભર હો જાતી હૈ ઔર ઉસકો લાને કે લિએ તરહ તરહ કી તદબીરોંની જાતી હૈનું । ઔર ફિર કભી કભી હાલાત એસે ખરાબ હો જાતે હૈનું કી દોનોં ફરીક્રિન્ન મેં તનાવ પૈદા હો જાતા હૈ । હર એક અપને કો હક્ક પર સમજીતા હૈ, કોઈ ઝુકને કો તૈયાર નહીં હોતા ઔર બિલાખિર તલાક્ર હો જાતી હૈ । માસૂમ ઔલાદેં મુન્તશિર હો જાતીનું ઉનકી તાલીમ વ તર્બિયત કા સંગીન મસઅલા ખડા હો જાતા હૈ । ફિર દોનોં ખાનદાનોં મેં નફરત ઔર દુશ્મની પૈદા હો જાતી હૈ । ઔર કભી ઇસી ગુસ્સે ઔર દુશ્મની મેં ક્રત્તલ ભી હો જાતા હૈ । ઔર કોર્ટ, કચહરી ઔર જેલ તક મામલા પહુંચ જાતા હૈ । અગર શૌહર બીવી એક દૂસરે કો થોડા સા બર્દાશ્ત કર લેતે તો ઇન બાતોની નૌભત હી ના આતી । મૈને એક બુજુર્ગ સે પૂછા કે આખિર યે ગુસ્સે કા માહોલ ક્યોં બના રહતા હૈ ? ફર્માયા બર્દાશ્ત કી કુબ્વત ખત્મ હો જાને કી વજહ સે । ઔર ઇસ કુબ્વત કા કમ હોના ઈમાની કુબ્વત કી કમી કી દલીલ હૈ । ઔર બાત ભી યહી હૈ કી ગુસ્સે સે ઈમાન કમજોર હો જાતા હૈ ; બલ્કે હદીસ કા મફહૂમ યે હૈ કે ગુસ્સા કરને કી વજહ સે ઈમાન ફાસિદ હો જાતા હૈ । ઔર ઈમાન કી ઇસી કમજોરી ઔર ફસાદ કી વજહ સે ઇતના બડા નુક્સાન ગવારા હૈ ; લેકિન ગુસ્સા છોડના ગવારા નહીં । અલ્લાહ પાક હમ સબ કો તમામ જાહિરી ઔર બાતિની અમારાજ ઔર બિલખુસૂસ બે જા ગુસ્સે સે બચાએ ।

(આમીન)

મુખ્યાશરતી મસાઇલ કે અલાવા બે શુમાર દીની વ દુન્યવી ખરાબિયાં એસી હૈનું જો સિફ ગુસ્સે કી પૈદાવાર હૈનું । ગુસ્સે હી કી વજહ સે બહુત સે હરામ અમલ વુજૂદ મેં આતે હૈનું । ગુસ્સે વાળા હમેશા ખૂદ કો સ્થાની ઔર દૂસરોનો ગાલત સમજીતા હૈ । ઉસી સે તકબ્બુર પૈદા હોતા હૈ, જુલમ હોતા હૈ, ગીબત કી જાતી હૈ, હસદ કી આગ દિલ મેં ભડકતી હૈ, બુગ્જ પૈદા હોતા હૈ, ઈમાન વાળે કો બુરા ભલા કહા જાતા હૈ, ગુસ્સે વાળા વાલિદૈન સે નારાજ રહતા હૈ, જિસ કી વજહ સે અલ્લાહ ઉસસે નારાજ હો જાતા હૈ । ગુસ્સે વાળે સે હર પડોસી ઔર રિશ્ટેદાર નફરત કરતા હૈ । અગર કોઈ ઉસકા ઇક્રામ કરતા હૈ તો

ગુસ્સા? ગુસ્સા?

મતલબ કે લિએ કરતા હૈ। સાંપ કો દેખ કર ખડા હો જાના ઉસકા ઇક્રામ નહીં હૈ। ગુસ્સા કરને વાલા કિસી પર ગુસ્સા કરકે જબ નમાજ કી નિયત બાંધતા હૈ તો દિલ હી દિલ મેં નમાજ મેં ભી ગુસ્સા કરતા હૈ, ઔર ઝાગડા કરતા રહતા હૈ। ઔર બહુત સારે દીની નુક્સાનાત ઇસી ગુસ્સે કી વજહ સે ઉઠાતા હૈ। બે જા ગુસ્સે કી વજહ સે, દીની નુક્સાનાત કે અલાવા દુન્યવી ભી બહુત સારે નુક્સાનાત હોતે હૈનું। મેડિકલ સાઇન્સ કે મુહક્રિક્રીન કા તજરબા હૈ કિ ગુસ્સે કી વજહ સે જેહની તનાવ પૈદા હોતા હૈ। આંતો મેં ખરાબિયાં પૈદા હો જાતી હૈનું, બિમારિયોં સે લડને કી કુચ્ચત જવાબ દે દેતી હૈ. દમા હો જાતા હૈ, પઠઠોં કો શદીદ નુક્સાન પહુંચતા હૈ, યાદદાશ્ટ જ્ઞાએલ યા કમજોર હો જાતી હૈ, હાર્ટ અટેક કા ખતરા બહુત બઢ જાતા હૈ, ઔર ભી કર્ડ મુહલિક બીમારિયાં ઇસી ગુસ્સે કી પૈદાવાર હોતી હૈનું।

મગર ઇન તમામ કે બાવજદ હમારે મુઆશરે કી હાલત યે હૈ કિ હર ઇન્સાન અપને માત્રહતોં પર ગુસ્સા કરને કો અપના પૈદાઇશી હક્ક સમજીતા હૈ। મિજાજ કે ખિલાફ કોઈ બાત પેશ આ ગઈ તો બીવી કો તાના દેના, તંજ કરના, બાત બાત મેં કોસ્તે રહના, સાથ સાથ ઉસકે વાલિદૈન કો ગાલિયાં દેના કે તેરે માં બાપ ને તુઝકો કુછ સિખાયા હૈ યા નહીં ? તૂ તો કોઈ બાત સમજીતી હી નહીં શૌહર કી જ્ઞાન સે યે સબ બાતોં સુન સુન કર ઉસકા દિલ છલની હો જાતા હૈ। ઔર ગુસ્સા સહતે સહતે બેશુમાર બીમારિયોં કા શિકાર હો જાતી હૈ। ઔર જ્ઞાલિમ શૌહર જબ ઉસે બિમારિયોં મેં મુબ્તલા દેખતા હૈ તો ઉસ બીવી કો છોડકર દૂસરી શાદી કરને કી બાતોં કરતા હૈ। ઔર યે એસી બાત હૈ કિ બીવી કલ મરનેવાલી હો તો આજ હી મર જાએણી।

પઢાનેવાલે જિસ ક્રદર ચાહેં તલબા કો ઉનકી કોતાહિયોં પર સજા દેં। ઉનકે લિએ ના કોઈ શરર્ઝ હુદ હૈ ઔર ના કિસી કી તરફ સે કોઈ પાંબંદી, ગુસ્સા જબ તક ઠંડા ના હો જાએ, સજા પૂરી નહીં હોતી। મુઝા સે એક નૌજવાન મુફતી સાહબ ને કહા કે મેરે એક ઉસ્તાજ ક્રમચિયોં સે મુઝકો ઇતના મારા કરતે થે કે મૈં દાએં બાએં કરવટ નહીં સો સકતા થા। પૂરી રાત ચિત લેટતા થા। મુફતીસાહબ કી બાત જબ મુઝે યાદ આ જાતી હૈ તો મેરા દિલ દર્દ મેં ડૂબ જાતા હૈ કિ, અલ્લાહ કે રસૂલ સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કે મેહમાનોં કી ઇતની પિટાઈ ! ક્યા નબી સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને પર્યી જિન્દગી સહાબા કો તાલીમ નહીં દી ? ક્યા સહાબા અપને શાગિર્દોં કો તાલીમ નહીં દેતે થે ? ક્યા ઇસ શોબે કી રહબરી શરીઅત મેં નહીં મિલતી ? ક્યા શરીઅત મેં પિટાઈ, સજા ઔર અદબ સિખાને કે લિએ કોઈ ઉસૂલ યા હદ મૂતઅયન નહીં હૈ ? અગર યે બે જા ગુસ્સા ઔર ઉસકા ગલત ઇસ્તેમાલ નહીં હૈ તો ઔર ક્યા હૈ ? અલ્લાહ પાક તમામ જ્ઞાલિમોં કો જુલ્મ સે રોક દે ઔર મજલૂમીન કી મદદ ફરમાયે। (આમીન)

ગુસ્સા? ગુસ્સા?

ચંદ સાલ ક્રબ્લ પાકિસ્તાન કી છ્પી હુવી તોહ્રફ એ મુઅલ્લિમ નામ કી એક કિતાબ મુજ્ઝે મિલી । જિસ મેં તાલિબ ઝલ્મોં કી પિટાઈ કે સિલસિલે મેં બહુત મુદલલ મજામીન થે । મૈને ડુલમા સે મશવારા કરકે ઉસે છપવાયા । ઔર ઇસકી કૌશિશ કી કે જહાઁ તક હો સકે ઉસ કિતાબ કો મદારિસ વ મકાતિબ મેં પહુંચા દિયા જાએ । ક્રીબ કે એક મક્કબ મેં જબ યે કિતાબ પહુંચી તો જાતી દુશ્મની રહણે વાલે એક ઉસ્તાજ્ ને કહા કે અબ તો મૈં ઔર ભી પિટાઈ કરુંગા । ઔર સિર્ફ કહા હી નહીં બલ્કે કરકે બતાયા । મોહલ્લે કે દો યતીમ બચ્ચે, એક બડા જો કહીં કામ પર જાયા કરતા થા ઔર અપને છોટે ભાઈ કો મક્કબ મેં પઢને કે લિએ છોડ જાતા । વો ઉસ્તાજ પહલે ભી ઉસ યતીમ બચ્ચે કી પિટાઈ કિયા કરતે થે ઔર અબ તો સારા ગુસ્સા ઉસી પર ઉત્તરતા ।

મરને કે બાદ હિસાબ કિતાબ હોગા । બે સિંગ વાલી બકરી કો સિંગ વાલી બકરી ને મારા હોગા તો ઉસકા ભી હિસાબ હોગા । મીજાને અદ્દલ ક્રાએમ હોગા । ક્યો મારા કિતના મારા કૈસે મારા કહાઁ મારા કિસ નિયત સે મારા, કહાઁ કા ગુસ્સા કહાઁ ઉતારા ? અલ્લાહ બાખબર કો સબ ખબર હૈ ।

જ્ઞાલિમ કો કબી ખુદા નહીં મિલા કરતા । યહાઁ કી તાવીલેં કલ ક્રયામત કે મૈંદાન મેં સબ ધરી રહ જાએંગી ।

“કિસી કે બનાને મેં ખૂદ ઉજડ ગએ”

“કિસી કે બનાને મેં” ઇસલિએ લિખા ગયા કી યહાઁ તો જવાબ દે દેંગે કી વો પઢતા નહીં થા, ઇસલિએ મારા । અગાર ઇસી જવાબ સે આખિરત મેં છુટકારા પા જાએંગે તો ઔર મારિએ । કોઈ બચ્ચા નહીં પઢતા તો ઉસકે વાલિદૈન કો બુલાકર ઉનકે હવાલે કર દેના ચાહિએ કે આપ કા બચ્ચા નહીં પઢતા । યા એહેતેમામ વાલોં કે હવાલે કર દેના ચાહિએ કી યે પઢતા નહીં । કલ ઇમ્તેહાન મેં નાકામ હો તો જિન્મેદારી મેરી નહીં । મૈં ઇસપર બેજા સખ્તી કરકે અપની આખિરત બિગાડના નહીં ચાહતા ।

એક મદરસે મેં સબક્ર યાદ ના હોને કી વજહ સે, ઉસ્તાજ ને તાલિબે ઝલ્મ કો જૂન કી ગર્મી મેં ધૂપ મેં ખડા કર દિયા । આધે પૌને ઘંટે કે બાદ, ધૂપ કી તાબ ના લાકર બચ્ચા વહીં ગિર પડા । કુછ દેર બેહોશી જૈસી રહી । લડકોંને ઉઠાયા ઔર પાની પિલાયા, કુછ દેર કે બાદ લડકે કો હોશ આ ગયા; માગ ઉસ્તાજ કો અબ ભી હોશ નહીં આયા । તલબા સે કહને લગે કે ઉસ્તાજ કી માર બદન કે જિસ હિસ્સે પર લગ જાએ, વહાઁ જહન્નમ કી આગ હરામ હો જાતી હૈ । ઉસ્તાજ કી માર ઔર સજા કો કભી ભી બુરા નહીં સમજના ચાહિએ, ઉસ્તાજ કી માર એસી હોતી હૈ જૈસે ખેતી કે લિએ પાની । (ક્યા ઉસ્તાજે મુહ્તરમ અપની ઔલાદ કે લિએ ભી એસી સજાએં પસંદ ફરમાયેંગે) કાશ કિ ઉસ્તાજ કે જેહન મેં સજા કી અહમિયત કે સાથ સાથ શરીઅત કી ભી કુછ

ગુસ્સા? ગુસ્સા?

અહમિયત હોતી ! યે મજૂમન લિખા હી જા રહા થા કે એક દુખયારે બાપ ને બતલાયા કિ મેરે બચ્ચે કો ઉસ્તાજ ને ઇતના મારા કિ ઉસકી દાહની રાન કાલી હો ગઈ, વો દાહની કરવટ સો નહીં સકતા થા । ક્યા દીન કી તાલીમ કે નામ પર એસે મજાલિમ કે જવાઝ કી કોઈ સૂરત હો સકતી હૈનું ?

એક ઔર વાકિઝા સુનિએ ! મદરસે કે એક તાલિબે ઝલ્મ ને અપને સાથી કો બતલાયા કિ ક્રારી સાહબ તુમ પર બહુત નારાજ હૈનું । પૂછા ક્યોં ? ક્યા બાત હૈ ? ઉસને જવાબ દિયા કિ ઉનકા કપડા તુમ ને સાફ નહીં ધોયા થા । ઉસને કહા કિ મેરે પાસ સાબુન નહીં થા, ઔર પૈસે ભી નહીં થે કિ કપડે ધોને કા સાબુન ખરીદૂં ઇસલિએ મૈને અપને નહાને કે સાબુન સે હી ઉનકે કપડે ધો દિએ । ઔર ઇસીલિએ ઠીક સે સાફ ભી નહીં હુએ ઔર મેરા સાબુન ભી ખત્મ હો ગયા । ઇસ જુમા કો મૈને બાગેર સાબુન કે હી ગુસ્લ કિયા । કુછ હી દેર કે બાદ ઉસ ઉસ્તાજ ઔર તાલિબે ઝલ્મ કા આમના સામના હો ગયા, ઉસ્તાજ ને કહા : ક્યોં ! તૂને કપડા ધોયા ભી થા યા વૈસે હી પ્રેસ કરકે રખ દિયા થા ? લડકે ને ડર ઔર ખૌફ કે ઝાલામ મેં સાબુન કા ઢારું કરના ચાહા, મગર ડર કી વજહ સે અપની બાત ના કહ સકા । ઉસ્તાજ ઉસકો જિસ કંદર બુરા ભલા કહ સકતે થે, સબ કુછ કહ દિયા ઔર ગુસ્સે મેં કહને લગે તૂં યે સમજીતા હૈ કિ સાફ નહીં ધોએણા તો કિસી ઔર સે ધૂલવા લુંગા ? અબ યે બાત અચ્છી તરહ યાદ કર લે કે જબ તક તૂં યાહું રહેણા, તુંને હી મેરે કપડે ધોને હોંણે, ઔર ઉસી તરહ સાફ ધોએણા જૈસા મૈં પહનતા હું, આઈ બાત સમજ મેં ? ભૂલ ગયા કિ પિછલે હફ્તે કેસી માર પડી થી ? અબ ભી પીઠ દુખતી હોણી, આજ છોડ દેતા હું । (ગોયા બડા એહસાન કિયા)

ગુસ્સા ગુસ્સા ગુસ્સા

યે હૈ દાસ્તાન દીનદાર તબકે મેં ગુસ્સે કી ! ઔર અગાર મક્કબ, મદરસોં કા સર્વે કરકે એસે વાકિઝાત લિખે જાએં તો હજારોં સફહાત ભી કમ પડ જાએંને । મુમકિન હૈ કિ મેરી ઇન બાતોં પર બાજ લોગોં કો ગુસ્સા આ જાએ કે દીનદાર તબકોં કી એસી કમિયાં નહીં લિખની ચાહિએ । શાયદ વો સમજ રહેં હો કે ઝાલ લોગ ઇન સબ બાતોં કો નહીં સમજ રહેં હૈ, એસા હરગિઝ નહીં હૈ, ઇન્હીં બાતોં કા તો માતમ કર રહા હું કિ ઇસી વજહ સે કિતને બચ્ચે મદરસોં મેં પઢને સે રહ ગએં । મૈં ખૂદ ભી અવામ મેં સે હું, ઇસલિએ અવામ કી બાતે જાનતા હું ।

ફિર અવામ મેં બેં જા ગુસ્સે કા ઝાલ યે હૈ કિ મૈને એક દફા બયાન મેં કહા કે રમજાનુલ મુબારક મેં ખાને પીને કે બહુત સારે આયટમ બનાને કે બજાએ એસી ચંદ તાકત પૈદા કરનેવાલે ખાને કી ચીજેં બના લી જાએં, જિસ સે જિસ્મ કો કુબ્વત ભી પહુંચેંગી ઔર ઝૌરતે ભી મશક્કરત સે બચ જાએંગી । ઉનકા વક્ત ભી બચેગા, જિસ વક્ત

ગુસ્સા? ગુસ્સા?

કો વો કુરઆને કરીમ કી તિલાવત ઔર જિક્ર વ અજ્કાર ઔર દૂસરે આમાલ મેં લગા લેંગી। ભજિયે (પકોડે), સમોસે કબી કબી બના લેં રોજ રોજ ઉસકી ક્યા જ્રસુરત?

યે સુનકર એક સાહબ કો બડા ગુસ્સા આયા ઔર ફરમાને લગે કે ખૂદ કે ઘર બીસિયોં આયટમ હોતે હોંગે, ખૂદ તો ખાતે હૈ ઔર દૂસરોં કો મના કરતે હૈનું। ભલા બતાએ યે ભી કોઈ ગુસ્સે કી જગહ થી? અગર વો ભજિયે, સમોસે કે આશિક્ર હૈનું તો ખાતે રહતે। ઇસ મેં ગુસ્સે કી ક્યા બાત થી? બસ બાત સિર્ફ યે હૈ કે હર બાત મેં

ગુસ્સા ગુસ્સા ગુસ્સસા

જિન લોગોં કો ગુસ્સે કી આદત હોતી હૈ વો અકેલે ભી રહતે હૈનું તો ગુસ્સે મેં રહતે હૈનું। રાસ્તા ખરાબ હો તો ગુસ્સા ટ્રૈફિક જામ હો તો ગુસ્સા લંબે વક્રફે કે સિગનલ પર ગુસ્સા, ટ્રૈફિક પુલિસ પર ગુસ્સા કિસી ગાડી વાળે સે સાઇડ માંગી ઔર સાઇડ નહીં દી તો ગુસ્સા ઔર ગુસ્સે મેં હોર્ન બજાએ જા રહેંહેં ઔર લાઇટ પર લાઇટ મારે ચલે જા રહેંહેં। મુસલસલ હોર્ન ઔર લાઇટ કી વજા સે જિસ સે સાઇડ માંગી થી અબ ઉસકો ગસ્સા આના શરૂ હુવા।

ઉસને ખિંડકી કે બાહર હાથ નિકાલા ઔર ઊપર કી તરફ ઇશારા કિયા કે બહુત જલ્દી હૈ તો ઉડકર ચલા જા। નહીં દેતા સાઇડ, દેખતા હુંત ક્યા કરતા હૈ? બાજ સાઇડ નહીં દેતે ઔર ઉનકા શીશા ભી બંદ હોતા હૈ તો અંદર સે આવાજ લગાતે હૈ કિ નહીં દેતા સાઇડ, જા!

હેવી ગાડી ચલાને વાલા રાઇટ સે ચલતા હૈ, ઉસકે પીછે સે છોટી ગાડી વાલા ગુસ્સે મેં કહના શરૂ કરતા હૈ કિ “ અરે ઇસસે કિસ ને કહ દિયા રાઇટ સે ચલને કે લિએ, ઇસકો તો લેફ્ટ સાઇડ મેં ચલના ચાહિએ, “ના જાતા હૈ ના જાને દેતા હૈ”! અબ બરાબર મેં બૈઠા દોસ્ત કહતા હૈ ક્યા કરે રોડ પર ચલને કા ક્રાનન તો માલૂમ નહીં, રિશ્વત દેકર લાએસંસ લે લિયા હૈ। ગાડી ચલાને વાળે ને કહા કે હાઁ યાર રિશ્વત ને સારે દેશ કા કબાડા કર દિયા હૈ। અભી તુમ ને ખબર સુની ક્યા? શૈમ્પૂ સે દૂધ બના રહેંહેં, એક લિટર શૈમ્પૂ કા દસ લીટર દધ, પકડે ગએ, રિશ્વત દી, છૂટ ગએ, અબ પહલે સે જ્યાદા ઢિટાઈ સે બના રહેંહેં। હપ્તા તૈ હો ગયા ઔર અબ યે નંબર એક કા ધંદા હો ગયા।

અભી યે દોનોં ગુસ્સે હી મેં થે કિ એક સ્કૂટર વાળે ને ઓવરટેક કિયા, દોનોં ટકરાતે ટકરાતે બચે। ગાડી વાળે ને સ્પીડ બઢાઈ, સ્કૂટર વાળે કે બરાબર પહૂંચા, જલ્દી સે કાંચ ઉતારા ઔર કહા ઓ અભી ટકરા જાતા તો! સ્કૂટર વાળે કો ભી ગુસ્સા આયા, ઉસને કહા તુજ્ઞકો ગાડી ચલાના આતા હૈ ક્યા? દોનોં ગુસ્સે મેં ભરી આંખોં સે એક દૂસરે કો દેખતે રહે। યે તો અચ્છા હૈ કિ યહાઁ બમ્બર્ડી મેં કિસી કે પાસ ટાઇમ નહીં હૈ

ગુસ્સા? ગુસ્સા?

ઇસલિએ જલ્દી સે આગે બढ़ ગએ। કુછ દૂર તક ગાડી મેં બૈઠે હુએ સ્કૂટર વાળે કો બુરા ભલા કહતે રહે ઔર અપના ગુસ્સા ઉતારતે રહે ઔર સ્કૂટર વાળા હવા હી મેં ગાલિયાં બકતા ચલા ગયા। સબ એક દૂસરે પર ગુસ્સા ગલતી કિસી કી નહીં મગર હર એક કો હર એક પર ગુસ્સા।

ગુસ્સા ગુસ્સા ગુસ્સા

કુછ દૂર તક ગાડી મેં બૈઠે હુએ દો આદમી આપસ મેં બાત કર રહે હૈનું કि ‘બરસાતી કીડોં’ કી તરફ જબ સે રિક્શા વાળે રોડ પર આએ રોડ પર ચલના હી મુશ્કિલ હો ગયા’। રાઇટ સે લેફ્ટ જાના, લેફ્ટ સે રાઇટ જાના ઔર કોઈ સિગનલ ના દેના। ઇતને મેં અચાનક આગે વાળે રિક્શા ને બ્રેક મારા, ગાડી ટકરાને સે બચ ગઈ, યે દોનોં ઉત્તર કર રિક્શા વાળે કે પાસ ગએ, એ..... ક્યા કરતા હૈ! અચાનક બ્રેક મારતા હૈ? અભી એકિસંડંટ હો જાતા તો? રિક્શા વાળે ને કહા! સાહબ! પૈસેંજર ને કહા કે રોક દો તો મૈને રોક દિયા। અબે તુઝે આગે બઢાકર સાઇટ લગાના ચાહિએ થા ના! પાસ સે ગુજરતે હુએ કુછ લોગોંને ગાડી વાળોંને કહા સાહબ! રોડ પર તો યે હોતા હી રહતા હૈ। કહાઁ તક સમજાએંણે, કિસ પર ગુસ્સા કરેંગે? ગાડીવાળે અપની ગાડી મેં બૈઠ ગએ, ચલતે રહેંણે। ગોવંડી શિવાજી નગર કા સિગનલ આયા। હરા સિગનલ હૈ લેકિન યે જા નહીં સકતે, ક્યોંકે રિક્શા વાળે સિગનલ તોડું કર તેજી સે ભાગે જા રહેંણે, એક બોલા સબ્ર કર યાર, કહાઁ તક ગુસ્સા કરેગા। યે પુલિસ વાળોનું કો હફ્તા દેતે હૈનું, ઇસલિએ ઉનકો કોઈ પુલિસ વાળા કુછ બોલતા નહીં। ગુસ્સે મેં ગાલિયાં દેતે હુએ સિગનલ ક્રોસ કિયા ઔર આગે બढા ગએ।

ગુસ્સા ગુસ્સા ગુસ્સા

ફજ્ર કી અજ્ઞાન સુન કર આંખ ખુલી, જલ્દી સે ઉઠે, સિરહાને મિસ્વાક કે લિએ હાથ બઢાયા તો મિસ્વાક નહીં, જોર સે આવાજ લગાઈ, અરે! મિસ્વાક કહાઁ ચલી ગઈ? આજ વૈસે ભી દેર સે નીંદ ખુલી હૈ, અજ્ઞાન ભી હો ચુકી હૈ ઇધર ઉધર નિગાહ દૌડાઈ, નજર નહીં આઈ તો દોબારા કહા, અરે! સુન રહી હો! મિસ્વાક કહાઁ ચલી ગઈ? બીવી કિચન મેં થી, ચૂલ્હા જલ રહા થા, પુરાને ફ્રીજ સે આવાજ આ રહી થી, એક્જોસ્ટ ફૈન ભી શોર મચા રહા થા, શોર કી વજહ સે બીવી આવાજ સુન ના સકી, શૌહર ને દસરી મર્તબા ગુસ્સે કે સાથ તેજ આવાજ મેં કહા, અરે! કહાઁ ચલી ગઈ? સુનતી ક્યોં નહીં? મેરી મિસ્વાક કહાઁ ચલી ગઈ? બીવી ને કહા મુઝે ક્યા પતા? જહાઁ રખતે હૈનું વહીં હોગી। ગુસ્સા ઔર તેજ હો ગયા, ઔર જોર સે કહા, યહાઁ હોતી તો તુમ સે ક્યોં પૂછતા? યે સુન કર બીવી ને કિચન કા કામ છોડા ઔર જાકર બાથરૂમ મેં દેખા તો મિસ્વાક વહાઁ

ગુસ્સા? ગુસ્સા?

મૌજૂદું થી। કહા કિ મિસ્વાક તો યહાઁ બાથરૂમ મેં રખી હૈ। મિસ્વાક મિલ ગઈ લેકિન ગુસ્સે કા અસર બાકી રહા, જલ્દી જલ્દી વુજૂબ બનાયા ઔર ઘર સે બાહર નિકલે। યે તો હુવા નમાજી શૌહર કા બીવી પર ગુસ્સે કા એક નમૂના। જો બજાહિર સુન્તરોં કા ઇસ ક્રદર એહેતેમામ કરતા હૈ કિ સુન્તર કે એહેતેમામ મેં મિસ્વાક સિરહાને રખતા હૈ, માર ગુસ્સે કા ઇસ ક્રદર શિકાર હૈ કિ સુબહ હોતે હી બીવી પર બે જા ગુસ્સા કરકે હ્રામ કામ કરતા હૈ।

ગુસ્સા ગુસ્સા ગુસ્સસા

એક સાહબ જો પક્કે નમાજી ઔર તકબીરી ઊલા કે ભી પાબન્દ હૈને, ફજ્ર કી નમાજ કે લિએ ઘર સે નિકલે। ઉનકે ફ્લૈટ કે ઔર ઉનકે દાએં બાએં ફ્લૈટ કે દરવાજે ક્રીબ ક્રીબ હૈને। ઇસલિએ એક દસરે કે ચપ્પલ, એક દૂસરે કે દરવાજે કે સામને પહુંચ જાતે હૈને, બાહર નિકલતે હી પડોસ્ટિયોં કે કુછ ચપ્પલ ઉનકે દરવાજે કે સામને નજર આએં। ચપ્પલોં પર નિગાહ પડતે હી આગ બગોલા હો ગએ, હવા મેં હાથ હિલા હિલા કર કહને લગે, યે લોગ કુછ સમજીતે હી નહીં, અપને ચપ્પલ મેરે ઘર કે સામને ઉતારતે હૈને, ક્યા રોજ રોજ કા દસ્તર બનાકર રખા હૈ? સુબહ કે સન્નાટે મેં આવાજ ઘર કે અંદર બીવી તક પહુંચ ગઈ, બીવી અપને નમાજી શૌહર કે ગુસ્સે સે વાક્રિફ થી, ઘબરાકર બાહર નિકલી કિ ખુદા જાને ઉન્હોંને કિસ સે ઝાગડા શુરૂ કર દિયા, બીવી કી તરફ પલટ કર બોલે “યે લોગ એસે માનને વાલે નહીં હૈને એક થૈલી લાઓ! મૈં સારે ચપ્પલ ભરું ઔર કચરે કે ઢેર મેં ફેંક દું। બીવી ને કહા આપ શરીફ આદમી હૈને, હાલાંકે વો ખૂબ જાનતી હૈ કિ કિતને શરીફ હૈને। હર વક્ત ગુસ્સા ક્રદમ ક્રદમ પર ગુસ્સા।

ગુસ્સા ગુસ્સા ગુસ્સસા

એક હાજી સાહબ સુબહ કી નમાજ કે લિએ ગલિયાં ક્રોસ કરતે હુએ રોડ પર પહુંચે, મસ્જિદ રોડ કે દસરી તરફ થી। સર્દીને દિનોં મેં ફજ્ર કી નમાજ દેર મેં હોતી હૈ, જમાત કા વક્ત છે ચાલીસ થા, ઔર બમ્બઈ જૈસે શહર મેં તો છે ચાલીસ પર અચ્છી ખાસી ચહલ પહલ શુરૂ હો જાતી હૈ। અપને અપને બચ્ચોં કો સ્કૂલ પહુંચાને વાલે ઔર દૂસરી જરૂરિયાત કે લિએ લોગ પૈદલ ઔર ગાડિયોં કે જરિયે એક સાથ સડકોં પર આ જાતે હૈને, ટ્રૈફિક બઢ જાતી હૈ, હર આદમી જલ્દી મેં હોતા હૈ, હાજી સાહબ કો ભી જલ્દી થી, ઇતને મેં એક નમાજી ઔર આ ગાએ, ઉન્હેં ભી મસ્જિદ જાના થા, ગાડિયાં રૂક નહીં રહી થીં। દોનોં નમાજિયોં કો ગુસ્સા આ ગયા કહને લગે : ઇતની સુબહ સુબહ ઇતની ગાડિયાં ? હુદ હો ગઈ ? રોડ ક્રોસ કરના ભી મુશ્કિલ હો ગયા હૈ। એક

गुस्सा?

जमाना था के बड़े मुश्किल से यहाँ कोई गाड़ी नजर आती थी, दूसरे साहब बोले ! अरे हाजी साहब ! जब से गाड़ियाँ लोन पर मिलने लगीं, तब से तौ रोड़ पर गाड़ियाँ ही गाड़ियाँ नजर आने लगीं। घर में खाने को हो न हो गाड़ी ज़रूर चाहिए। दुसरों पर तंज और हिक्रात भरे लेहजे और ज़बात के साथ दोनों नमाज़ी मस्जिद के दरवाज़े तक पहुँच गए।

गस्सा गस्सा गस्स्सा

और सुनिए, मस्जिद के बाहर एक साहब की दूध की दुकान है, फज्ज की नमाज से पहले मस्जिद में दाखिल हुए और तेजी के साथ इस्तिंजा खाने की तरफ बढ़े, वहाँ देखा तो लंबी लाइन लगी हुई है। लंबी लाइन देखते ही उन्हें तेज़ गुस्सा आया, ज़ोर ज़ोर से कहने लगे : जिन का यहाँ घर है वो अपने घर से फारिंग होकर क्यों नहीं आते ? यहाँ क्या लाइन बढ़ाते हैं। ये सुनते ही लाइन में खड़े एक साहब को उन पर गुस्सा आ गया : क्या घर में दस टॉइलेट होते हैं क्या ? घर के सारे लोग नमाज के लिए उठते हैं और आज कल तो बच्चों के स्कूल का टाइम भी ऐसा है, घर के सारे लोगों को फारिंग होना होता है, यहाँ नहीं आएंगे तो कहाँ जायेंगे ? गुस्से में कुछ और कहा सुना हुवा आवाज बुलंद हुई, वुजू बनाते हुए लोग भी उठ कर आ गए कि क्या हो रहा है। इतने में ट्रस्टी साहब जो मस्जिद की सीढ़ियाँ चढ़ रहे थे वो भी पलट आए, क्या हो रहा है, क्या हो रहा है ? ट्रस्टी साहब के पूछने पर एक साहब जो भाई टाइप के हैं, ट्रस्टी पर बरस पड़े, मैं आप से कितनी बार कह चुका हूँ कि ये टॉइलेट पन्दरह साल पहले बने थे, जिस बक्त आबादी बहुत कम थी, मुसलमानों के ना इतने मकान थे ना दुकानें, अब आबादी इतनी बढ़ चुकी और तब्लीग वालों की मेहनत से नमाजियों की तादाद कितनी बढ़ गई, क्या मैं इस से पहले भी बार बार नहीं कह चुका हूँ कि दस टॉइलेट और बनवा दीजिए, मस्जिद में जगह भी है और फंड भी, और आप हैं कि सुनने को तैयार नहीं ! ये सारा फसाद आप की वजह से हो रहा है। ये सुनते ही नमाजी ट्रस्टी को गुस्सा आ गया, वो भड़क उठे, कहने लगे : क्या मस्जिद में म्युनिसिपलटी का शौचालय बनाना है ? लोग अपने घरों से फारिंग होकर क्यों नहीं आते ? दूसरे साहब बोले कि ट्रस्टी साहब ! आप के पाँच बच्चे हैं और पाँचों फ़ॉरेन में रहते हैं, और इतने बड़े फ़्लैट में तो सिर्फ आप मियाँ बीवी ही रहते हैं ना ! आप तो कहेंगे ही के सब को घर से फारिंग होकर आन चाहिए। अब क्या पूछना था, एक मुद्दत से गुस्से में भरे हुए नमाजी मौके की तलाश में थे और ट्रस्टी को कुछ कह नहीं पा रहे थे, आज सब को मौका मिल गया, एक ने ज़ोर से कहा : ट्रस्टी लोगों को तो मस्जिद ही में फारिंग होना

ਗੁਸ਼ਾ? ਗੁਸ਼ਾ

ਚਾਹਿਏ ਤਾਕੇ ਪਤਾ ਚਲੇ ਕਿ ਟਾਈਲੋਟ ਮੈਂ ਕਿਤਨੀ ਗਨਦਗੀ ਹੈ, ਉਸਮੇ ਬੈਠਨਾ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਤਾ ਹੈ। ਟ੍ਰਸ਼ੀ ਸਾਫ਼ਬ ਉਸਕੀ ਤਰਫ ਪਲਟ ਗਏ: ਪਾਖਾਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਗਾ ਤੋ ਔਰ ਕਿਆ ਹੋਗਾ? ਕਿਆ ਡਾਇਨਿੰਗ ਰੂਮ ਹੈ? ਏਕ ਸੰਜੀਦਾ ਸਮਝਦਾਰ ਆਦਮੀ ਨੇ ਜਿਸ ਕੋ ਗੁਸ਼ਾ ਤੋ ਥਾ; ਲੇਕਿਨ ਗੁਸ਼ੇ ਕੇ ਨੁਕਸਾਨਾਤ ਕੋ ਜਾਨਤਾ ਥਾ, ਇਸਲਿਏ ਉਸਨੇ ਟ੍ਰਸ਼ੀ ਸਾਫ਼ਬ ਕੋ ਬਡੇ ਪਾਰ ਸੇ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਕਿਆ ਆਪ ਕੇ ਘਰ ਕੇ ਟਾਈਲੋਟ ਮੈਂ ਐਸੀ ਹੀ ਗਨਦਗੀ ਭਰੀ ਹੁੰਈ ਹੈ ਜੈਸਾ ਯਹਾਂ ਮਸ਼ਿਜਦ ਕੇ ਟਾਈਲੋਟ ਮੈਂ ਹੈ? ਟ੍ਰਸ਼ੀ ਸਾਫ਼ਬ ਆਪ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸੋਚ ਲੇਂਦੇ ਕਿ ਮਸ਼ਿਜਦ ਅਲਲਾਹ ਕਾ ਘਰ ਹੈ ਉਸਕੀ ਸਫ਼ਾਈ ਅਪਨੇ ਘਰ ਸੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਨੀ ਚਾਹਿਏ। ਅब ਉਸ ਭਾਈ ਟਾਈਪ ਕੇ ਆਦਮੀ ਨੇ ਭੀ ਜ਼ੋਰ ਸੇ ਕਹਾ: ਆਪ ਸੇ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ ਤੋ ਆਪ ਜਿਮੇਦਾਰੀ ਛੋਡ ਦੀਜਿਏ ਨਾ..... ਹਮ ਮਸ਼ਿਜਦ ਕੀ ਸਾਫ਼ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਕੇ ਬਤਾ ਦੇਂਗੇ ਕੇ ਸਫ਼ਾਈ ਕਿਸ ਕਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਕਿਸੀ ਨੇ ਪੀਛੇ ਸੇ ਆਹਿਸਤਾ ਸੇ ਕਹਾ ਕੇ ਟ੍ਰਸ਼ੀ ਸਾਫ਼ਬ ਤੋ ਹਾਥ ਕੀ ਸਫ਼ਾਈ ਮੈਂ ਲਗੇ ਹੁਏ ਹੈ। (ਵਾਜੇਹਾ ਰਹੇ ਕੇ ਮਸ਼ਿਜਦ ਕੀ ਆਮਦਨੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ) ਲਾਇਨ ਮੈਂ ਖੱਡੇ ਏਕ ਸਾਫ਼ਬ, ਜੋ ਅਥ ਤਕ ਖਾਮੀ ਥੇ, ਸਥ ਕੋ ਗੁਸ਼ੇ ਮੈਂ ਦੇਖ ਕਰ ਉਨਕੋ ਭੀ ਗੁਸ਼ਾ ਆ ਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂਨੇ ਕਹਾ ਕੇ ਧੇ ਲੋਗ ਨਾ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਨਾ ਕਰਨੇ ਦੇਤੇ ਹੈਂ। ਇਤਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸੋਚ ਲੇਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਿਕਲਨੇ ਵਾਲਾ ਏਕ ਆਦਮੀ (ਲਗਤਾ ਹੈ ਕੇ ਇਨ ਬਾਤਾਂ ਕੋ ਸੁਣ ਸੁਣ ਕਰ ਅੰਦਰ ਹੀ ਪੈਚ ਵ ਤਾਬ ਖਾ ਰਹਾ ਥਾ) ਕਮਰਬੰਦ ਬਾਂਧਤਾ ਹੁਵਾ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਾ ਔਰ ਬੋਲਾ: ਇਲੇਕਸ਼ਨ ਹੁਏ ਕਿਤਨੇ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ, ਦਸ ਸਾਲ ਸੇ ਇਲੇਕਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੁਵਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਧੀਹਿਆਂ ਕਾ ਰਹਨੇਵਾਲਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਯੇ ਤੋ ਬਾਹਰ ਸੇ ਆਏ ਹਨ, ਪੈਸ਼ੋਂ ਕੇ ਜ਼ੋਰ ਪਰ ਟ੍ਰਸ਼ੀ ਬਨ ਗਏ ਹਨ, ਅਥ ਤੋ ਹਮ ਲੋਗ ਇਲੇਕਸ਼ਨ ਕਰਵਾਕੇ ਰਹੇਂਗੇ, ਕਿਉਂ ਨਮਾਜ਼ੀ ਭਾਇਆਂ ਕਿਆ ਰਾਧ ਹੈ ਆਪ ਲੋਗਾਂ ਕੀ? ਸਥ ਲੋਗਾਂ ਨੇ ਕਹਾ ਹੈਂ! ਜ਼ਰੂਰ ਇਲੇਕਸ਼ਨ ਹੋਨਾ ਚਾਹਿਏ, ਗੁਸ਼ੇ ਕੇ ਜ਼ਬਾਤ ਸੇ ਭਰੀ ਹੁੰਈ ਕੁਛ ਆਵਾਜ਼ੇ ਬੈਤੂਲ ਖੁਲਾ ਕੇ ਅੰਦਰ ਸੇ ਭੀ ਆਈ ਕੇ ਹੋਣੇ ਵਾਲਾ ਚਾਹਿਏ। ਇਤਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਇਕਾਮਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਔਰ ਸਥ ਲੋਗ ਸਾਫ਼ ਮੈਂ ਖੱਡੇ ਹੋ ਗਏ, ਗੁਸ਼ੇ ਕੇ ਭਰਪੂਰ ਜ਼ਬਾਤ ਕੇ ਸਾਥ ਦੁਸ਼ਮਨੋਂ ਸੇ ਲਡਤੇ ਹੁਏ ਔਰ ਪੂਰੀ ਸੋਚ ਕੇ ਸਾਥ ਨਾਲ ਟ੍ਰਸ਼ੀ ਕਾ ਇਨਤੇਖਾਬ ਕਰਤੇ ਹੁਏ ਨਮਾਜ਼ ਪੂਰੀ ਕੀ ਗਿਆ।

ਗੁਸ਼ਾ ਗੁਸ਼ਾ ਗੁਸ਼ਾ

ਸਾਸ ਨੇ ਅਪਨੇ ਕਮਰੇ ਮੈਂ ਬਹੂ ਕੋ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਸ਼ਹਨਾਜ਼ ਕਹਾਂ ਹੋ? ਜਲਦੀ ਆओ! ਬਹੂ ਕਿਚਨ ਮੈਂ ਥੀ, ਉਸਨੇ ਸੋਚਾ ਕਿ ਦੇਖ ਤਬਲਨੇ ਹੀ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਤਬਲ ਜਾਏ ਤੋ ਚੂਲਹਾ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਜਾਂਦਾ। ਇਤਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਾਸ ਕੀ ਗੁਸ਼ੇ ਮੈਂ ਭਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, ਅਤੇ ਸੋ ਰਹੀ ਹੋ ਕਿਆ? ਵਹਾਂ ਗੁਸ਼ੇ ਮੈਂ ਸਾਸ ਤਬਲ ਰਹੀ ਥੀ, ਔਰ ਯਹਾਂ ਚੂਲਹੇ ਪਰ ਦੂਧ ਤਬਲ ਰਹਾ ਹੈ। ਬਹੂ ਨੇ ਕਹਾ ਆ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਅਮਮੀ, ਆ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ। (ਜੀ ਮੈਂ ਕਹਾ ਕੇ ਮਰਤੀ ਭੀ ਨਹੀਂ) ਸ਼ਹਨਾਜ਼ ਪਹਲੇ ਸੇ ਭੀ ਸਾਸ ਪਰ ਬਹੁਤ ਨਾਰਾਜ਼ ਥੀ ਮਗਰ ਗੁਸ਼ਾ ਤਾਰ ਨਹੀਂ ਸਕਤੀ ਥੀ, ਇਤਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਉਸਕਾ ਛੋਟਾ ਬਚਚਾ ਆਮਿਰ ਕਿਚਨ ਮੈਂ ਆ ਗਿਆ, ਔਰ ਰੋਤੇ ਰੋਤੇ ਕਹਨੇ ਲਗਾ! ਅਮਮੀ ਚੜ੍ਹਡੀ ਮੈਂ ਪੇਸ਼ਾਬ

ગુસ્સા? ગુસ્સા

નિકલ ગયા, ઉસને આમિર કો એક ઝાપડ લગાયા નાલાયક કહીં કા ! બતાયા નહીં, સાસ કો અંદાજા હો ગયા કિ બ્ખૂને આમિર કો મારા હૈ। સાસ ગુસ્સે મેં ફટ પડી ચિલ્લાઈ શહનાજ! તેરા હાથ બહુત ચલને લગા હૈ। શહનાજ ને ભી દિલ હી દિલ મેં કહા બૂઢી તેરી જ્બાન બહુત તેજ ચલને લગી હૈ। શહનાજ કો સાસ કે રોજ રોજ કે ગુસ્સે ઔર તાને યાદ આએ, કહને લગી : એ અલ્લાહ આજ શબે જુમા હૈ તેરા વાદા હૈ કિ આજ કે દિન તૂ દુઅા કબૂલ કરતા હૈ ઔર દિલ સે માંગી હુઈ દુઅા કભી રદ્દ નહીં કરતા, મૈં આજ દિલ લગાકર તુઝસે દુઅા કરતી હુંકે આજ હી ઇસ જાલિમ સાસ કો ઉઠાકર મુઝ પર ઔર મેરી નસ્લોં પર રહમ ફરમા।

સાસ કા બ્ખૂને ગુસ્સા બ્ખૂને સાસ પર ગુસ્સા
ગુસ્સા ગુસ્સા ગુસ્સા

એક સાહબ ટેલીવીજન પર મૈચ દેખને કે બહુત આશિક થે, મૈચ દેખતે હુએ જિસ ટીમ સે ઉન કો મુહ૱બ્બત થી વો હારને લગી તો ઉનકા બ્લડ પ્રેશર હાઈ હોને લગા, અખીર મેં જબ આખરી ઓવર મેં જીત ઔર હાર કા ફેસલા હોનેવાલા થા, ઉનકી હ્રાલત ઐસી હો ગયી થી કિ કરીબ થા કિ ઉનકો હાર્ટ અટૈક હો જાએ। આખરી બોલ પર જબ ઉનકી ટીમ હાર ગઈ તો ઉનકે હાથ મેં જો મોબાઇલ થા ઉસી કો ટેલીવીજન પર દે મારા, ટેલીવીજન ભી ટૂટા ઔર મોબાઇલ કા ડિસ્પ્લે ભી ખરાબ હો ગયા।

ગુસ્સા ગુસ્સા ગુસ્સા

ગુસ્લ ખાને મેં ગુસ્લ કરતે હુએ એક સાહબ અપને દુશ્મન કે તસવ્વર મેં એસા ડૂબે કે ઉનકો એસા લગા ઉનકા દુશ્મન સામને હી હૈ। ઉન્હોને ઇસ તસવ્વર મેં જોર સે એક મુક્કા મારા, ઉનકા હાથ ગુસ્લખાને કી દીવાર સે ટકરાયા ઔર ઊંઘલિયોં કી હડ્ધિયોં ટૂ ગઈ।

ગુસ્સા ગુસ્સા ગુસ્સા

ગુસ્સે કી વબા આજ ઇસ કદ્ર આમ હો ગઈ હૈ કે ક્યા બડા ક્યા છોટા, ક્યા મર્દ ક્યા ઔરત, ક્યા બાપ ક્યા બેટા, ક્યા સેઠ ક્યા મુલાજિમ હર એક ગુસ્સે કી આગ મેં ઝુલસ રહા હૈ। આપસ મેં એક દૂસરે પર ગુસ્સા તો દરકિનાર લોગોં કો ખુદાઈ ક્રાનૂન પર ભી ગુસ્સા આને લગા। બારિશ ના હો તો ગુસ્સા, બારિશ જ્યાદા હો તો ગુસ્સા, ધૂપ તેજ હો તો ગુસ્સા, સર્દી જ્યાદા હો તો ગુસ્સા, ગર્મી હો તો ગુસ્સા। એક સાહબ ને કહા કે મેરા સબ કામ અટક જાતા હૈ, જિસ કામ મેં ભી હાથ ડાલતા હું વો કામ ખરાબ હો જાતા હૈ, તંગ આકાર મૈને દો સાલ સે નમાજ વગૈરા છોડ દી હૈ,

ગુસ્સા? ગુસ્સા?

અલબત્તા અભી અલ્લાહ સે નારાજ નહીં હું । (અલ ઇયાજુ બિલ્લાહ) ગર્જ ગુસ્સે કી તબાહી સે આજ પૂરા મુઝાશરા મુતાસ્સિર હૈ । મિયાં બીવી કી મુહૂબત ગુસ્સે કી ખેંટ ચઢી હુઈ હૈ, વાલિદૈન ઔર ઔલાદ કે દર્મિયાન ભી ઇસી ગુસ્સે કી વજહ સે તનાવ કા માહોલ બના હુવા હૈ, માતહત ઔર સરપ્રસ્તોને મેં ઇસી ગુસ્સે કી વજહ સે નફરત કી આગ ભડક રહી હૈ । ઔર હદ તો યે હૈ કે દીની મર્ક્ઝ ઔર તાલીમી ઇદારે ભી ઉસ સે મહફૂજ નહીં રહ્યે સકે । ગુસ્સે કે આદી લોગોને સે ઉનકે માંબાપ ભી મહફૂજ નહીં । જિસ માંને ક્રદમોને કે નીચે જનત કી ખબર દી ગર્દી હૈ ઔર જિસ બાપ કો જનત કા દરવાજા બતાયા ગયા હૈ, બુઢાપે મેં બે સહારા હો જાને કે બાદ ઔર અપની જવાની કો અપની ઔલાદ કી કામયાબી કે લિએ મેહનત વ મશકૃત મેં ઘુલા દેને કે બાદ, હર લમ્હે વાલિદૈન કો યે ડર લગા રહતા હૈ કે શાયદ ઉનકી કોઈ બાત ઉનકી ઔલાદ કો બુરી ના લગ જાએ, ઔર યે હમ પર બરસ ના પડેં, ઇસલિએ ઉન્હેં અપની કિસી જરૂરત કે ઇજ્હાર કે લિએ ભી પહલે કર્દી બાર સોચના પડતા હૈ કે અપની ફુલાં જરૂરત બેટે કે સામને રખી જાએ યા ના રખી જાએ ઔર કહી ભી જાએ તો કિસ અંદાજ સે કહી જાએ કે કહીં સાહબજાદે કો બરા ના લગ જાએ ।

મૈં આપ કો એક એસા વાકેઓ સુનાऊં જિસ કો સુન કર આપ કો બહુત હૈરત હોગી ઔર આપ શાયદ યે સોચેંગે કિ યે કોઈ મન ઘડત બાત હૈ જિસ કો મૌજૂઝ કી મુનાસબત સે ઘડ લિયા ગયા હૈ, જિસ કા હકીકત સે કોઈ તઅલ્લુક નહીં, આપ જો ચાહે સમઝો ; વાકેઓ તો વૈસા હી હૈ જૈસા મૈં કહ રહા હું । એક સાહબ જિન સે મેરી મુલાકાત, જહાઁં તક યાદ પડતા હૈ સન ૧૯૭૫ ઈ. સે હૈ મુજસે ડુરમ મેં બડે હૈ ઔર અભી જિંદા ભી હૈને, ઉસ વક્ત ભી તહજ્જુદ પદ્ધતે થે, જમાઅત ઔર બુજુગોને કે પાસ ભી જાના હોતા થા ઔર હર વક્ત દૂસરોને કે કામ આને કી ફિક્ર મેં રહા કરતે થે । ઉનકી વજહ સે ના જાને કિતને લોગ નમાજી બન ગએ । ઉનકી મદદ સે ના જાને કિતને હાફિજ ઔર આલિમ બન ગએ । ઘર સે બાહર ઉનકી મુલાકાત કિસી સે હોતી તો હર એક કી જ્બાન પર યે બાત હોતી કિ કિતના બા અખ્લાક આદમી હૈ, લેકિન જબ ઉન્હીં કે બારે મેં ઉનકી બીવી સે પૂછા જાએ કે તુમ્હારે શૌહર કેસે હોય ? તો શાયદ શૌહર કા તજ્જિકરા સુનતે હી વો સહમ જાએ । બીવી તો દરકિનાર ઉનકે ગુસ્સે કા આલમ યે હૈ કે એક દિન મુજસે કહને લગે આજ તો મૈં મેરી માં કો મારતા મગર છોડ દિયા । એક દફા એક આલિમ જિનકા શુમાર બુજુગોને હોતા હૈ, ઉનસે મુલાકાત કરકે આએ, વહાઁ કિસી મામલે પર કોઈ બાત હુઈ ઔર બાત કુછ બઢ ગઈ, વહાઁ સે ઉઠ કર ચલે તો રાસ્તે મેં મુજસે મુલાકાત હો ગઈ, કહને લગે આજ તો ઉનકો છોડ દિયા વરના બહુત મારતા (અલ ઇયાજુ બિલ્લાહ) ઉનકે બેટે સે મુલાકાત હુઈ તો કહને લગે કે અબ્બા-અમ્મી કી

ગુસ્સા? ગુસ્સા

જિન્દગી કો દેખ કર તો મૈને તૈ કર લિયા હૈ કે શાદી હી નહીં કરુંગા । મૈને ઉનકો સમજાયા કિ ઘર મેં કિસ તરહ રહા જાતા હૈ, ઔર ઝાગડોં સે પાક ઘર કિસ તરહ બનતા હૈ, ઇસકો સુન કર વો શાદી પર આમાદા હુએ ઔર શાદી કે કુછ દિનોં બાદ તક વો મુસલસલ મુલાકાત કરતે રહેં ઔર મૌકા બમૌકા મૈં ઉનકો એસી બાતોં બતાતા રહા જિન પર અમલ કરકે ઘરેલું જિન્દગી કો ગુસ્સે સે પાક કિયા જા સકતા હૈ । કુછ હી દિનોં કે બાદ વો કહને લગે કી મેરા ઘર તો ચૈન વ સુકૂન કા ગેહવારા હૈ । અલ્લાહ આપ કો જાણ એ ખૈર દે ।

બાપ કા દિલ હર વક્ત ગુસ્સે મેં જલ રહા હૈ ઔર જલી કટી બાતોં સે માઁ કા કલેજા છલની હો રહા હૈ । જિસે દેખ કર બેટા શાદી સે ઘબરા રહા હૈ, યે સબ ગુસ્સે કા નતીજા હૈ
ગુસ્સા ગુસ્સા ગુસ્સા

અગર ઇન્સાન બજાહિર દીનદાર હો, દીન કી ખિદમત ભી કર રહા હો ઔર અલ્લાહવાળોં સે ઉસકે તથાલુકાત ભી હોં ઔર જિક્રુલ્લાહ મેં ભી લગા હો, મગર વો ખુદ કિસી હરામ કામ કો બગૈર તૌબા કે મુસલસલ કર રહા હો તો યે એક ખતરનાક રૂહાની બીમારી હૈ, જિસ કે હોતે હુએ ઊપર લિખી હુઈ બાતોં કા કોઈ નફા નહીં હો સકતા, બલ્કે મર્જ ઔર બઢતા જાતા હૈ । ઇસલિએ જિક્રુલ્લાહ સે નફા હાસિલ કરને કે લિએ ગુનાહોં સે બચના જરૂરી હૈ । ઇસી બાત કો હજરત મુજદ્દિદે અલ્ફે સાની રહ. ફરમાતે હૈ કિ હુકમા કે નજદીક મુક્રર હૈ કિ મરીજ જબ તક બીમારિયોં સે તન્દુરુસ્ત ના હો જાએ ; કોઈ ગિજા ઉસે ફાએદા નહીં દેતી । અગરચે મુર્મુ બિરયાં હો, બલ્કે ગિજા એસી સૂરત મેં મર્જ કો બઢા દેતી હૈ । ઇસી લિએ હુકમા પહલે ઉસ મર્જ કો દૂર કરને કી ફિક્ર કરતે હૈનું, ફિર ઉસકે બાદ ગિજાઓં કે સાથ આહિસ્તા આહિસ્તા ઉસકો અસલી કુવ્વત કી તરફ લાતે હૈનું । પસ આદમી જબ તક મર્જ ક્લલ્બી (મસલન તકબુર, ગુસ્સા વગેરા) મેં મુબ્લા હૈ ; કોઈ ઝાબાદત વ તાઅત ઉસકો ફાએદા નહીં દેતી, બલ્કે ઉસકે લિએ મુજિર્ઝ હૈ ।

“રૂબ્બ તાલિ લિલ્કુરઆનિ વલ્કુરઆનુ યલ અનહૂ”

કિ બહુત સે લોગ કુરઆન ઇસ તરહ પઢતે હૈનું કિ કુરઆન ઉન પર લાનત કરતા હૈ । (ઇશ્રાદાતે મુજદ્દિદે અલ્ફે સાની રહ.) યહી મજમૂન હજરત મૌલાના કારી સિદ્ધીક સાહબ રહ. કિ બયાન કે એક ઇક્તેબાસ સે મુલાહજા ફરમાઇએ, જો હજરત ને બારા મૂલા કે તબ્લીગી મર્ક્જ મસ્ઝિદુર્શાદ મેં તબ્લીગી સાથ્યિયોં ઔર જિમ્મેદારોં કો મુખાતબ કરકે ફરમાયા થા । (જિસ કો માહનામા અન્નૂર, બાંડીપૂરા, કશ્મીર ને અપને ખુસૂસી શુમારે સાદિક્રીન નંબર કે સફહા ૧૫૮ પર લિખા હૈ) : ‘‘મેરે ભાઇયો ! અગર આદમી અપને અંદર તબ્દીલી પૈદા નહીં કરતા ઔર અચ્છે આમાલ મેં કિસી દર્જે મેં લગતા હૈ

ગુસ્સા? ગુસ્સા?

और अच्छी बात भी कहता है तो उसके अंदर गिज़ा भी वैसी ही बनती है। उसकी वो बात उसी की गिज़ा बनेगी जो वो अमल करता है। बुजुर्गों ने लिखा है के आदमी ज़िक्र करता है और अख्लाक़ उसके ठीक नहीं हैं तो वो ज़िक्र बदअख्लाकी की गिज़ा बनेगा। जिन मआसी के अंदर लगा हुवा है, उस ज़िक्र से उन मआसी को तक्रियत पहुँचेंगी, गुनाह करता है तो गुनाह के अंदर और ज्यादा ताक़त पैदा होगी। और अच्छा अमल करता है तो उस अमल के अंदर ताक़त पैदा होगी। गिज़ा का काम है ताक़त बनाना, ताक़त पहुँचाना।

(माहनामा अन्नूर, सादिकीन नंबर स. १५)

सહाबा ए किराम रज़ि. की सीरत से मालूम होता है कि ज़माना ए जाहिलियत में गुस्सा उनकी घुट्टी में पड़ा हुवा था। उनके दर्मियान मामूली-मामूली बातों पर तलवारें निकल जाती थीं, और नस्लों तक उस गुस्से और दुश्मनी की आग भड़कती रहती थी, मगर जब उन्होंने ने अल्लाह के नबी सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम की सुहबत इरित्यार फरमाई और अपनी अख्लाकी खामियों की इस्लाह का सिलसिला शुरू किया तो रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम ने उनको गुस्से की हलाकतों से आगाह किया और उससे बचने की ताकीद फरमाई और उन्हें इस हकीकत से आगाह किया कि जो इन्सान दनिया में गुस्से से ना बचे वो आखिरत में अल्लाह रब्बुल इज़ज़त के ग़ज़ब से नहीं बच सकता। फिर नतीजा ये हुवा कि सहाबा की अदावत और दुश्मनियाँ उखुब्बत व मुहब्बत में तब्दील हो गईं। नफ्स के लिए गुस्सा करने वाले, नफ्स के खिलाफ गुस्सा करने वाले बन गए। किसी की तेज़ निगाह भी बर्दाश्त ना करने वाले दूसरों के लिए अपनी जान व माल; बल्के ज़ज़बात की कुर्बानी देने वाले बन गए।

“ख़ूद ना थे जो राह पर औरों के हादी बन गए”

“क्या नज़र थी जिसने मुर्दों को मसीहा कर दिया”

गुस्से की तबाहियों को मैंने ख़ूद बहुत करीब से देखा है। जब मैंने नफ्स के तज़िकये के लिए अपने शेखे अब्बल हज़रत मौलाना अब्दुल हलीम साहब नव्वरल्लाह मर्क़दहू से रुजू़ अ किया तो सब से पहले गुस्से का झ़्लाज ही मालूम किया। चुनांचे मुझे तजरबा हुवा कि ये मर्ज़ निहायत शदीद है और उसके जरासीम बहुत मुश्किल से काबू में आते हैं। उन के अस्बाब पर बहुत कड़ी नज़र रखने की ज़रूरत पेश आती है। नफ्स के चोर दरवाज़ों पर बहुत बेदार म़ज़ी के साथ चौकीदारी करनी पड़ती है और मुसलसल किसी साहिबे दिल से राब्ता क्राएमरखना पड़ता है, तब कहीं जाके ये मर्ज़ काबू में आता है। और अगर गुस्से के झ़्लाज से ग़फ़लत बरती गयी तो उस से उठने

गुस्सा?

वाले शोले दूसरी तमाम इबादात के अन्न व सवाब को भी खाकेस्तर कर देते हैं। वजह इसकी ये है कि गुस्से से निकलने वालीं तमाम शाखें हुकूकुल इबाद से तअल्लुक रखती हैं और हुकूकुल इबाद के मुआमले में गफलत बरतने वालों की क्रयामत के दिन ऐसी बुरी हालत होगी कि बस अल्लाह की पनाह ! मैंदाने महशर में मीजाने अदल क्राएम किया जाएगा और मीजान के एक पलड़े में कुसूर और दूसरे पलड़े में उसका रद्द अमल रखा जाएगा इस तौर पर कि बीबी की कोताहियाँ एक तरफ होंगी और शौहर का गुस्सा और इताब दूसरी तरफ नोकरों की कोताहियाँ एक तरफ होंगी और आकाओं की डांट डपट दूसरी तरफ मातहतों की गलतियाँ एक तरफ होंगी और सर परस्तों की मार पीट दूसरी तरफ तलबा के कुसूर एक तरफ होंगे और पढ़ानेवाले की सख्ती और सज्जाएं दूसरी तरफ वो दिन महशर का होगा, और फैसला खालिके काएनात के सामने किया जाएगा फिर हर एक को अपने अमल का पूरा पूरा बदला दिया जाएगा, वो दिन ऐसा होगा कि मियाँ बीबी, हाकिम व महकूम और उस्ताज़-शागिर्द के दर्मियान अदल व इंसाफ का तो क्या कहना ; जानवरों को भी उस वक्त तक मिटटी में नहीं मिलाया जाएगा जब तक उनके दर्मियान अदल व इन्साफ का मुआमला ना कर दिया जाए।

वहाँ बहुत से लोग नेकियों का पहाड़ लेकर हाजिर होंगे; मगर बन्दों पर ज्यादती करने की वजह से उनकी सारी नेकियाँ दूसरों के हवाले कर दी जाएंगी, और उनको घसीट कर जहन्नम में फेंक दिया जाएगा। अल्लाह के नबी सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम ने ऐसे ही लोगों को उम्मत का हकीकी मुफिलस करार दिया है। अल्लाहुम्महफ़ज्ञाहु मिन्ह गुस्से की इन्हीं तबाहियों के पेशे नज़र कई बार दिल में ये तक़ाज़ा हुवा कि उसकी तबाही का मज़ीद इस्तेहजार ख़ूद अपने दिल में पैदा करना और लोगों को उसकी हलाकतों से आगाह करना और जो वाकिफ़ हैं उन्हें बतलाना बक्त की अहम् ज़रूरत है। कई साल पहले भी इस मौज़ूद पर इतवार की हफ्ता वारी मजिलस में बयानात हुए थे, फिर गुज़िश्ता नौ मजिलसों में लगातार इसी मौज़ूद पर गुफ्तगू की गई। चुंकि मैं बयान अपने फायदे कि नियत से करता हूँ इसलिए मुझे इन बयानात से काफ़ी नफा हुवा। और मजिलस में हाजिर होनेवाले नीज़ इंटरनेट पर बयानात सुनने वाले भी ख़बर देते रहे कि उन्हें भी बड़ा फाएदा हुवा। इधर कुछ दिनों से मेरे मुहसिन व मुआलिज डॉक्टर फ़ज़ल रावत जो माहिरे नफिस्य्यात भी हैं, और अमराज़ की तह तक पहुँचने का अल्लाह तआला ने उन्हें खास मलका और सलाहियत अता फरमाई है। उन्होंने जब मुझे खिलाफे तबअ बातों पर रंजीदा होने और कुदने के जिस्मानी नक्सानात से बार बार आगाह किया तो मेरे शेखे अव्वल की बातें फिर से ज़हन में

ગુસ્સા? ગુસ્સા?

તાજા હો ગઈ। હકીમુલ ઉમ્મત હજરત થાનવી રહ. કી “ગુસ્સે કા વબાલ ઔર ઉસકા ઝ્લાજ” ઔર હજરત મૌલાના શાહ વસિયુલ્લાહ સાહુબ નવ્વરલ્લાહૂ મર્કદહૂ કા રિસાલા ‘‘ગુસ્સા ઔર ઉસકા ઝ્લાજ’’ જિસસે મુઝે બહુત ફાયદા હુવા હૈ, ફિર સે અમલ કી નિયત સે પઢા।

યે કિતાબેં ઇસ બારે મેં બહુત અચ્છી ઔર કામ કી કિતાબેં હૈને મગધ ઇલ્મી અંદાજ મેં હોને કી વજહ સે હર એક કેલિએ સમજના મુશ્કિલ થા।

ઇસલિએ જરૂરત મહસૂસ હુઈ કે અકાબિર કી ઇન્હીં કિતાબોં કી રૌશની મેં સહલ અંદાજ મેં ઇસ મૌજૂદ પર કુછ તપ્સીલી રોશની ડાલી જાએ। જે નજર કિતાબ ઇસી ઝરાદે ઔર જરૂરત કી તક્પીલ હૈ। ઇસ મર્જ પર ક્રાબૂ પાને કી કોશિશોં કે બાવજૂદ જબ ભી અપના મુહાસબા કરતા હું તો એહસાસ યહી હોતા હૈ કી ઇસ મર્જ કા અસર કાફી હુદ તક મેરે અંદર અબ ભી મૌજૂદ હૈ, ઇસલિએ ઇસ કિતાબ કો મૈં ખૂદ અપની ઇસ્લાહ કા જરિયા તસવ્વર કરતા હું। ઔર મુસલસલ નૌ બયાનાત કે બાદ ભી જી યહી ચાહતા હૈ કી અપની ઇસ્લાહ કી નિયત સે ઇસ મૌજૂદ પર ઔર ભી બયાનાત કરું, શાયદ કી કિતાબ પઢને વાલોં ઔર બયાનાત સુનને વાલોં કે ઇખ્લાસ કી બરકત સે અલ્લાહ તાલા મુઝ પર મેહેરબાની ફરમાકર મેરી કામિલ ઇસ્લાહ ફરમા દેં। અલ્લાહ રબુલ ઝજ્જત કી બારગાહ મેં દુઝ્ખ ભી કરતા હું કે હમારી ઇસ હકીર સી કોશિશ કો ક્રબૂલ ફરમાએ, ગુસ્સે કી તબાહિયોં ઔર હર ક્રિસ્મ કી હલાકતોં સે હમારી ઔર ઉમ્મત કી હિફાજત ફરમાએ ઔર બિલ્ખુસૂસ તમામ જાલિમોં કો જુલમ સે રોક દે ઔર મજલૂમીન કી મદદ ફરમાએ। ઇસ કિતાબ કી જમા વ તરીબ ઔર તજ્રીન વ તબાઅત કે સિલસિલે મેં ઇઝાનત કરને વાલે તમામ મુઝ્ઞાવિનીન ખુસૂસન અઝીજમ મુફ્તી મુતીર્ઝહમાન સલ્લમહૂ કો દારૈન કી સઝાદત નસીબ ફરમાએ।

(આમીન)

શકીલ અહુમદ, પનવેલ, નર્ઝીબમ્બર્ડ

પહલા હિસ્સા: ગુસ્સા કુરઆન વ હૃદીસ કી રોશની મેં

ગુરુસા કુરઆન કી રોશની મેં

કુરઆને કરીમ કી મૂત્ખાદિદ આયાત મેં અલ્લાહ સુભાનહુ તાલા ને ગુસ્સે કી બુરાઈ ઔર ઉસ કો જ્ઞાત કરને કી ફંજીલત બયાન ફરમાઈ હૈ। સુર એ શૂરા કી એક આયાત મેં ગુનાહોં સે બચને વાલોં કા તજકેરા કરતે હુએ ખાસ તૌર સે ઉન લોગોં કી તારીફ કી ગઈ હૈ જો ગુસ્સે કી હાલત મેં (જિસ પર ગુસ્સા આએ ઉસકો) માફ કર દેતે હૈનું। અલ્લાહ તાલા કા ઇશાર્ડ હૈ:

“વલ્લજીન યજતનિબૂન કબાઇરલ ઇસ્મિ વલ્ફવાહિશ વ ઇજા મા ગાજિબૂ હુમ યાફિરુન” (સૂર એ શૂરા)

ઔર વો લોગ જો કબીરા ગુનાહોં ઔર બેહયાઈ કે કામોં સે બચતે હૈનું ઔર જબ ગુસ્સે મેં આતે હૈનું તો માફ કર દેતે હૈનું। સુર એ આલે ઝિમરાન કી એક આયાત મેં અપને મખ્ખૂસ બન્દોં કી સિફત બયાન કરતે હુએ અલ્લાહ તાલા ને ઉનકી ઇસ ખૂબી કો ઇસ તરહ બયાન કિયા હૈ:

“અલ્લજીન યન્નિકુન ફિસરાઈ વજરાઈ વલ્કાજીમીનલ ગૈજ વલ્ખાફીન અનીનાસિ વલ્લાહ યુહિબ્બુલ મુહસિનીન” (આલે ઝિમ્રાન)

જો લોગ ખુશહાલોં ઔર તરીકે મેં (ફી સબીલિલ્લાહ) ખર્ચ કરતે હૈનું, ગુસ્સે કો પી જાનેવાલે હૈનું ઔર લોગોં સે દરગુજર કરતે હૈનું। ઔર અલ્લાહ તાલા નેકી કરને વાલોં કો પસંદ કરતા હૈ।

સૂર એ તૌબા મેં અલ્લાહ સુભાનહુ તાલા ને નબી અલૈ. કો ઇસ હક્કીક્રત સે આગાહ કિયા હૈ કે આપ કે અસહાબ જો હર વક્ત આપ પર અપની જાન વ માલ કુર્બાન કર દેને કે લિએ તૈયાર રહતે હૈ, ઇસકી વજહ ક્યા હૈ? ચુનાંચે અલ્લાહ તાલા કા ઇશાર્ડ હૈ:

“વલૌ કુન્ત ફજ્જં ગાલીજલ ક્રલિબ લન્ફજ્જુ મિન અહલિક” (આલે ઝિમ્રાન)
તર્જમા : ઔર અગર આપ તુન્ડખૂ (બાત બાત પર ગુસ્સા કરને વાલે) ઔર સખત દિલ હોતે તો વો (સહાબા) આપ કા સાથ છોડ દેતે।

સહાબા એ કિરામ રજિ. રસૂલુલ્લાહ સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ સે બે ઇન્ટેહા મુહબ્બત કરતે થે। એસી મુહબ્બત કી ના સહાબા એ કિરામ સે પહલે કિસી ને એસી મુહબ્બત દેખી ઔર ના સુની। અલ્લાહ તાલા ને સહાબા એ કિરામ કી જમાઅત કો શાયદ અપને રસૂલ સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ સે મુહબ્બત કી મિસાલ કાએમ કરને હી કે લિએ પૈદા કિયા થા, તાકે ઉમ્મત કે લિએ નબી સે મુહબ્બત કા નમૂના પેશ કિયા જા સકે, ઔર સહાબા એ કિરામ ને ભી ઉસકા હક્ક અદા કર દિયા। ગોયા

ੴ ਗੁਸ਼ਾ? ੴ

ਖਾਤਿਮੁਲ ਅੰਬਿਆ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਪਰ ਰਿਸਾਲਤ ਖਤਮ ਔਰ ਸਹਾਬਾ ਪਰ
ਝੱਖ ਵ ਮਹਿਬਤ ਕੀ ਦਾਸ਼ਾਨ ਖਤਮ।

ਹਾਲ ਹੀ ਮੌਹਿਮ ਪਿਲਕੇਸ਼ਨ ਸੇ ਏਕ ਕਿਤਾਬ ਸ਼ਾਯਾ ਹੁਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾ ਨਾਮ ਹੈ “ਨਬੀ ਏ
ਕਰੀਮ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਸੇ ਸਹਾਬਾ ਏ ਕਿਰਾਮ ਕੀ ਮੁਹਿਬਤ ਕੇ
ਵਾਕੇਅਤ” ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਮੌਹਿਮ ਸਹਾਬਾ ਏ ਕਿਰਾਮ ਕੇ ਏਥੇ ਵਾਕੇਅਤ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਜਿਨ ਕੋ
ਪਢਕਰ ਦਿਲ ਯੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿਏ ਬਾਗੈ ਨਹੀਂ ਰਹਤਾ ਕੇ ਸਹਾਬਾ ਏ ਕਿਰਾਮ ਨੇ ਨਬੀ ਅਲੈਹਿ ਸੇ
ਮੁਹਿਬਤ ਕਾ ਜੋ ਨਮੂਨਾ ਪੇਸ਼ ਕਿਯਾ ਹੈ, ਵੋ ਬਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾ ਹਿਸ਼ਾ ਥਾ। ਰਸੂਲੁਲਲਾਹ
ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਕੇ ਇਸਾਰੋਂ ਪਰ ਅਪਨੀ ਜਾਨ ਵ ਮਾਲ ਔਰ ਘਰ ਬਾਰ ਕੀ
ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਨਾ ਉਨਕੇ ਲਿਏ ਫਰਜ਼ ਕੀ ਬਾਤ ਥੀ।

ਏਕ ਸਹਾਬੀ ਕੋ ਗਿਰਪਤਾਰ ਕਰਕੇ ਕੁਤਲ ਕਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿਯਾ ਗਿਆ ਔਰ ਕੁਤਲ ਸੇ ਪਹਲੇ ਉਨਸੇ
ਪ੍ਰਭਾ ਕਿ ਕਿਧੁ ਤੁਮ ਯੇ ਬਾਤ ਪਸੰਦ ਕਰਤੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਮਹਾਰੇ ਬਦਲੇ ਤੁਮਹਾਰੇ ਨਬੀ ਕੋ ਕੁਤਲ ਕਰ
ਦਿਯਾ ਜਾਏ ? (ਅਲ ਝਾਯਾਜੁ ਬਿਲਲਾਹ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਰਜਸਤਾ ਜਵਾਬ ਦਿਯਾ ਕਿ ਮੁੜ੍ਹੇ ਯੇ ਭੀ
ਗਵਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਹਿਬੂਬ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਕੋ ਕਾਂਟਾ ਚੁਭੇ ਔਰ ਮੈਂ
ਉਸਕੇ ਬਦਲੇ ਮੈਂ ਕੁਤਲ ਸੇ ਬਚਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ।

ਸਹਾਬਾ ਏ ਕਿਰਾਮ ਰਾਜਿ। ਜਬ ਰਸੂਲੁਲਲਾਹ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਕਾ ਤਜ਼ਕੇਰਾ
ਕਰਤੇ ਤੋ ਜੋਸ਼ੇ ਮੁਹਿਬਤ ਮੌਹਿਮ ਉਨਕੇ ਦਿਲ ਕੀ ਯੇ ਆਵਾਜ਼ ਉਨਕੀ ਜ਼ਬਾਨ ਪਰ ਆ ਜਾਤੀ :
ਫਿਦਾਹ ਤਮਮੀਵ ਅਬੀ

ਕਿ ਅਲੰਲਾਹ ਕੇ ਨਬੀ ਪਰ ਮੇਰੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਜਾਏ।

ਸਹਾਬਾ ਏ ਕਿਰਾਮ ਕੀ ਇਸ ਮੁਹਿਬਤ ਕੋ ਜੈਹਨ ਮੌਹਿਮ ਰਖਤੇ ਹੁਏ ਅਲੰਲਾਹ ਕੇ ਇਸ ਫਰਮਾਨ ਕੋ
ਪਛਿਏ ਜਿਸ ਮੌਹਿਮ ਅਲੰਲਾਹ ਤਾਜ਼ਾਲਾ ਨੇ ਅਪਨੇ ਨਬੀ ਸੇ ਯੇ ਕਹਾ ਹੈ ਕਿ :“ਏ ਨਬੀ” ! ਅਗਰ
ਆਪ ਜ਼ਬਾਨ ਕੇ ਤੇਜ਼ ਔਰ ਦਿਲ ਕੇ ਸਖ਼ਤ ਹੋਤੇ ਤੋ ਯੇ ਸਹਾਬਾ ਹਰਗਿਜ਼ ਹਰਗਿਜ਼ ਆਪ ਕੇ
ਕੁਰੀਬ ਨਾ ਰਹਤੇ।

ਧਾਰਾ ਆਪ ਪਰ ਜਾਨ ਵ ਮਾਲ ਲੁਟਾਨਾ ਤੋ ਦਰਕਿਨਾਰ; ਆਪ ਕੇ ਪਾਸ ਰਹਨਾ ਭੀ ਯੇ ਲੋਗ ਪਸੰਦ
ਨਾ ਕਰਤੇ। ਇਸਲਿਏ ਕਿ ਜ਼ਬਾਨ ਕੀ ਤੇਜ਼ੀ ਔਰ ਦਿਲ ਕੀ ਸਖ਼ਤੀ ਜਿਸ ਕੋ ਹਮ ਦੂਸਰੇ
ਅਲਕਾਜ਼ ਮੌਹਿਮ ਬੇਜਾ ਗੁਸ਼ਾ ਕਹ ਸਕਤੇ ਹਨ, ਏਸਾ ਕੁਬੀਹ ਅਮਲ ਹੈ ਕਿ ਅਗਰ ਬਿਲਫ਼ਰਜ਼
ਰਸੂਲੁਲਲਾਹ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਕੇ ਅੰਦਰ ਭੀ ਹੋਤਾ ਤੋ ਸਹਾਬਾ ਏ ਕਿਰਾਮ
ਜੈਸੀ ਮੁਹਿਬਤ ਕਰਨੇ ਵਾਲੀ ਜਮਾਅਤ ਭੀ ਰਸੂਲੁਲਲਾਹ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ
ਕੋ ਛੋਡ ਕਰ ਅਲਗ ਹੋ ਜਾਤੀ। ਦੀਨੀ ਇਦਾਰੋਂ ਕੇ ਸਰ ਪਰਸ਼ਤ ਹਜ਼ਰਾਤ ਔਰ ਜਮਾਅਤ ਕੇ
ਜਿਮੇਦਾਰੋਂ ਕੇ ਲਿਏ ਖੁਸ਼ੂਸਨ ਔਰ ਹਰ ਮੁਦਰਿਸ ਔਰ ਨਿਗਰਾਂ ਬਲਕੇ ਹਰ ਈਮਾਨਵਾਲੇ ਕੇ ਲਿਏ
ਤੁਮੂਨ ਇਸ ਆਧਤ ਮੌਹਿਮ ਬੇਜਾ ਬਾਣੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਸਚ ਹੈ

“ਨਿਗਹ ਬਲਾਂਦ, ਸੁਖਨ ਦਿਲਨਵਾਜ਼, ਜਾਂ ਪਰਸੋਜ਼”

“ਧਾਰੀ ਹੈ ਰਖਤੇ ਸਫਰ, ਮੀਰੇ ਕਾਰਵਾਂ ਕੇ ਲੈਣ”

ગુસ્સા? જીવન

કુરાને કરીમ મેં કર્દી મકામાત પર ગુસ્સા જબ્ત કરને વાલોં કી તારીફ કી ગઈ હૈ। એક જગહ અપને ખાસ બન્દોં કી તારીફ ફરમાતે હુએ અલ્લાહ સુભાનહુ વ તાલા ફરમાતે હૈ:

“વલા તસ્તવિલ હસનતુ વલસ્સયિઅહ, ઇદ્ફાન બિલ્લતી હિય અહસનુ ફિજલ્લાજી બૈનક વ બૈનહ અદાવતું કઅન્હ વલિયં હ્મીમ”

તર્જમા : ઔર ભલાઈ ઔર બુરાઈ બરાબર નહીં હો સકતોં | તો (સર્જત કલામી કા) એસે તરીકે સે જવાબ દો જો બહુત અચ્છા હો (એસા કરને સે તુમ દેખોગે) કી જિસ મેં ઔર તુમ મેં દુશ્મની થી ગોયા વો તુમ્હારા ગર્મ જોશ (જિગરી) દોસ્ત હૈ | ઇસ આયત કી તપ્સીર કરતે હુએ મુફ્સિસરે કુરાન સયદના ઇબ્ને અભ્યાસ રજિ. બયાન કરતે હૈને કી ઇસ સે મુરાદ ગુસ્સે કે વક્ત સબ્ર કરના ઔર બરાઈ કો માફ કરના હૈ | (બુખારી)

“વલમન સબર વ ગાફર ઇન્ જાલિક મિન અજિમલ ઉમર”

તર્જમા : ઔર જો શાખસ સબ્ર કરે ઔર માફ કર દે, અલબત્તા યે બડે હિમત કે કામોં મેં સે હૈ।

મુસ્લિમુલ ઉમત હજરત મૌલાના શાહ વસિયુલ્લાહ સાહબ રહ. ફરમાતે હૈને કી : ક્યા સાલિહીન કે લિએ યે આયતોં કમ બશારત કી હૈનું | અબ અગાર યહીં લોગ ઇસ પર અમલ ના કરેંગે તો કૌન કરેગા ? જો લોગ ખુદા સે ઔર ઉસકે કલામ સે મુહૂબત રહતે હૈનું, ઉસકી તિલાવત કરતે હૈનું તો ક્યા ઇસ આયત મેં ઉનકે લિએ કુછ ઝિબરત કા સામાન નહીં હૈ ? ઔર ક્યા યે આયતોં ઐસી નહીં હૈ જિનસે નેક લોગોં કા ગુસ્સા જબ્ત કી લગામ પહન લેં ? ઔર ક્યા ઇન આયતોં કા મજ્મૂન ગુસ્સે કો ખત્મ કરને કે લિએ કાફી નહીં હૈ ?

દેખિએ આયત : “વલમન સબર વ ગાફર ઇન્ જાલિક મિન અજિમલ ઉમર” મેં સબ્ર ઔર માફિરત કી કિસ દર્જે ફજીલત બયાન ફરમાઈ ગઈ હૈ, ઔર ઉસપર કિસ ઉન્વાન સે ઉભારા ગયા હૈ, ક્યા ઇતાઅત કરને વાલોં કે લિએ યે ઉન્વાન કાફી નહીં હૈ ? ઔર ઉનકે લિએ કછ ભી માસ્સિસર નહીં હૈ ? (ગુસ્સા ઔર ઉસકા ઝિલાજ, સ ૮) કુરાને કરીમ કૌ ઔર ભૌ કર્દી આયતોં મેં ગુસ્સે પર સબ્ર કરને કી તલ્કીન ઔર સબ્ર કરને વાલોં કી તારીફ વ તહસીન કી ગઈ હૈ।

ગુસ્સા હણીસ કી રૌશની મેં

અલ્લાહ કે હબીબ સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કી સીરતે તૈયિબા કુરાને કરીમ કી અમલી તપ્સીર હૈ | અલ્લાહ સુભાનહુ તાલા ને કુરાને કરીમ મેં જો અહ્કામાત નાજિલ કિએ હૈનું ; રસૂલુલ્લાહ સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ઉન તમામ કા અમલી નમૂના ઉમત કે લિએ પેશ કર દિયા હૈ ; તાકે ઉમત કો ઉન

ગુસ્સા? જીવા

અહકામાત પર અમલ કરના આસાન હો જાએ।

ચુનાંચે અલ્લાહ કે રસૂલ સલ્લલલાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ઉમ્મત કી તરફ સે આને વાલી નાગવારિયોં પર ઇસ ક્રદ સત્ર વ જ્બત ઔર હિલ્મ વ બુર્દબારી કા મુજાહરા ફર્માયા કિ ઉસસે બેહતર કા તસવ્વર નહીં કિયા જા સકતા। ઇસ સિલસિલે મેં ચંદ વાકિઅાત ઇન શાઅલ્લાહુ આઇંદા સુતૂર મેં પેશ કિએ જાએંગે। ઉસસે પહલે ચંદ હદીસેં પેશ કી જાતી હૈનું।

હજરત અબૂ હુરૈરા રજિ. સે રિવાયત હૈ કિ એક શાખસ ને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલલાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કી ખિદમત મેં હાજિર હોકર અર્જ કિયા કિ મુજ્ઝે કુછ વસિયત ફરમાએં, આપ સલ્લલલાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ફર્માયા ગુસ્સા ના કરો। ઉસને કર્દી મર્ત્યા યહી બાત કહી, આપ સલ્લલલાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને હર બાર યહી ઇશ્રાદ ફરમાયા કિ ગુસ્સા ના કરો। (સહીહ બખારી)

એક સહાબી નેં અર્જ કિયા : એ અલ્લાહ કે રસૂલ સલ્લલલાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ મુજ્ઝે કોઈ ઐસા અમલ બતલાઇએ જિસ પર અમલ કર લું તો મુજ્ઝે જન્મત મિલ જાએ, આપ સલ્લલલાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ઇશ્રાદ ફર્માયા : ગુસ્સા ના કરો, તુમ્હેં જન્મત મેં દાખલા મિલ જાએણા। (અત્તબ્રાનિલ ઔસત, બરિવાયત અબી દાવૂદ) એક શાખસ ને નબી સલ્લલલાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ સે સવાલ કિયા કે વો કૌનસા અમલ હૈ, જો મુજ્ઝે અલ્લાહ કે ગાજબ સે મહફૂજ રખે; આપ સલ્લલલાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ફરમાયા : ગુસ્સા ના કરો (અલ્લાહ તથાલા ભી તુમ કો અપને ગાજબ સે મહફૂજ રખેણા)। (મુસ્નદે અહ્મદ)

અલ્લાહ કે રસૂલ સલ્લલલાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને બનૂકૈસ કે એક શાખસ સે ફર્માયા : તુમ્હારે અંદર દો ઐસી આદતોં હૈનું, જિન્હેં અલ્લાહ તથાલા ઔર ઉસકે રસૂલ સલ્લલલાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ પસંદ કરતે હૈ, બુર્દબારી ઔર સંજીદગી। (બુર્દબારી યાની ગુસ્સે કી હાલત મેં બદલા લેને કી તાકત કે બાવજૂદ સત્ર સે કામ લેના) (સહીહ મુસ્લિમ)

ઇશ્રાદે નબવી સલ્લલલાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ હૈ કિ અલ્લાહ તથાલા કે નજદીક ગુસ્સે કા ઘોંટ પી જાને સે જ્યાદા અજ્ઞ વાલા કોઈ ઔર ઘોંટ નહીં હૈ। (સુનને ઇબ્ને માજા)

ઇશ્રાદે નબવી સલ્લલલાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ હૈ કિ જો શાખસ બદલા લેને કી કુદરત કે બાવજૂદ ગુસ્સા પી જાતા હૈ તો અલ્લાહ તથાલા ક્રયામત કે દિન ઉસ શાખસ કો તમામ મખ્લૂકાત કે સામને બુલાકર ફરમાણા કિ આજ તુમ જન્મત કી જિસ હૂર કા ઇન્તે ખાબ કરના ચાહો, અપને લિએ પસંદ કર લો। (તિર્મિઝી)

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલલાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ફર્માયા : જો શાખસ તુમસે કતઅ

ਗੁਸ਼ਾ? ਜ੍ਰੂ

ਤਅਲਿੁਕ ਕਰੇ (ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਖਤਮ ਕਰੇ) ਤੁਮ ਤੁਸੇ ਤਅਲਿੁਕ ਜੋਡੋ, ਔਰ ਜੋ ਤੁਮ ਪਰ ਜੁਲਮ ਕਰੇ, ਤੁਸਕੋ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦੋ, ਔਰ ਜੋ ਤੁਮਹਾਰੇ ਸਾਥ ਬੁਰਾਈ ਕਰੇ ਤੁਮ ਤੁਸੇ ਸਾਥ ਏਹਸਾਨ ਕਰੋ। (ਮੁਸਨਦੇ ਅਹਮਦ)

ਰਸੂਲੁਲਲਾਹ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਨੇ ਇਸ਼ਾਦ ਫਰਮਾਯਾ : ਪਹਲਵਾਨ ਵੋ ਨਹੀਂ ਜੋ ਦੂਸਰੋਂ ਕੋ ਕੁਝਤੀ ਮੌਂ ਪਛਾਡ਼ ਦੇ ; ਬਲਕੇ ਬਡਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪਹਲਵਾਨ ਵੋ ਹੈ ਜੋ ਗੁਸ਼ੇ ਕੇ ਵਕਤ ਖੂਦ ਕੋ ਕਾਬੂ ਮੌਂ ਰਖੇ। (ਸਹੀਹੁਲ ਬੁਖਾਰੀ)

ਹਜ਼ਰਤ ਅਨਸ ਰਜ਼ਿ. ਸੇ ਰਿਵਾਯਤ ਹੈ ਕਿ ਰਸੂਲੁਲਲਾਹ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਨੇ ਫਰਮਾਯਾ : ਜੋ ਸ਼ਾਖਸ (ਗੁਸ਼ੇ ਕੋ ਨਾਫਿਜ਼ ਕਰਨੇ ਕੀ ਕੁਦਰਤ ਕੇ ਬਾਵਜੂਦ) ਅਪਨੇ ਗੁਸ਼ੇ ਕੋ ਰੋਕ ਲੇ, ਅਲਲਾਹ ਤਅਲਾ ਕ੍ਰਾਧਮਤ ਕੇ ਦਿਨ ਤੁਸੇ ਅਪਨਾ ਅੜਾਬ ਰੋਕ ਲੈਂਗੇ। (ਬੈਟਕੀ) ਹਜ਼ਰਤ ਅਬਦੁਲਲਾਹ ਬਿਨ ਤੁਮਰ ਰਜ਼ਿ. ਫਰਮਾਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਮੈਨੇ ਰਸੂਲੁਲਲਾਹ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਸੇ ਅੜਾ ਕੇ ਮੁਝਕੋ ਅਲਲਾਹ ਤਅਲਾ ਕੇ ਗੜਬ ਸੇ ਕੌਨਸੀ ਚੀਜ਼ ਬਚਾ ਸਕਤੀ ਹੈ ? ਤੋ ਆਪ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਨੇ ਫਰਮਾਯਾ ਗੁਸ਼ਾ ਮਤ ਕਰੋ। (ਏਹਧਾਤਲ ਤੁਲਮ)

ਹਜ਼ਰਤ ਅਬਦੁਲਲਾਹ ਬਿਨ ਤੁਮਰ ਰਜ਼ਿ. ਫਰਮਾਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਰਸੂਲੁਲਲਾਹ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਨੇ ਫਰਮਾਯਾ : ਜੋ ਸ਼ਾਖਸ ਅਪਨੇ ਗੁਸ਼ੇ ਕੋ ਰੋਕ ਲੇ, ਅਲਲਾਹ ਤਅਲਾ ਤੁਸੀਂ ਪਦਾਪੋਸ਼ੀ ਫਰਮਾਤੇ ਹੈਂ। (ਏਹਧਾਤਲ ਤੁਲਮ)

ਰਸੂਲੁਲਲਾਹ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਨੇ ਫਰਮਾਯਾ : ਜੋ ਸ਼ਾਖਸ ਯੇ ਚਾਹੇ ਕਿ ਤੁਸੇ ਮਹਲਲਾਤ ਜਨਨ ਮੌਂ ਤੱਚੇ ਹੋਂ ਔਰ ਤੁਸੇ ਦਰਜਾਤ ਬੁਲਾਂਦ ਹੋ, ਤੁਸਕੋ ਚਾਹਿਏ ਕਿ ਜਿਸ ਨੇ ਤੁਸ ਪਰ ਜੁਲਮ ਕਿਯਾ ਹੋ ਤੁਸਕੋ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦੇ ਔਰ ਜਿਸ ਨੇ ਤੁਸਕੋ ਕਭੀ ਕੁਛ ਨਾ ਦਿਯਾ ਹੋ ਤੁਸਕੋ ਬਿਛਿਆ ਔਰ ਹਦਾਯਾ ਦਿਯਾ ਕਰੇ ਔਰ ਜਿਸਨੇ ਤੁਸੇ ਤੱਕ ਤਅਲਿੁਕ ਕਿਯਾ ਹੋ ਯੇ ਤੁਸੇ ਮਿਲਨੇ ਮੌਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਨਾ ਕਰੋ। (ਏਹਧਾਤਲ ਤੁਲਮ)

ਰਸੂਲੁਲਲਾਹ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਨੇ ਫਰਮਾਯਾ : ਕੇਧਮਤ ਕੇ ਦਿਨ ਐਲਾਨ ਹੋਗਾ ਕਿ ਜਿਸ ਸ਼ਾਖਸ ਕਾ ਅਲਲਾਹ ਤਅਲਾ ਪਰ ਕੋਈ ਹਕ਼ਕ ਹੈ ਵੋ ਖੜਾ ਹੋ ਜਾਏ, ਤੁਸ ਵਕਤ ਵੋ ਲੋਗ ਖੱਡੇ ਹੋਂਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੋਗੋਂ ਕੇ ਜੁਲਮ ਕੋ ਦੁਨਿਆ ਮੌਂ ਮਾਫ਼ ਕਿਯਾ ਹੋਗਾ। (ਏਹਧਾਤਲ ਤੁਲਮ)

ਇਮਾਮੇ ਗਯਾਲੀ ਰਹ. ਨੇ ਮੁਕਾਸ਼ਿਫਤੁਲ ਕੁਲੂਬ ਮੌਂ ਲਿਖਾ ਹੈ ਕਿ ਏਕ ਆਦਮੀ ਰਸੂਲੁਲਲਾਹ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਕੀ ਖਿਦਮਤ ਮੌਂ ਹਾਜ਼ਿਰ ਹੁਵਾ ਔਰ ਅੜਾ ਕਿਯਾ ਕਿ ਏ ਅਲਲਾਹ ਕੇ ਰਸੂਲ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਦੀਨ ਕਿਥੈ ਹੈ ? ਆਪ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਨੇ ਇਸ਼ਾਦ ਫਰਮਾਯਾ : ਹੁਸਨੇ ਅਖਲਾਕ। ਵੋ ਆਦਮੀ ਫਿਰ ਦਾਏ ਜਾਨਿਬ ਸੇ ਆਯਾ ਔਰ ਅੜਾ ਕਿਯਾ : ਦੀਨ ਕਿਥੈ ਹੈ ? ਆਪ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਨੇ ਇਸ਼ਾਦ ਫਰਮਾਯਾ : ਹੁਸਨੇ ਅਖਲਾਕ। ਵੋ ਆਦਮੀ ਫਿਰ ਪੀਛੇ ਕੀ ਜਾਨਿਬ ਸੇ ਆਯਾ ਔਰ ਅੜਾ ਕਿਯਾ : ਦੀਨ ਕਿਥੈ ਹੈ ? ਆਪ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਤੁਸੀਂ ਤਰਫ

ગુસ્સા? જીવન

મુતવજ્જેહ હુએ ઔર ઇશાર્દ ફર્માયા : દીન યે હૈ કિ તૂ ગુસ્સા ના કરો । (મુકાશિફતુલ કુલ્બ)

ઇસ વોકિએ મેં એક લતીફ નુક્રતા યે ભી હૈ કિ આપ સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ઉન સહાબી કો ગુસ્સા ના કરને કા સબક્ર સિર્ફ જ્ઞાની હી નહીં દિયા બલ્કે અપને અમલ સે ભી ઉસકા જવાબ દે દિયા । વો ઇસ તરહ કિ અલ્લાહ કે રસૂલ સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કે એક બાર જવાબ દે દેને કે બાદ દોબારા સવાલ કરને કી જરૂરત નહીં થી, મગાર દોબારા બલ્કે તીસરી બાર ભી ઉસી એક સવાલ કે પૂછ્ણે કે બાવજૂદ ભી આપ સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ના નારાજ હુએ ઔર ના ગુસ્સા કિયા ઔર અમલ સે ભી યે બતલા દિયા કે દેખો જૈસે મૈં તુમહરે એક હી સવાલ કા બાર બાર જવાબ દેતે હુએ નારાજ નહીં હો રહા હું, તુમ ભી ઇસી અર્ખલાક કો અપનાઓ । ઔર અપને જ્ઞાતી મુઝ્ઞામલે મેં કબી ગુસ્સા ના કરો, ઇસલિએ કિ યહી અર્ખલાક હૈ, ઔર યે અર્ખલાક હૈ અસલ દીન હૈ । એક રિવાયત મેં હૈ : “અલમુઅમિનુ મિરઆતુલ મુઅમિનિ” યાની એક ઈમાનવાલા દસરે ઈમાન વાલે કે લિએ આઈના હૈ । (મસનન્ફ ઇબ્ને અબી શૈબા)

ઉલ્મા એ કિરીમ ને ઇસ કી તશીહ મેં યે ભી લિખા હૈ કિ આઈને કી સિફત યે હૈ કિ વો ઇન્સાન કી ખૂબિયોં ઔર ખરાબિયોં સે આગાહ કરતા રહતા હૈ । ઉસકી એક બડી ખૂબી યે ભી હૈ કિ વો ઇન્સાન કી ખરાબિયોં સે બાર બાર આગાહ કરને કે બાવજૂદ ઇન્સાન ઉન ખરાબિયોં કો દૂર ના કરે તો આઈના કભી નારાજ નહીં હોતા । ના ઝિડકતા હૈ ઔર ના ગુસ્સા કરતા હૈ । એક મોમિન કો આઈને કી ઇસ ખૂબી કો અપનાના ચાહિએ । ઇની અલાવા ઔર ભી અહાદીસ સે બેજા ગુસ્સે કી બુરાઈ ઔર ગુસ્સા બર્દાશત કરને કી ફ્રેજીલત માલૂમ હોતી હૈ । અમલ કરને વાળોને લિએ થોડા ભી બહુત હોતા હૈ ।

ગુસ્સે કે બારે મેં બુજુગોં ને વયા કઠા

ગુસ્સે કી બુરાઈ ઔર ઉસકો રોકને કરને કે સિલસિલે મેં કુરાને કરીમ કી સરાહત ઔર રસૂલુલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કી વજાહત કે બાદ ના કિસી બાત કી જરૂરત બાકી રહ જાતી હૈ ઔર ના વાકેઝાત કી ; મગાર ચૂંકે બુજુગોં કે કિસે અમલ કે લિએ આસાની પૈદા કરતે હૈનું, ઇસલિએ નમૂને કે તૌર પર ચંદ વાકેઝાત ઔર બુજુગોં કી કુછ બાતે લિખી જાતી હૈનું ।

○ હજરત લુક્માને હકીમ કા ક્રોલ હૈ કે હલીમ ઔર બુર્દબાર (ગુસ્સે પર કાબૂ રખનેવાલે) શાખસ કો ગુસ્સે કે વક્ત, બહાદુર કો જંગ મેં ઔર દોસ્ત કે જરૂરત કે વક્ત પહચાન જાતા હૈ ।

○ હજરત લુક્માન હકીમ ને અપને બેટે કો નસીહત કી કે એ બેટે ! ગુસ્સે મેં જો બાત ભી ઇન્સાન કહતા હૈ ગુસ્સે કે ખત્મ હો જાને કે બાદ ઉસપર જરૂર અફસોસ કરતા હૈ ।

ગુસ્સા? જીવા

○ હજરત ઉમર રજિ. કા ક્રૌલ હૈ કે જો શાખ્સ અલ્લાહ સે ડરતા હૈ વો ગુસ્સા નહીં કરતા।

○ હજરત અલી રજિ. કા ક્રૌલ હૈ કે ગુસ્સા એક જુનૂન હૈ, ક્યોંકે ગુસ્સા કરને વાલા ખૂદ નાદિમ હોતા હૈ, યે નાદિમ (અફસોસ) જાહિર કર દેતી હૈ કિ ઉસકા ગુસ્સા કરના અક્રલ કે ખિલાફ કામ થા ઔર અગાર વો અપને ગુસ્સે પર નાદિમ ભી ના હો તો સમજી લેના ચાહિએ કે ઉસકા જુનૂન મુસ્તહકમ (પક્કા) હો ચૂકા હૈ।

○ હજરત હસને બસરી રહ. કા ક્રૌલ હૈ કે ઇન્સાન જો ઘોંટ ભી પીતા હૈ, ઉસમે દો ઘોંટ અલ્લાહ તાલાલા કો સબ સે જ્યાદા પસંદ હૈ, એક મુસીબત પર સબ્ર કા ઘોંટ ઔર એક ગુસ્સે કા ઘોંટ। ઉન્હીં કા ક્રૌલ હૈ કે મુસ્લિમાન કી ઝલામત યે હૈ કિ વો દીન મેં પુખ્તા હો, ઝલ્મ કે સાથ ઝલ્મ (બર્દાશ્ટ) મેં ભી પુખ્તા હો યાની લોગોં કી નાદાનિયોં પર ગુસ્સા કરને વાલા ના હો બલ્કે ખૂબ સબ્ર કરને વાલા હો।

○ હજરત મુજાહિદ રહ. કા ક્રૌલ હૈ કે ઇબ્લીસ કહતા હૈ કે તીન આદમી પર મૈં ગાલિબ રહતા હું, વો મુજ્જે પછાડ નહીં સકતે। નશા કરને વાલા, ગુસ્સા કરને વાલા ઔર બખીલ।

○ હજરત મુહમ્મદ ઇબ્ને કાબ રહ. કા ક્રૌલ હૈ કે જિસ શાખ્સ કે અંદર તીન બાર્તે હોં ઉસકા ઈમાન મુકમ્મલ હૈ : કિસી ગલત કામ પર ખૂશ ના હો, ગુસ્સે મેં હદ સે આગે ના બઢે, કુદરત કે બાવજદ વો ચીજ ના લે જો ઉસકી ના હો।

○ કિસી બુજુર્ગ ને અપને બેટે સે કહા, ઐ બેટે ! સબ સે જ્યાદા ગુસ્સા ઉસકો આતા હૈ જિસ કી અક્રલ સબ સે કમ હોતી હૈ। દુનિયા કે લિએ ગુસ્સા મક્ર વ ફરેબ હૈ ઔર આખિરત કે લિએ ગુસ્સા દાનાઈ ઔર બુર્દબારી હૈ।

○ શોખ શારુફુદ્ડીન યહ્યા મુનેરી રહ૦ અપને મુરીદ કો લિખતે હૈં કિ ભાઈ શામ્સુદ્ડીન ! અખ્લાક કો પાકીજા ઔર બુરી ઝાદતોં કો નેક બનાને કે લિએ તુમ સે જહાઁ તક હો સકે કોશિશ કરતે રહો, ઔર ઉસકો બહુત બડા કામ સમજો ! ઇસમેં ગાફલત કે સબબ, સખત બલાઓં કા સામના કરના પડતા હૈ, ઉસસે ખુદા કી પનાહ ! દેખો દુનિયા મેં જિતને દરિન્દે, વહશી જાનવર ઔર હૈવાનાત હૈનું ; ઉનકી હર સિફત ઇન્સાન કે અંદર મૌજૂદ હૈ, દુનિયા મેં જો સિફત ઉસ મેં ગાલિબ હોગી ક્રયામત મેં ઉસી સિફત કી બિના પર ઉસકે સાથ મુઝામલા હોગા યાની ઉસકી શક્લ વ સૂરત ઉસી તરહ કી બના દી જાએણી ! અગાર કિસી શાખ્સ મેં ગુસ્સા ઔર ગાજબ કી સિફત ગાલિબ હૈ તો ક્રયામત કે દિન ઉસકા હશાર કુત્તોં કી શક્લ મેં હોગા, કિસી મેં શહવતે બદ ગાલિબ હૈ તો ઉસકા હશાર સવ્વરોં કી શક્લ મેં હોગા । વગૈરા વગૈરા । (મક્રબાતે સદી, સ ૪૫૪)

○ એક બુજુર્ગ કા ક્રૌલ હૈ કે બાતોં મેં ગુસ્સે કી મિક્રદાર બસ ઇતની હોની ચાહિએ જિતના ખાને મેં નમક હોતા હૈ । અગાર મુનાસિબ મિક્રદાર મેં હૈ તો ખૂશજાએકા હૈ, વરના

તો ખાને કોખરાબ કર દેતા હૈ।

○ હજરત હકીમુલ ઉમ્મત મૌલાના અશારફ અલી થાનવી રહ. ફરમાતે હૈં કિ : સુલૂક વ તસવુફ કા પહલા કદમ યે હૈ કિ ઇન્સાન ગુસ્સે પર ક્રાબૂ પા જાએ। જબ ઇન્સાન કી યે હાલત હો જાતી હૈ કિ વો અપને ગુસ્સે પર ક્રાબૂ પા લેતા હૈ તો અલ્લાહ તાલા ઉસકો એસે મકામ તક પહુંચાતે હૈં કે મલાએકા ભી ઉસ પર રશક (હસરત) કરતે હૈં। ઇસલિએ કિ ફરિશ્તોને કે અંદર ગુસ્સે કી સિફત મૌજૂદ નહીં ઔર ઇન્સાન કે અંદર ગુસ્સે કી સિફત મૌજૂદ હોને કે બાવજૂદ અલ્લાહ તાલા કે લિએ અપની ઇસ સિફત કો દબાતા હૈ, તો ફરિશ્તે ઉસપર રશક કરતે હૈં।

○ હજરત મૌલાના હકીમ મુહમ્મદ અરખતર સાહબ કા કોલ હૈ કિ ગુસ્સે મેં કિસી પર જ્યાદતી હો જાએ તો ફૌરન હાથ જોડું કર માફી માંગ લો, ઇસમેં શર્મ બિલકુલ ના કરો, વરના આખિરત મેં શર્મિદગી ઉઠાની પડેણી।

○ હજરત મુફ્તી મુહમ્મદ તકી ડસ્માની સાહબ મુદ્જિલ્લુહ ફરમાતે હૈં કિ બાજુ ઔકાત ગુસ્સે કી જરૂરત પેશ આતી હૈ। ઉસ્તાજ કો અપને શાગિર્દોં પર, શેખ કો અપને મુરીદોં પર ઉનકી ઇસ્લાહ કી ખાતિર ગુસ્સા કરના પડતા હૈ। લેકિન જિતને કી જરૂરત હૈ, ગુસ્સા ઉતના હી કરના ચાહિએ, ગુસ્સે મેં હૃદ સે આગે નહીં બઢના ચાહિએ, ઇસલિએ કિ ઉસમે નફ્સાનિયત શામિલ હો જાએણી। ઔર ગુસ્સા કરને વાલા ગુનાહગાર હોગા ઔર ઉસકી બે બરકતી ભી ઉસમે શામિલ હો જાણી।

○ ગુસ્સા આના ઇન્સાન કી નિશાની હૈ ઔર ઉસપર ક્રાબૂ પાના મોમિન કી નિશાની હૈ।

○ ગુસ્સે કો અપને ક્રાબૂ મેં રહ્યો; વરના ગુસ્સા તુમકો અપને ક્રાબૂ મેં કર લેગા।

○ ગુસ્સા હમેશા હિમાક્રત સે શરૂ હોતા હૈં ઔર નદામત પર ખત્મ હોતા હૈ।

○ ગુસ્સે પર સબ્ર કરના મુજાહદા હૈ ઔર મજાહદા સબ્રે હિદાયત હૈ।

○ માચિસ કી તીલી પહલે ખૂદ જલતી હૈં, બાદ મેં ઔરોં કો જલાતી હૈ। એસે હી ગુસ્સા કરને વાલા દૂસરોં કો તકલીફ પહુંચાએ યા ના પહુંચાએ ખૂદ કો જરૂર તકલીફ પહુંચાતા હૈ।

○ એક આબિદ ને શૈતાન સે પુછા કે તૂ લોગોં કો કિસ તરહ ગુમરાહ કરતા હૈ? શૈતાન કહને લગા કે તીન ચીજોં સે : ૧ બુઝુલ સે ૨ ગુસ્સે સે ૩ મદહોશી સે। એક ઇન્સાન જબ બખીલ હોતા હૈ તો હમ ઉસકા માલ ઉસકી નિગાહોં મેં કમ દિખાતે હૈં, જિસ કી વજહ સે વો બખીલ ઇન્સાન ઐસી જગહ પર ભી માલ ખર્ચ નહીં કરતા જહાઁ માલ ખર્ચ કરના ઉસકે લિએ વાજિબ ઔર જરૂરી હોતા હૈ ઔર દૂસરોં કે માલ કો લલચાઈ નિગાહ સે દેખતા હૈ ઔર જબ કોઈ આદમી ગુસ્સે કા મરીજ હો તો હમ ઉસકો અપની જમાઝત મેં યું ઘુમાતે ઔર ચક્કર દેતે હૈં જૈસે બચ્ચે ખેલ મેં ગેંદ કો ઇધર ઉધર ફેંકતે ઔર ઘુમાતે હૈં, એસા શાખ્બ અગર અપની દુઅઓં સે મુર્દોં કો જિન્દા કરના ભી જાનતા હો ; મગર

ગુસ્સા? ગુસ્સા?

હમ ઉસસે માયૂસ નહીં હોતે, ઔર જો ચાહે બના લે હમ એક હી કલિમે સે ઉસે બિગાડ દેંગે, ઔર જબ કોઈ શાખસ મદહોશ હોતા હૈ યાની નશે મેં હોતા હૈ તો હમ ઉસે હર બુરાઈ કી તરફ પકડું કર યું લે જાતે હૈં જૈસે કોઈ બકરી કા કાન પકડું કર જહાઁ ચાહે લે જાએ। (મિસાલી નૌજવાન સ ૨૬૫)

અબ સવાલ પૈદા હોતા હૈ કિ કુરાને કરીમ કી મજ્કૂરા આયાત, રસૂલુલ્લાહ સલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કી અહાદીસે મુબારકા ઔર અકાબિર કે અક્રવાલ મેં જિસ ગુસ્સે કો જ્રબત કરને કી ફજીલત ઔર બે જા ગુસ્સે કી કબાહ્તે બયાન કી ગર્દી હૈં ; ઇસ ગુસ્સે કી હક્કીકત ક્યા હૈ ?

નાં રહ ગાફિલ કભી ગુસ્સે કે શર સે, અગ અંજામ કા તુઝકો ધ્યાન હૈ હસદ, ગીબત, અદાવત, બુગ્જ વ નફરત, યે સબ બચ્ચે હૈ, ગુસ્સા ઉનકી માં હૈ

દૂસરા હિસ્સા : ગુસ્સા ઔર ઉસકી હક્કીકત

ગુસ્સે કી હક્કીકત

ગુસ્સા ઇન્સાન કી એક ફિતરી સિફત હૈ, જો હર ઇન્સાન મેં મौજૂદ હૈ। ઉસકો અગ સહીહ જગહ ઇસ્તેમાલ કિયા જાએ તો ઇસકે બે શુમાર ફાઇદે હૈં। ઉસકે સહી ઇસ્તેમાલ સે ઇન્સાન અપની ઇજ્જત વ આબરું ઔર માલ વ દૌલત કી હિફાજત ઔર અપની જાન વ માલ કા દિફાઅ કરતા હૈ ઔર ગલત ઇસ્તેમાલ સે દુનિયા આખિરત કે બેશુમાર નુકસાનાત ભી વુજૂદ મેં આતે હૈં। યહાઁ તક કિ બે જા ગુસ્સા કરને કી વજહ સે ઈમાન ભી ફાસિદ હો જાતા હૈ. હદીસ મેં હૈ :

“ઇન્નલ ગુજબ લયપ્રિસદલ ઈમાન કમા યપ્રિસદ સ્સબિરુલ અસલ”

“ગુસ્સા ઈમાન કોં એસે ખરાબ કર દેતા હૈ જૈસે એલવા શહદ કો”

ગુસ્સે કી સિફત ઇન્સાન કે લિએ ઇસ કંદ્ર જરૂરી હૈ કે દુનિયા કા કોઈ ઇન્સાન ઇસ સિફત સે મહરૂમ નહીં રહ્યા ગયા। ઇન્સાન કો અગ ગુસ્સા હી ના આએ તો ઉસપર દુશ્મન હમલા કર દેંગે। ચોર ઔર ડાકૂ બે ખૌફ વ ખતર ઉસપર ટૂટ પડેંગે। ઔર વો ઉનસે બચાવ ભી ના કર સકેગા, જિસ કી વજહ સે ઉસ પર બે શુમાર બલાયેં

ઔર આફતેં આ પડેંગે।

ચુનાંચે ગુસ્સા એક એસી સિફત હૈ જિસ સે માલ વ દૌલત ઔર ઇજ્જત વ આબરું કી હિફાજત કા કુદરતી ઇન્ટેજામ હોતા હૈ ઔર યે માદા હી ઇન્સાન કો બે શુમાર બલાઓં ઔર મુસીબતોં સે બચાતા હૈ। શર્ત યે હૈ કિ ઉસકા ઇસ્તેમાલ બે મહલ ઔર હદ સે જ્યાદા ના હો।

ગુસ્સા કયોં આતા હૈ ?

રસૂલુલ્લાહ સલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ઇશાદ ફર્માયા કि ગુસ્સા શૈતાની અસર કા નતીજા હોતા હૈ (અબૂ દાવૂદ)

જब કોઈ કામ ઇન્સાન કી તબીઅત ઔર મિઝાજ કે ખિલાફ હોતા હૈ તો ઉસકી તબીઅત કો નાગવારી હોતી હૈ । ઔર યે નાગવારી દો તરહ કિ કામોં પર હોતી હૈ :

૧ મિઝાજ કે ખિલાફ બાતોં પર

૨ શરીઅત કે ખિલાફ કામોં પર ઊપર કી હૃદીસ મેં જો ફર્માયા ગયા કि ગુસ્સા શૈતાન કી તરફ સે હોતા હૈ, વો એસે ગુસ્સે કે બારે મેં હૈ જો ઇંસાની મિઝાજ કે ખિલાફ બાતોં પર આતા હૈ । યાની જહાં માલ વ દૌલત ઔર ઇજ્જત વ આબરૂ કી હિફાજત ઔર દુશ્મન સે અપને બચાવ કા મુઝામલા નહીં હોતા । ઔર એસે હી ગુસ્સે કે વક્ત, શૈતાન ઇન્સાન કે જજ્બાત કો ભડ્કાતા હૈ, ચૂંકે ઇન્સાન કે ખુમીર કે અંદર ભી આગ મૌજૂદ હૈ ઔર શૈતાન તો પૈદા હી આગ સે હુવા હૈ, ઇસીલિએ જબ શૈતાન ઇન્સાન કે ઇસ જજ્બે કો છેડતા હૈ તો ગુસ્સે કી આગ ભડ્ક જાતી હૈ ઔર ઇન્સાન ગુસ્સે મેં આપે સે બાહર હો જાતા હૈ । કબી કભી ઇન્સાન કે અંદર કુછ બુરી સિફાત હોતી હૈનું જો ગુસ્સે કા સબબ બનતી હૈ, ડલમા ને ઉનકો ગુસ્સે કે અસ્બાબ મેં શુમાર કિયા હૈ, ઉનમે સે નીચે લિખે અસ્બાબ ક્રાબિલે જિક્ર હૈનું :

અપની બડાઈ ઔર ફુર્ઝ કિ વજણ સે ગુસ્સા આતા હૈ

હજરત ઈસા અલૈ. ને ગુસ્સે કે અસ્બાબ બયાન કરતે હુએ ફર્માયા કि ગુસ્સે કા સબબ ઇજ્જત વાલા બનના, તકબુર ઔર બડાપન હૈ । જબ આદમી દૂસરોં કો હકીર ઔર કમતર સમજીતા હૈ તો ઉસકી તન્કીદ ઔર જવાબ પર ગુસ્સા આતા હૈ । ચુનાંચે આપ દેખેંગે કિ જબ કોઈ બેટા અપને બાપ પર, ખાદિમ અપને આકા પર, શાગિર્દ અપને ઉસ્તાજ પર ઔર આમી કિસી ઝાલિમ પર એતરાજ કરતા હૈ તો યે લોગ ફૌરન ગુસ્સે મેં આ જાતે હૈનું, જિસ કે પીછે સિર્ફ ખુદબીની (અપને કો અચ્છા સમજના) ઔર બડે પન કા જજ્બા કામ કરતા હૈ, ઇસીલિએ શરીઅત મેં ખુદબીની કો હરામ કરાર દિયા ગયા હૈ ।

તકાર, બહસ ગુસ્સે કી આમ વજણ

ઉમૂમન મજિલસ મેં ગુપ્તગૂ કી ઇબ્તેદા બિલ્કુલ સંજીદા માહોલ મેં હોતી હૈ, લેકિન જબ બહસ વ તકાર શરૂ હોતી હૈ તો દેખતે હી દેખતે આવાજ બુલંદ હોના શરૂ હો

ગુસ્સા? ગુસ્સા?

જाती है, हर फ़रीक़ अपनी राय पर अड़ जाता है और संजीदगी की जगह गुस्से का माहोल पैदा हो जाता है, इसीलिए नबी सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम ने ऐसी बहस से मना फर्माया है। इशादे नबवी है : मैं जन्नत के अतराफ़ में उस शऱब्स के लिए एक घर की ज़मानत देता हूँ जो हङ्क पर होने के बावजूद बहस व मुबाहसा छोड़ देता है। (अबू दावूद)

ज़्यादा हँसी मज़ाक़ की वजह से गुस्सा

बहुत से लोग मज़ाक़ और खुसूसन ज़्यादा मज़ाक़ को बर्दाशत नहीं करते, इसलिए उनसे मज़ाक़ करना या बार बार मज़ाक़ करना गुस्से का सबब बनता है। हीसे पाक में इसी मज़ाक़ से रोका गया है के अपने भाई से ना लड़ाई करो, ना मज़ाक़ करो और ना ही वादा करके वादा खिलाफ़ी करो। (सुनने अब दावूद) हज़रत उमर इब्ने अब्दल अज़ीज़ रह. का फरमान है कि ज़्यादा मज़ाक़ से परहेज़ करो क्योंके वो बुरे काम की तरफ ले जाता है और किना और गुस्से का सबब बनता है। (मसन्नफ़ इब्ने अबी शैबा)

इसी में मज़ाक़ उड़ाना भी आता है ; बल्के बहुत से लोगों के गुस्से मे आने और बहुत से साथियों के दर्मियान इख्तेलाफ़ का सबब उनका मज़ाक़ उड़ाना ही होता है।

बद ज़ुबानी और गाली गलोच भी गुस्से का सबब

बात बात पर गाली देना, हर एक के साथ बद ज़ुबानी से पेश आना गुस्से का बहुत बड़ा सबब है। बल्के कोई शऱब्स किसी को मज़ाक़ में भी बेवकूफ़ कहता है तो सुनने वाले को गुस्सा आता है। सच फर्माया नबी सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम ने कि फहश गोई, फहश कलामी (बे शर्मी कि बात) का इस्लाम से कोई तअल्लुक़ नहीं। और सब से अच्छा मोमिन वो है जिस के अख्लाक़ सब से उम्दा हों।

गुस्सा आने के बाद क्या होता है ?

जब गुस्सा आता है तो दिल का खून जोश मारने लगता है, जिससे खून में गर्मी पैदा हो जाती है, और वो गर्म खून तमाम रगों में ऊपर की तरफ फैल जाता है, जिस तरह आग की लपटें ऊपर की तरफ उठती हैं, जिसकि वजह से उसका चेहरा और आँखें सुर्ख़ी हो जाती हैं, चेहरे की खाल चूंके साफ़ और नर्म होती है इसलिए खून की ये सुर्ख़ी ज़ाहिर होती है। ये हालत उस वक्त होती है जब गुस्सा अपने से कम दर्जे के आदमी

॥५॥ गुस्सा? ॥६॥

पर आए, और ये जानता हो कि मेरा इस पर बस चल सकता है। और अगर मुआमला ये हो कि जिस पर गुस्सा आया है उससे बदला नहीं ले सकता है; तो इस सूरत में वो गर्म खून फैलने के बजाए दिल की गहराई में उत्तर जाता है, और वो बेचैनी की सूरत में ज़ाहिर होता है। यहीं वजह है कि ऐसी हालत में इन्सान का चेहरा पीला पड़ जाता है। अगर गुस्सा किसी बराबर के शब्द पर आए तो ये दोनों हालतें ज़ाहिर होती हैं। कभी खून चेहरे की तरफ उठता है और कभी नीचे उतरता है, और इस इज्तेराब और बेचैनी की वजह से कभी चेहरा सुर्ख होता है और कभी ज़र्द। ये अलामत होती है के गुस्सा खून में सरायत कर चूका है। (तल्खीस अज्ञ एहयाउल उलूम) फिर जब गुस्से की आग भड़क जाती है तो उस वक्त की दो हालतें होती हैं : एक गुस्सा करने वाले की हालत और दसरे जिस पर गुस्सा आया है उस की हालत ; गुस्सा करने वाले की हालत से मुराद ये है के उसके अंदर सब्र की कुव्वत मज़बूत है या कमज़ोर ?

और जिस पर गुस्सा आया है, उसकी हालत से मुराद ये है कि वो हैसियत और मर्तबे में बड़ा है, छोटा है या बराबर के दर्जे का ?

जिस को गुस्सा आया है अगर उसके अंदर सब्र की कुव्वत मज़बूत होती है तो चाहे गुस्सा कमज़ोर पर आए या बड़े पर वो गुस्से को ज़ब्त कर लेता है। गुस्से को ज़ब्त करने और उसपर क़ाबू पाने में उसको तक्लीफ तो ज़रूर होती है, मगर ये थोड़ी सी तक्लीफ कई सारी मुसीबतों से ढाल बन जाती है और वो सारी तक्लीफों और आफतों से मह़फूज हो जाता है। फिर जब गुस्से का असर खत्म हो जाता है तो उसको नदामत और शर्मिन्दगी भी नहीं होती बल्के वो एक तरह से ख़श होता है।

अगर शरीअत में गुस्से पर सब्र की ताकीद भी ना होती, तब भी इन्सानी अक्ल का तकाज़ा ये है कि बहुत सारी तक्लीफों से बचने के लिए एक तक्लीफ को गवारा कर ले और अपने गुस्से का क़ड़वा घोंट पी जाए। चे जाएके शरीअत में इसपर इनआम का वादा भी किया गया है।

फिर अगर इन्सान के अंदर सब्र की कुव्वत कमज़ोर होती है तो वो अपने गुस्से पर क़ाबू नहीं पाता, जिसका अंजाम ये होता है कि जिस पर गुस्सा आया है, अगर वो कमज़ोर है तो उसपर गुस्से का रद्द अमल फैरन ज़ाहिर हो जाता है, बदन और बदन के दुसरे आजा बे क़ाबू हो जाते हैं, जिस का नतीजा ज़ुल्म व ज़्यादती, तलाक गाली गलोच और मार पीट की शक्ति में ज़ाहिर होता है और अखीर में गुस्सा करने वालों को नदामत और शर्मिंदगी के सिवा कछ हाथ नहीं आता।

मगर जिस पर गुस्सा आया है अगर वो रुतबे में बड़ा या ताकतवर है तो गुस्से की आग अंदर अंदर सुलगती रहती है, और उसका नतीजा ह़सद, बुज़, कीना और ग़ीबत की

ગુસ્સા? ગુસ્સા?

શક્લ મેં જાહિર હોતા હૈ ઔર યે સબકે સબ નાજાઇજ ઔર હરામ હૈને।

ગુસ્સે કા અસર (Reaction) કણ્ઠીં હો ઔર કણ્ઠીં નહીં

જૈસા કે ઊપર બયાન કિયા જા ચૂકા હૈ કે ઇન્સાન કો દો તરહ કી બાતોં પર ગુસ્સા આતા હૈ :

૧ મિજાજ કે ખિલાફ બાતોં પર

૨ દીન કે ખિલાફ બાતોં પર

જब મિજાજ કે ખિલાફ બાતોં પર ગુસ્સા આએ તો ઉસકો કન્ટ્રોલ કરના જરૂરી હૈ ઔર ઉસકે તકાજે પર અમલ કરના મના હૈ। અગર ઐસી હાલત મેં ઇન્સાન ગુસ્સે કો ક્રાબૂ મેં ના કરે તો ગુસ્સા ઉસકો અપને ક્રાબૂ મેં લે લેતા હૈ, ફિર ઉસસે ઐસી હરકતેં હોતી હૈનું કી આમાલ તો ખરાબ હોતે હી હૈનું; ઈમાન ભી ફાસિદ હો જાતા હૈ। ઐસે હી ગુસ્સે કે બારે મેં નબી સલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ફર્માયા કી ગુસ્સા ઈમાન કો ઐસે હી ખરાબ કર દેતા હૈ જૈસે એલવા શાહદ કો ખરાબ કર દેતા હૈ। ગુસ્સા આ જાને કે બાદ અગરચે ઉસકો જબત કરના બહુત મુશ્કિલ હોતા હૈ માગર ઇસ મુશ્કિલ કામ પર ક્રાબૂ પાના મુજાહદા હૈ ઔર મુજાહદા હી સબબે હિદાયત હૈ। યાનિ નફસ કે ખિલાફ કરને હિદાયત કા દરવાજા ખુલતા હૈ.

અલબત્તા દીન કે ખિલાફ બાતોં પર ગુસ્સા આએ તો બુરા નહીં; બલ્કે યે ઈમાન કી અલામત હૈ, જો શરીઅત મેં પસંદીદા હૈ। ઔર બાજ જગહોં પર ઉસ કો જરૂરી ભી ક્રરા દિયા ગયા હૈ। અલબત્તા ઇસ સિલસિલે મેં ખયાલ રખના જરૂરી હૈ કી ઇન્સાન ગુસ્સે મેં શરીરું હુદૂદ સે આગે ના બઢ જાએ, ઇસલિએ દીન કે ખિલાફ બાતોં પર ભી અપને ગુસ્સે કા ઇજ્હાર કબ, કિતના ઔર કૈસે કિયા જાએ? ઇસ સિલસિલે મેં ડલમા એ કિરામ સે ઔર ઇસ મૌજૂદું કી કિતાબોં સે રહનુર્માઈ હાસિલ કરના જરૂરી હૈ, વરના નફસ ઔર શૈતાન કે પાસ ઐસે હરબે મૌજૂદ હૈનું, જિસ સે વો ઇન્સાનોં કો દીન કી શક્લ મેં બે દીની મેં મુબ્લિલા કર દેતા હૈ ઔર ઐસે મવાકેઅ પર શૌહર, ઉસ્તાજ, આકા ઔર બાપ વગૈરહ કો શરીઅત કી હુદ સે બાહર કર દેતા હૈ। મસલન બીવી કી ગલતિયોં કી ઇસ્લાહ કરના શૌહર કી જિમ્મેદારી હૈનું। શાગિર્ડ કી દીની તર્બિયત ઉસ્તાજ કા ફર્જ હૈ। મુલાજિમ કો ઉસકે ફરાએઝ કી અદાઈગી પર મામૂર રખના આકા કા હુક્ક હૈ ઔર ઔલાદ કી દીની તર્બિયત કરના હર બાપ કી જિમ્મેદારી હૈ।

નીજ તર્બિયત મેં શાફક્ત વ મેહરબાની કે સાથ સાથ ગુસ્સા વ સર્જી કા હોના ભી જરૂરી હૈ, લેકિન ઇસ સિલસિલે મેં ઇસ બાત કા ખાસ ખયાલ રખના ચાહિએ કી ઇન્સાન ગુસ્સે મેં શરીરું હુદ સે તજાવુજ ના કરે। ઇસ્લાહ વ તર્બિયત કે લિએ જિસ તરહ

ગુસ્સા? જીવા

और જિસ ક્રદ્ર ગુસ્સે કી શરીઅત ને ઇજાજત દી હૈ તુસકા ખ્યાલ રખના નિહાયત જ્રસ્સરી હૈ।

औર જબ મિઝાજ કે ખિલાફ બાતોં પર ગુસ્સા આએ તો ઉસકો જ્બત ઔર કન્ટ્રોલ કરના ઔર ફૌરી તૌર પર ઉસપર ક્રાબૂ પાના નિહાયત જ્રસ્સરી હોતા હૈ। ચૂકે ગુસ્સે કા બે મહલ રદે અમલ બે શુમાર તકલીફોં ઔર પેશાનિયોં કા સબબ ઔર દુનિયા વ આખિરત કો તબાહ કરને વાલા હૈ, ઇસલિએ અલ્લાહ કે રસૂલ સલ્લાલ્લાહુ અલ્હાફ વ સલ્લમ ને અપની પાકીજા સીરત ઔર કીમતી બાતોં કે જરિએ ઉસકી તબાહી ઔર હલાકત કો ખુલાસા ફરમા દિયા હૈ, ક્યોં કે બે મહલ ગુસ્સે કા રદે અમલ એસા બુરા અમલ હૈ કિ ઇસ સે બે શુમાર બુરાઇયોં કે ચશ્મે જારી હોતે હોય ઔર અનગિનત તબાહીયોં કે સોતે ફૂટે હોય, જિસ સે દીન વ દુનિયા દોનોં તબાહ હોતે હોય।

હુક્કીકી પહલવાન વો નહીં જો કુશ્તી મેં પછાડ દે
પહલવાન દરઅસલ વો હૈ જો ગુસ્સે કે વક્ત ખૂદ પર ક્રાબૂ રખે। (હદીસ)

તીસરા હિસ્સા : ગુસ્સે કે નુકસાનાત

ગુસ્સે કે દીની નુકસાનાત

ગુસ્સે પર કાબૂ ના પાકર ઇન્સાન દુનિયા કા ભી નુકસાન ઉઠાતા હૈ ઔર દીન કા ભી દીની નુકસાન યે હૈ કે ગુસ્સે સે બે શુમાર બુરાઈયાં ઔર દૂસરે બડે બડે ગુનાહ જનમ લેતે હૈન્, મસલન:

ગુસ્સે સે દુશ્મની પૈદા હોતી હૈ।

ગુસ્સે સે તકબ્બર બઢતા હૈ।

ગુસ્સે સે બુઝ પૈદા હોતા હૈ।

ગુસ્સે કી વજહ સે ઇન્સાન નફરત કરતા હૈ।

ગુસ્સે કી વજહ સે બદ ગુમાની પૈદા હોતી હૈ।

ગુસ્સે કી વજહ સે ઝાગડા હોતા હૈ।

ઔર જબ ગુસ્સે મેં બોલના શુરૂ કરતા હૈ તો બાજુ ઓક્કાત ગાલિયાં બકતા હૈ કભી કુફ્ર કી બાતોં ભી કહ જાતા હૈ ઔર આમ તૌર પર તલાક ભી ગુસ્સે કી વજહ સે દી જાતી હૈ। યે તમામ ગુનાહોં કે વુજૂદ મેં આને કી સૂરત યે હોતી હૈ કિ: જિસ પર ગુસ્સા આયા હૈ વો માતહત યા કમજોર હોગા યા બડા ઔર તાકતવર હોગા। જિસ શાખસ પર ગુસ્સા આયા હૈ વો કાબૂ મેં હૈ યાની છોટા ઔર માતહત હૈ તો ઇન્સાન ગુસ્સે મેં આકર ઉસકો તકલીફ પહુંચાએગા યા મારેગા યા ડાંટેગા યા ઉસકો ગાલી દેગા, ઉસકો બુરા ભલા કહેગા, ઉસકા દિલ દુખાયેગા ઔર યે સબ કામ ગુનાહ હૈ, જો ગુસ્સે કે નતીજે મેં હોંગે।

ઇસલિએ કે દૂસરોં કો નાહક મારના બહુત બડા ગુનાહ હૈ। ઇસી તરહ અગર ગુસ્સે કે નતીજે મેં કિસી કો ગાલી દે દી તો ઉસસે મુતાલિક નબી સલલલલાહૂ અલૈહિ વ સલલમ ને ફર્માયા કિ મુસલમાન કો ગાલી દેના ફિસ્ક હૈ ઔર ઉસકા ક્રત્ત કરના કુફ્ર હૈ। ઇસી તરહ ગુસ્સે કે નતીજે મેં અગર દુસરે કો લાન તાન કિયા યા એહસાન જતાયા જિસ સે ઉસકા દિલ ટૂટ ગયા તો યે ભી બડા ગુનાહ હૈ। યે સબ ગુનાહ ઉસ વક્ત હોતે હોંયે જબ એસે શાખસ પર ગસ્સા આયા હો જો કમજોર યા માતહત હો।

યે સારે ગુનાહ જો ગુસ્સે કી વજહ સે કિએ જાતે હોય ઇસ ક્રદ્ર શારીર હૈ કિ ઉનમે સે એક ગુનાહ ભી ઇન્સાન કો જહનમ મેં લે જાને કે લિએ કાફી હૈ। ગુસ્સે સે પૈદા હોને વાલે ઇન ગુનાહોં કે સિલસિલે મેં અહાદીસ મેં ક્યા વર્ઝિં આઈન્દ્રિયાં ઉન પર હમ મુખ્ખતસર રૌશની ડાલતે હોયેં।

ગુસ્સે સે તકબ્બર (ઘમંડ) પૈદા હોતા હૈ

ગુસ્સે સે તકબ્બર પૈદા હોતા હૈ ઔર તકબ્બર સે ગુસ્સા। ઇન દોનોં મેં વહી નિસ્બત હૈ જો

ગુસ્સા? ગુસ્સા?

અંડે ઔર મુર્ગી મેં હોતી હૈ કિ માલૂમ નહીં હો પાતા કિ કૌન કિસ સે નિકલા ? કૌન બાપ હૈ ઔર કૌન બેટા ? અલબત્તા ઇતની બાત જરૂર હૈ કિ ગુસ્સા ઉસી વક્ત આતા હૈ જબ ઇન્સાન કે અંદર કિબ્ર ઔર બુરાઈ કે ઇજ્હાર કી સિફત ગાલિબ આ જાતી હૈ । ઔર જબ ગુસ્સા આ જાતા હૈ તો તકબ્બુર બઢતા ચલા જાતા હૈ જૈસે મુર્ગી અંડે હી સે નિકલતી હૈ લેકિન જબ મુર્ગી બનકર તૈયાર હો જાતી હૈ તો બે શુમાર અંડોં કો જનમ દેતી હૈ । હદ્દીસે પાક મેં તકબ્બુર કી મજામત બયાન કી ગર્ડ હૈ ઔર તકબ્બુર કે ઝાડી શાખ્સ કો જહન્નમી કહા ગયા હૈ । ચુનાંચે હજરત હારિસા બિન વહબ રજિ. સે રિવાયત હૈ કિ નબી એ કરીમ સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ઇશ્રાદ ફર્માયા ક્યા મૈં તુમ કો અહલે જહન્નમ સે ખબરદાર ના કરું ? હર વો શાખ્સ જિસ કા દિલ સખ્ત હો, હ્રામ માલ સે મોટા હો ગયા હો, તકબ્બર કા ઝાડી હો । (બુખારી)
યાદ રખો ! જિસ કે દિલ મેં રાઈ કે દાને કે બ્રાબર ભી ગુરૂર વ તકબ્બુર હોગા તો ઉસકો અલ્લાહ તથાલા ઔદ્ધે મુંહ જહન્નમ મેં ડાલેગા । (સહીહ મુસ્લિમ)

ગુસ્સે મેં ગીબત કી જાતી હૈ

અગર ગુસ્સા એસે શાખ્સ પર આયા હૈ જો માત્રત નહીં હૈ તો ગુસ્સે કે નતીજે મેં ઉસકી ગીબત કી જાણી, ક્યોંકે જિસ પર ગુસ્સા આયા હૈ વો બડા હૈ યા સાહિબે ઇક્વિટાર હૈ, ઉસકે સામને ઉસકો કુછ કહને કી જુરઅત નહીં હોતી તો ઉસકે સામને તો ખામોશ રહેગા, લેકિન જબ વો નજ્રોં સે ઓઝલ હોગા તો ઉસકી બુગાઇયાં બયાન કરના શરૂ કરેગા ઔર ઉસકી ગીબત કરેગા ।

ચુનાંચે યે ગીબત ઉસી ગુસ્સે કે નતીજે મેં હોતી હૈ ઔર ઇસકો હદ્દીસે પાક મેં જિના સે ભી જ્યાદા શદીદ ગુનાહ કહા ગયા હૈ । ઇસસે માલૂમ હોતા હૈ કિ બે મહલ ગુસ્સે કા રદે અમલ જિના સે ભી જ્યાદા શદીદ ઔર બુરે અંજામ તક પહુંચા દેતા હૈ । ચુનાંચે રસૂલુલ્લાહ સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ઇશ્રાદ ફર્માયા:

“અલગીબતું અશાદ મિન જિના”

ગીબત જિના સે ભી જ્યાદા સંગીન હૈ બાજ સહાબા એ કિરામ ને અર્જ કિયા કિ એ અલ્લાહ કે રસૂલ સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ગીબત જિના સે જ્યાદા સંગીન ક્યોંકર હૈ ? આપ સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ફર્માયા કિ બાત દર અસલ યે હૈ કિ જિના કરને વાલા જબ અપને ગુનાહ સે તૌબા કર લેતા હૈ તો ઉસકે ગુનાહ કી માફી હો જાતી હૈ ઔર ગીબત કરને વાલે કો જબ તક વો શાખ્સ માફ ના કર દે જિસ કી ગીબત કી ગર્ડ હૈ તો ઉસકી માફી ઔર બળિષાશ અલ્લાહ તથાલા કી તરફ સે ભી

ગુસ્સા? બુઝા?

નહીં હોતી। (શુઅભુલ ઈમાન લિલ્બૈહક્રી)

જબ બડોં પર ગુસ્સા આતા હૈ તો ચૂકે બસ નહીં ચલતા, ઇસલિએ સિર્ફ ગીબત હી કરતે હૈને
। માગર જબ છોટોં પર ગુસ્સા આતા હૈ તો ઉનપર જુલમ ભી કરતે હૈને ઔર ગીબત ભી।

બુઝા ગુસ્સે સે પૈદા હોતા હૈ

બાજ ઔકાત ગીબત કર લેને કે બાવજૂદ ભી ગુસ્સા ઠંડા નહીં હોતા ઔર ગુસ્સે કે નતીજે મેં દિલ યે ચાહતા હૈ કે ઉસકો કિસી ના કિસી તરહ તકલીફ પહુંચાએ, માગર જિસ પર ગુસ્સા આયા હૈ વો સાહિબે ઇક્ષતેદાર ઔર બડા હોતા હૈ, ઇસલિએ ઉસપર કાબૂ નહીં ચલતા, ઉસકે નતીજે મેં દિલ કે અંદર એક ઘુટન પૈદા હોતી હૈ, ઉસી ઘુટન કા નામ બુઝા હૈ। ઇસ બુઝા કી વજહ સે દિલ મેં હર વક્ત યે તકાજા હોતા હૈ કે અગર મૌકા મિલ જાએ તો કિસી તરહ ઉસકો તકલીફ પહુંચાઊં ઔર અગર તકલીફ પહુંચ જાએ તો ખૂશી હોતી હૈ। યે બુઝા કબીરા ગુનાહ હૈ, જો ગુસ્સે કે નતીજે મેં પૈદા હોતા હૈ। ગુસ્સા તો ખૂદ હી બુરા થા, ઉસકી વજહ સે એક બુરાઈ યે ભી પૈદા હો ગઈ કે ઉસસે દિલ મેં બુઝા ઔર કીના પૈદા હો ગયા ઔર ઇસ તરહ યે “નીમ ચઢા કરેલા” બન ગયા।

બુઝા ઔર કીના કે બારે મેં અલ્લાહ કે રસૂલ સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ઇશાર્દ ફર્માયા કે: પીર ઔર જુમેરાત કો લોગોં કે આમાલ પેશ હોતે હૈને તો હર મોમિન બન્દે કી માફી કા ફૈસલા કર દિયા જાતા હૈ, સિવાયે ઉન દો આદમિયોં કે જો આપસ મેં કીના રહ્ખે હોં, પસ ઉનકે બારે મેં હુકમ દિયા જાતા હૈ કે ઉન દોનોં કો છોડ દો યાની ઉનકી માફી ના લિખો જબ તક કે યે દોનોં આપસી દુશ્મની સે બાજ ના આ જાએ, ઔર દિલોં કો સાફ ના કર લેં। (મસ્નદે અહુમદ)

હુજરત ઇબને અબ્બાસ રોજી. રાવી હૈ કે નબી અલ્લૈ. ને એક મર્તબા ઇશાર્દ ફર્માયા કી મૈં તુમ્હે વો શરખ ના બતાવું જો સબ સે જ્યાદા બુરા હો ? અર્જ કિયા ગયા, એ અલ્લાહ કે નબી જરૂર બતાએ, ઇશાર્દ ફર્માયા કી જો અકેલા ખાએ ઔર અપને ગુલામોં કો મારે। ફિર ઉસકે બાદ ફર્માયા મૈં તુમ્હેં એક શરખ બતલાઊં જો ઉસસે ભી જ્યાદા બુરા હો ? અર્જ કિયા ગયા એ અલ્લાહ કે નબી ! વો ભી બતા દીજિએ। ઇશાર્દ ફર્માયા : જો આદમી લોગોં સે બુઝા રહ્ખે ઔર લોગ ઉસસે બુઝા રહ્ખે, એસા આદમી ઉસસે ભી જ્યાદા બુરા હૈ।

(સુકુને કલ્બ, ૨૬૩)

દૈખિએ બુઝા રહ્ખનેવાળે કો હુદીસ મેં કિતના બુરા કહા ગયા, ઔર અલ્લાહ કે રસૂલ સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ઉસકી કેસી બુરાઈ બયાન ફર્માઈ હૈ। યે બુઝા ભી ગુસ્સે કા હી નતીજા હૈ।

હસદ ગુસ્સે સે પૈદા હોતા હૈ

ફર અગર જિસ શાખસ પર ગુસ્સા આયા હૈ ઉસકો તકલીફ પહુંચને કે બજાએ, રાહત ઔર ખૂશી હાસિલ હો ગઈ યા કહીં સે માલ વ દૌલત હાથ આ ગઈ યા કોઈ બડા મંસબ મિલ ગયા તો અબ દિલ મેં યે ખ્વાહિશ હો રહી હૈ કિ યે મંસબ ઉસસે છિન જાએ, યે માલ વ દૌલત યે રૂપયા પૈસા કિસી તરહ ઉસસે જ્ઞાયા હો જાએ, ચુનાંચે ઇસ કા નામ હસદ હૈ, જો એક ઈમાન વાલે કો જહનનમ મેં લે જાનેકે લિએ કાફી હૈ ઔર યે હસદ ઇસી ગુસ્સે કે નતીજે મેં પૈદા હોતા હૈ હજરત અબૂ હુરૈરા રજિ. રેવાયત કરતે હૈને કિ આપ સલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ઇશાદ ફર્માયા કિ “તુમ હસદ કે મર્જ સે બહુત બચો, હસદ આદમી કી નેકિયોં કો ઇસ તરહ ખા જાતા હૈ જિસ તરહ આગ લકડી કો ખા જાતી હૈ”। (સુનને અબી દાવૂદ)

બહર હાલ ! જિસ શાખસ પર ગુસ્સા આ રહા હૈ, અગર ઉસ પર કાબૂ ચલ જાએ તો ભી બે શુમાર ગુનાહ સાદિર હોતે હૈને ઔર ઉસપર કાબૂ ના ચલે તો ભી બે શુમાર ગુનાહ ઇસ ગુસ્સે કે જ્રાયે સાદિર હોતે હૈને। ઔર યે ગુનાહ સિર્ફ ઔર સિર્ફ ઇસી લિએ હુએ કિ અલ્લાહ કે હબીબ સલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કે એક હુકમ “લા તાજબ”(ગુસ્સા ના કરો) પર અમલ નહીં કિયા ગયા।

“લમ્ફે ને ખતા કી થી સદિયોં ને સજા પાડ્યું”

ગુસ્સે કે દુન્યવી ઔર જિસ્માની નુવસાનાત

તહકીક કે મુતાબિક ગુસ્સે કા આ જાના ઇન્સાન કે બસ મેં નહીં હૈ, લેકિન ગુસ્સે કો કાબૂ મેં રખના ઉસકે બસ મેં હૈ | ડૉક્ટરોં કી તહકીક કે મુતાબિક રોજાના કી જિન્દગી મેં, મિજાજ કે ખિલાફ બાતોં પર ગુસ્સા કરતે રહના, જૈસે ઘર મેં કોઈ કામ મિજાજ કે ખિલાફ હો ગયા તો ગુસ્સા ટ્રેફિક જામ હોને કે વક્ત ગુસ્સા ઓફિસ કે કામ મેં ટેંશન ઔર દોસ્તોં કે સાથ બહસ વ તકરાર, ઇસાની જિન્દગી કે પાંચ સે દસ સાલ કમ કર દેતી હૈ | જબકે ગુસ્સે કી વજહ સે ઇન્સાન કર્દી અમરાજ મેં મુબ્લા હો સકતા હૈ, જિનમેં શાગર ઔર દિલ કી બીમારિયાં શામિલ હૈને।

સ્ટોક હોમ કે સાંસદીનોં ને લમ્બી લમ્બી તહકીકાત કે બાદ ઇસ બાત કા ખુલાસા કિયા હૈ કિ જિતના જ્યાદા ગુસ્સા કિયા જાએગા, હાર્ટ અટૈક કા ખતરા ઉતના હી જ્યાદા બઢેગા।

૦૧- જર્મની કે એક મૈગ્જીન ને ઉન સાંસદીનોં કી એક તફ્સીલી રિપોર્ટ છાપી હૈ, રિપોર્ટ મેં બતલાયા ગયા હૈ કિ ઇન્સાન કો જબ ગુસ્સા આતા હૈ તો ઉસકા

ਗੁਸ਼ਾ? ਗੁਸ਼ਾ

ਅਸਰ ਤੱਥਕੇ ਪੂਰੇ ਜਿਸਮ ਪਰ ਪਡਤਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਤੌਰ ਪਰ ਜਿਸਮ ਮੌਤ ਨਾਵ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਪੂਰਾ ਜਿਸਮ ਖੰਚਾਵ ਔਰ ਤਨਾਵ ਮੇਂ ਸੁਭਲਾ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ, ਸੁਣਿਆਂ ਖੰਚ ਜਾਤੀ ਹੈਂ ਔਰ ਦਾਂਤ ਕਟਕਟਾਨੇ ਲਗਤੇ ਹੈਂ। ਇਨ ਸਾਬ ਬਾਤਾਂ ਕਾ ਅਸਰ ਦਿਲ ਪਰ ਪਡਤਾ ਹੈ, ਜਿਸਕੀ ਵਜਹ ਸੇ ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ ਹੋਨੇ ਕੇ ਖਤਰੇ ਮੌਤ ਪਨਦਰਹ ਫੀਸਦ ਕਾ ਇਜਾਫਾ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ।

(ਇਸਲਾਮ ਔਰ ਸੇਹੁਹਤ)

02- ਮਾਹਿਰੀਨੇ ਨਫਿਸਥਾਤ ਕਾ ਕਹਨਾ ਹੈ ਕਿ ਨਫਿਸਥਾਤੀ ਏਤੇਬਾਰ ਸੇ ਗੁਸ਼ਾ ਪੀਲਿਆ ਪੈਦਾ ਕਰਤਾ ਹੈ।

03- ਤਾਸ ਦੇ ਪੇਟ ਮੌਤ ਅਲਸਰ ਯਾ ਗੈਸ ਕੀ ਬੀਮਾਰੀ ਹੋ ਜਾਤੀ ਹੈ।

04- ਖੂਨ ਮੌਤ ਕੋਲੇਸਟ੍ਰੋਲ ਕੀ ਸਤਹ ਬਢ ਜਾਤੀ ਹੈ।

05- ਜੇਹਨੀ ਤਨਾਵ, ਹਾਇਪਰ ਟੈਂਸ਼ਨ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ।

06- ਖੂਨ ਦੀ ਨਾਲਿਆਂ ਮੌਤ ਰੁਕਾਵਟ ਆ ਜਾਤੀ ਹੈ।

07- ਗੁਸ਼ੇ ਦੇ ਆਂਤੋਂ ਪਰ ਭੀ ਖੁਰਾਬ ਅਸਰ ਪਹੁੰਚਤਾ ਹੈ।

08- ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਜਿਸਮ ਮੌਤ ਬੀਮਾਰਿਆਂ ਦੇ ਲਡਨੇ ਵਾਲੇ ਜ਼ਰਾਸੀਮ ਕਮ ਹੋ ਜਾਤੇ ਹੈਂ।

09- ਗੁਸ਼ੇ ਦੀ ਵਜਹ ਦੇ ਦਰਦ ਬਢ ਜਾਤਾ ਹੈ ਔਰ ਬੀਮਾਰੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਜਾਤੀ ਹੈ।

10- ਗੁਸ਼ੇ ਦੀ ਵਜਹ ਦੇ ਬਸਾ ਔਕਾਤ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਰਾਗ ਫਟ ਜਾਤੀ ਹੈ ਔਰ ਇਨਸਾਨ ਮਰ ਜਾਤਾ ਹੈ।

11- ਸਾਈਨਸ ਔਰ ਸਰ ਦੀ ਦਰਦ ਔਰ ਬਢ ਜਾਤਾ ਹੈ।

12- ਗੁਸ਼ਾ, ਬਦਨ ਦੇ ਪਠਠੋਂ ਕੀ ਕੁਵਵਤ ਕੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਤਾ ਹੈ।

13- ਗੁਸ਼ੇ ਦੀ ਵਜਹ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਧਾਦਦਾਸ਼ਤ ਖੁਤਮ ਹੋ ਜਾਤੀ ਹੈ ਔਰ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ।

14- ਗੁਸ਼ੇ ਦੇ ਫਾਲੇਜ ਦੀ ਖੁਤਰਾ ਭੀ ਰਹਤਾ ਹੈ।

15- ਗੁਸ਼ਾ ਗੈਰ ਵਾਫਿਕ ਕੀ ਕੁਵਵਤ ਕੀ ਖੁਤਮ ਕਰ ਦੇਤਾ ਹੈ।

ਗੁਸ਼ੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਮੌਤ ਦੇ ਹਾਜ਼ਮ ਕਾ ਅਮਲ ਰੁਕ ਜਾਤਾ ਹੈ। ਗੁਸ਼ਾ ਬਦਨ ਮੌਤ ਜ਼ਹਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਤਾ ਹੈ। ਸਾਥ ਹੀ ਦੂਜੇ ਜਿਸਮਾਨੀ ਕਾਮ ਮੌਤ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਪੈਦਾ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਕੇਨਨ ਨੇ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਤੌਰ ਪਰ ਅਪਨੀ ਬਿਲਲੀ ਕੀ ਖਾਨੇ ਕੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਔਰ ਉਸਕੇ ਹਾਜ਼ਮੇ ਦੇ ਅਮਲ ਕਾ ਏਕਸਰੇ ਮਸ਼ੀਨ ਪਰ ਦੇਖਾ। ਉਸ ਕਾਮ ਦੀ ਆਦਤ ਵਾਲੀ ਬਿਲਲੀ ਆਰਾਮ ਦੇ ਬੈਠੀ ਮਾਵਾਂ ਮਾਵਾਂ ਕਰਤੀ ਰਹੀ। ਉਸਕਾ ਮੇਦਾ ਬਾਗੇ ਕਿਸੀ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਖੂਰਾਕ ਹਾਜ਼ਮ ਕਰਨੇ ਲਗਾ। ਇਸੀ ਦੌਰਾਨ ਡਾਕਟਰ ਕੇਨਨ ਨੇ ਬਿਲਲੀ ਦੀ ਦੁਮ ਕੀ ਦਬਾਯਾ, ਕਿਸੇ ਗੁਸ਼ੇ ਮੌਤ ਆ ਗਈ, ਉਸਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਨਿਕਾਲਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦੀਥਾ ਔਰ ਸਾਥ ਹੀ ਉਸਕੇ ਮੇਦੇ ਨੇ ਕਾਮ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਯਾ। ਫਿਰ ਗੁਸ਼ਾ ਦੀ ਹਾਜ਼ਮੇ ਕਾ ਅਮਲ ਦੋਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ।

ਇਸ ਨੌਅ ਦੇ ਤਜਰਬਾਤ ਦੇ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਹਨ

ગુસ્સા? ગુસ્સા?

તશવીશ, રન્જ, ગુસ્સે, નફરત ઔર હૃસદ મેં હો તો મેદે કે અલાવા બદન કે તમામ આજા મેં ભી અબતરી પૈદા હો જાતી હૈ। જબકે ઉમ્મીદ, ઈમાન, મખ્ખલૂકે ખુદા સે મુહબ્બત ઔર ઉનકી ખિદમત વ દિલજોઈ ઔર હર બાત કે રોશન પહલૂ પર નિગાહ રખને સે જેહન પુરસુકુન ઔર જિસ્મ સેહતમન્દ રહતા હૈ। (મુસ્તફાદ અજ્ઞ મિસાલી નૌજવાન ૨૬૯, તાલીમાતે નબવી ઔર જદીદ ઝલ્મે નફિસયાત સ. ૫...)

○ ડૉક્ટર કામરાન મિર્જા કા કહના હૈ કિ ગ્રામ વ ગુસ્સે મેં ચેહેરે કી બનાવટ કો બાર બાર બદલને સે ઇન્સાન કી સૂર્ત બદલ જાતી હૈ। વો બદસૂરત હો જાતા હૈ, બદન મેં તબ્ડીલી આ જાતી હૈ। (મુસ્તફાદ અજ્ઞ મિસાલી નૌજવાન સ. ૨૭૭) મજ્કૂરા બાલા તફ્સીલાત સે બઆસાની અંદાજા લગાયા જા સકતા હૈ કિ અખ્ખલાકી બીમારિયો મેં “ગુસ્સા” વો મુહલિક મર્જ હૈ જિસ સે દીન વ દુનિયા કી બેશુમાર હલાકતે ઔર તબાહીયાં વુજૂદ મેં આતી હૈને। અગર ઉનકા જાયેજા કરેં તો અંદાજા હોગા કિ હમારે ઘર ઔર મુઝ્જાશરે કી અક્સર બુરાઇયાં “ગુસ્સે” કી વજહ સેહાંથી હોયાં। હર ઘર કે ઝગડે કી વજહ માલૂમ કીજિએ, હર તબાહી કા સબબ સોચિએ તો સબ કા જવાબ યથી મિલેગા ; ગુસ્સા, ગુસ્સા, ગુસ્સા ઔર સિર્ફ ગુસ્સા !

- ઘર ક્યોં બર્બાદ હુવા બાત બાત પર શૌહર કે ગુસ્સે કી વજહ સે
- તલાક કી નૌબત ક્યોં આઈ શૌહર કે ગુસ્સે ઔર બીવી કે જવાબ કી વજહ સે
- કલ્લ ક્યોં હુવા, ક્રાતિલ કે ગુસ્સે મેં આપે સે બાહર હો જાને કી વજહ સે
- ક્રાતિલ જેલ મેં ક્યોં પડા હુવા હૈ, ગુસ્સે મેં આકર કલ્લ કરને કી વજહ સે
- ક્રાતિલ કી માસૂમ ઔલાદ ક્યોં બર્બાદ હો ગઈ, બાપ કે ગુસ્સા જ્બત ના કરને કી વજહ સે દો દોસ્તોં મેં દુશ્મની ક્યોં હો ગઈ, ગલત ફહી કે સબબ ગુસ્સા કરને કી વજહ સે
- ખૂન મેં અલ્સર ક્યોં હુવા, બાત બાત પર ગુસ્સા કરને કી વજહ સે
- જેહની તનાવ સે નજાત ક્યોં નહીં મિલતી, ગુસ્સે પર કંટ્રોલ ના કરને કી વજહ સે
- ખૂન કી નાલિયો મેં તનાવ ક્યોં હૈ, જ્યાદા ગુસ્સા કરને કી વજહ સે
- દિલ કી બીમારિયાં ક્યોં પૈદા હુઈ, ગુસ્સા કરને કી વજહ સે
- આંતે ક્યોં ખરાબ હો ગઈ, ગુસ્સા કરને કી વજહ સે
- કુવ્વતે બર્દાશ્ત ક્યોં જવાબ દે ગઈ, ગુસ્સા કરને કી વજહ સે
- સાઈન્સ ક્યોં નહીં જાતા, ગુસ્સા કરને કી વજહ સે
- પઢ્ઠો કો ક્યોં નક્સાન પહંચા, ગુસ્સા કરને કી વજહ સે
- યાદદાશ્ત ક્યોં જાએલ હો ગઈ, ગુસ્સા કરને કી વજહ સે
- ફાલેજ કા અટૈક ક્યોં હુવા, ગુસ્સા કરને કી વજહ સે

ગુસ્સા? ગુસ્સા?

- ગૌર્વ ફિક્ર કી કબ્વત કૈસે ખત્મ હો ગઈ ગુસ્સા કરને કી વજહ સે
- હાર્ટ અટૈક ક્યોં હો ગયા ગસ્સા કરને કી વજહ સે
- હસદ કી આગ દિલ મેં ક્યોં લગી હૈ, ગુસ્સા કરને કી વજહ સે
- તકબ્બર ક્યોં બઢા હુવા હૈ ગસ્સા કરને કી વજહ સે
- બાંજ કી ગન્દગી દિલ મેં ક્યોં મૌજદ હૈ, ગુસ્સા કરને કી વજહ સે
- ગુંબત ક્યોં કી જાતી હૈ ગસ્સા કરને કી વજહ સે,

ઈમાન વાલે કો ગાલી ક્યોં દી જાતી હૈ, ગુસ્સા કરને કી વજહ સે

મોમિન કા કંતલ ક્યોં કિયા ગયા, ગસ્સા કરને કી વજહ સે

ઔર દનિયા વો આખિરત કી યે સારી તબાહિયાં ક્યોં વુજદ મેં આઈ

અલ્લાહ કે રસૂલ સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કા સીર્ફ એક હુકમ ના માનને કી વજહ સે। વો હુકમ ક્યા હૈ? “લા તાજબ” “ગુસ્સા ના કરો”।

અબ હજરત મૌલાના શાહ વસિયુલ્લાહ સાહબ રહ. કે કહને કે મુતાબિક કી “ઇન્સાન યા તો ઇસી તરહ ગુસ્સા કિએ જાએ, ઔર ઉસપર જો દીની ઔર દુન્યવી બુરાઝ્યાં પૈદા હોંને ઉનપર રાજી રહેં” યા “દૂસરી સૂરત યે હૈ કે ગુસ્સે હી કો જ્ઞાત કર લિયા જાએ ; અગરચે ઇસમે તકલીફ હોતી હૈ, માર યે તકલીફ બહુત સી તકલીફોં કે લિએ ઢાલ બન જાતી હૈ”। (મુસ્તફાદ અજ ગુસ્સા ઔર ઉસકા ઝલાજ)

ચૌથા હિસ્સા : ગુસ્સે કા ઝલાજ

ગુસ્સે કા નબવી ઝલાજ

અબ જબકે યે જ્ઞાહિર હો ગયા કી ગુસ્સે કે દુન્યવી ઔર ઉખરવી તબાહિયાં બે શુમાર હૈનું, ઔર જ્યાદા ઘરેલૂ ઔર પરેશાનિયાં ઔર દીની તબાહિયાં ઇસી કે સબબ પૈદા હોતી હૈનું ; તો હર સમજાદાર ઇન્સાન કો ડુમુન ઔર હર મુસલમાન કો ખુસૂસન યે જાનને કી કોશિશ હોની ચાહિએ કી ઇસ હલાક કરને વાલા મર્જ કા ઝલાજ ક્યા હૈ ? ઔર વો ક્યા તદાબીર હૈનું જિનકો ઇસ્થિતાયાર કરકે ઉસકી હલાકત સે બચા જા સકતા હૈ। ઇસ સવાલ કા જવાબ યે હૈ કી રહ્મતુલ્લિલ ઝાલમીન સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ઇસ સિલસિલે મેં જો તફસીલી હિદાયાત દી હૈનું ઔર બચને કી જો તદબીરેં બતલાઈ હૈનું, ઉનકો માલૂમ કરકે એહેતેમામ કે સાથ ઉનપર ઝમલ કિયા જાએ। દેખિયે કી અલ્લાહ કે રસૂલ સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ઇસ હલાક કરને વાલા મર્જ કા ક્યા ઝલાજ તજ્વીજ ફર્માયા હૈ :

- રસૂલુલ્લાહ સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ફર્માયા : ગુસ્સા શૈતાન કે અસર સે હોતા હૈ ઔર શૈતાન આગ સે પૈદા હુવા હૈ ઔર આગ પાની સે બુઝતી

ਗੁਸ਼ਾ? ਗੁਸ਼ਾ?

ਹੈ, ਲੇਹਾਜ਼ਾ ਜਬ ਕਿਸੀ ਕੋ ਗੁਸ਼ਾ ਆਏ ਤੋਂ ਉਸੇ ਵੁੜ੍ਹੂ ਕਰ ਲੇਨਾ ਚਾਹਿਏ। (ਅਭੂ ਦਾ ਵੁਦ)

- ਆਪ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਨੇ ਫਰਮਾਯਾ : “ਇੜਾ ਗਜ਼ਿਬ ਅਹਦੁਕੁਮ ਫਲਧਸ਼ਕੁਤ” ਤੁਮੇ ਸੇ ਕਿਸੀ ਕੋ ਗੁਸ਼ਾ ਆ ਜਾਏ ਤੋਂ ਉਸਕੋ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹਨਾ ਚਾਹਿਏ। (ਮੁਸ਼ਨਦੇ ਅਹਮਦ)
- ਹੁਜੂਰੇ ਅਕਰਮ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਨੇ ਇਸ਼ਾਦ ਫਰਮਾਯਾ ਕਿ ਜਬ ਤੁਮੇ ਸੇ ਕਿਸੀ ਕੋ ਗੁਸ਼ਾ ਆਏ ਔਰ ਵੋ ਖੜਾ ਹੋ ਤੋ ਬੈਠ ਜਾਏ ਔਰ ਬੈਠਾ ਹੋ ਤੋ ਲੇਟ ਜਾਏ। (ਅਭ ਦਾ ਵੁਦ)
- ਅਨ ਅਭੀ ਹੁੰਗਰਤ ਰੇਜ਼ਿ. ਅਨੱ ਰਜੁਲਾਂ ਕਾਲ ਲਿਨਬਿਧੀ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ : ਔਸਿਨੀ। ਕਾਲ : ਲਾ ਤਾਜ਼ਬ। ਫਰਦ ਮੀਰਾਂ, ਕਾਲ ਲਾ ਤਾਜ਼ਬ। (ਰਵਾਹੁਲ ਬੁਖਾਰੀ)
- ਹੁੰਗਰਤ ਅਭੂ ਹੁੰਗਰਤ ਰੇਜ਼ਿ. ਸੇ ਮਰਵੀ ਹੈ ਕਿ ਏਕ ਸ਼ਾਖਸ ਨੇ ਰਸੂਲੁਲਲਾਹ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਸੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮੁੜੇ ਕੁਛ ਵਸਿਥਤ ਫਰਮਾ ਦੀਜਿਏ। ਅਲਲਾਹ ਕੇ ਰਸੂਲ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਨੇ ਫਰਮਾਯਾ ਕਿ ਗੁਸ਼ਾ ਨਾ ਕਰਨਾ। ਤਉਨੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਵਸਿਥਤ ਕੀ ਦਰਖਾਸ਼ਤ ਕੀ। (ਆਪ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਨੇ ਫਿਰ ਭੀ ਯਹੀ ਫਰਮਾਯਾ ਕਿ ਗੁਸ਼ਾ ਨਾ ਕਰੋ। (ਬੁਖਾਰੀ)

ਗੁਰੂ ਦੇ ਕਾਂ ਅਹਮ ਇਲਾਜ ਅਲਲਾਹ ਵਾਲੋਂ ਦੇ ਸਾਥ ਰਣਨਾ

ਅਲਲਾਹ ਤਾਲਾ ਨੇ ਹੁਜੂਰੇ ਅਕਦਸ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਦੀ ਸੁਹਿਬਤ ਕੇ ਨਤੀਜੇ ਮੌਜੂਦੇ ਸਹਾਬਾ-ਏ-ਕਿਰਾਮ ਦੇ ਅਖਲਾਕ ਕੋ ਮੁਅੜਤਦਿਲ ਬਨਾ ਦਿਯਾ ਥਾ। ਸਹਾਬਾ-ਏ-ਕਿਰਾਮ ਰੇਜ਼ਿ. ਨੇ ਅਪਨੇ ਆਪ ਕੋ ਹੁਜੂਰੇ ਅਕਰਮ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿਯਾ, ਇਸ ਤਰਹ ਕੇ ਸਹਾਬਾ-ਏ-ਕਿਰਾਮ ਆਪ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਦੀ ਖਿਦਮਤ ਮੌਜੂਦਾ ਹੁਏ ਔਰ ਅਪਨੇ ਆਪ ਕੋ ਇਸਲਾਹ ਦੇ ਲਿਏ ਪੇਸ਼ ਕਿਯਾ, ਔਰ ਯੇ ਤਹਿਥਿਆ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਜੋ ਕੁਛ ਆਪ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਸੇ ਸੁਨੋਂਗੇ ਔਰ ਜੋ ਕੁਛ ਆਪ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਕੋ ਕਰਤਾ ਹੁਏ ਦੇਖੋਂਗੇ; ਅਪਨੀ ਜਿੰਦਗੀ ਮੌਜੂਦੇ ਤਉਨੇ ਇਤੇਬਾਅ ਕਰੋਂਗੇ ਔਰ ਆਪ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਦੀ ਹਰ ਬਾਤ ਮਾਨੋਂਗੇ।

ਅਭੂ ਹੁੰਗਰੇ ਅਕਦਸ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਏਕ ਏਕ ਸਹਾਬੀ ਕੋ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਉਨੇ ਸਹਾਬਾ-ਏ-ਕਿਰਾਮ ਆਪ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਦੇ ਸਾਮਨੇ ਹਨ, ਤਉਨੇ ਹਾਲਾਤ ਆਪ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਦੇ ਸਾਮਨੇ ਹਨ।

ਬਾਜ਼ ਔਕਾਤ ਖੁਦ ਸਹਾਬਾ-ਏ-ਕਿਰਾਮ ਰੇਜ਼ਿ. ਅਪਨੇ ਹਾਲਾਤ ਆਪ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਦੇ ਸਾਮਨੇ ਆਕਰ ਬਿਧਾਨ ਕਰਤੇ ਹਨ: ਯਾ ਰਸੂਲੁਲਲਾਹ! ਮੇਰੇ ਦਿਲਮੇ ਇਸ ਕਾਮ ਕਾ

ગુસ્સા? ગુસ્સા?

ખયાલ પैદા હુવા, મેરે દિલમે ઇસ કામ કા જરૂબા પैદા હુવા, ઉસકે જવાબ મેં આપ સલ્લલલાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ફરમાતે કે તુમ ફુલાં કામ ઇસ હદ તક કર સકતે હો, ઇસસે આગે નહીં કર સકતો। ચુનાંચે રફતા રફતા સરકારે દો આલમ સલ્લલલાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કી તાલીમ વ તર્બિયત કે નતીજે મેં યે હુવા કે વો અર્ખલાક જો સરકારે દો આલમ સલ્લલલાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ લેકર આએ થે વો સહાબા-એ - કિરામ મેં ભી આગયે।

ચુનાંચે જમાના-એ-જાહિલિયત મેં સહાબા-એ - કિરામ કી કૌમ એસી કૌમ થી જિસ કા ગુસ્સા હદ સે ગુજરા હુઆ થા | જરાસી બાતમેં આપસ મેં જંગ છિડ જાતી ઔર બાજ ઔકાત ચાલીસ ચાલીસ સાલ તક વો જંગ જારી રહતી, લેકિન જબ વો લોગ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલલાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કી ખિદમત મેં હાજિર હુએ તો એસે મોમ બન ગએ કિ ફિર જબ ઉનકો ગુસ્સા આતા તો સહીહ જગહ પર આતા, ઔર હદ કે અંદર રહતા, જિતના ગુસ્સા આના ચાહિએ ઉતના હી ગુસ્સા આતા, ઉસસે આગે નહીં બઢતા ફિર યહી તરીકા સહાબા-એ - કિરામ ને અપને શાગિર્દોં યાની તાબીઈન કે સાથ ઔર તાબીઈન ને અપને શાગિર્દોં યાની તબાએ તાબીઈન કે સાથ બરતા | ચુનાંચે ઉનકે અંદર ભી વો સિફાત મુન્તક્રિલ હો ગઈં | ઇસીલિએ અલ્લાહ સુભાનહુ તાલાતા ને હુસૂલે તક્વા કે લિએ સાદિકીન કી સુહૃબત ઇસ્થિતયાર કરને કા હુકમ ફર્માયા હૈ।

“યા અય્�યહ લલજીન આમનુ તકુલ્લાહ વ કન મઅ સ્સાદિકીન” (તૌબા)
 યાની અપને અર્ખલાક દુર્સ્ત કરના ચાહેરે હો તો ઉનકી સુહૃબત ઇસ્થિતયાર કરો જિનકે અર્ખલાક દુર્સ્ત હૈનું ઔર એસે લોગોં કી સુહૃબત ઇસ્થિતયાર કરો જો અલ્લાહવાળે હૈનું, જિનકે દિલોં મેં અલ્લાહ કા ખૌફ હો, આખિરત કી ફિક્ર હો, જિનકે અર્ખલાક પાકીજા હોચકે હોનું | (ઇસ્લામ ઔર હમારી જિંદગી જિ. ૧ સ. ૨૫) મૈને હજરત થાનવી રહ. કે બારે મૈં કહીં પદ્ધા હૈ કિ ઉસે કિસીને શિકાયત કી કે મુજ્જે ગુસ્સા બહુત આતા હૈ ઔર મૈં ઉસે કંટ્રોલ નહીં કર પાતા, હજરત ને એક બુજુર્ગ કા નામ બતલાયા કે ફુલાં કી સુહૃબત મેં જાકર બૈઠા કરો, ઉસને એસા હી કિયા | કુછ દિનોં કે બાદ જબ વો શાખ્સ હજરત થાનવી રહ. કી ખિદમત મેં હાજિર હુવા તો ઝર્જ કિયા, હજરત ! મેરે ગુસ્સે મેં તો બિલ્કુલ એતેદાલ આ ગયા, હાલાંકે મૈને ઉન બુજુર્ગ સે ના ગુસ્સે કા ઝલાજ માલૂમ કિયા ઔર ના ઉન્હોને મુજ્જે ઇસ સિલસિલે મેં કરોઈ ઝલાજ યા વજીફા બતલાયા | હજરત ને ફર્માયા કે વજહ ઉસકી યે હૈ કિ વો બહુત હલીમુત્તબઅ હૈનું, યાની ઉનકે મિજાજ મેં ગુસ્સા જોણ કરના ઔર બર્દાશ્ટ કરને કા માદા બહુત જ્યાદા હૈ, યે ઉસી કી બરકત હૈનું ઔર એસા ક્યોં ના હોતા કિ હદીસે પાક કે મફ્હૂમ મેં યે બાત મિલતી હૈ કિ ઊંટોં કે ચરાનેવાલોં મેં સંખ્તી ઔર બકરિયોં કે ચરાનેવાલોં મેં નરમી

ગુસ્સા? ગુસ્સા?

હोती है। तो जब जानवरों की सुहबत का असर होता है तो अल्लाहवालों की सुहबत का असर क्यों नहीं होगा। इसीलिए कहा गया है कि किसी अल्लाहवाले की सुहबत में एक लम्हा भी रहना हजारों साल की इख्लास वाली इबादत से ज्यादा बेहतर है। वजह ये है कि अल्लाह वालों की सुहबत में अख्लाक दुरुस्त होते हैं और ये अख्लाक की दुरुस्तगी आमाल की हिफाजत का सबब होती है। अगर आमाल बहुत हों और अख्लाक में कमी हो तो एक बद अख्लाकी का वबाल ऐसा है के बड़े बड़े आमाल की नेकी को जाया और बर्बाद कर देता है।

ગુસ્સા દૂર કરનો કી કુछ ઔર તદ્વિરે

उलमा ने ગુસ્સા દર કરને કી દો તદ્વિરે લિખી હૈન:

૧. ઇલ્મી ૨. અમલી

- इલ્મી ઇલાજ યે है कि જિસ કામ કે બિગડને પર તુમ્હેં ગુસ્સા આ રહા હૈ, ઉસકે બારે મેં સોચો કી યે કામ અલ્લાહ કે ઇરાદે સે હુવા હૈ યા નહીં ? ઔર યક્કીનન દુનિયા કા હર કામ અલ્લાહ હી કી મર્જી ઔર ઉસકે ઇરાદે સે હોતા હૈ; ફિર મતલબ યે હુઆ કि તુમ ઇસલિએ નારાજ હો રહેં હો કી યે કામ અલ્લાહ કે મંશા કે મુતાબિક કૈસે હો ગયા ! યે તો તુમ્હારે મંશા કે મુતાબિક હોના ચાહિએ થા । અબ તુમ ખુદ બતાઓ કી ઐસા સોચના જેહાલત હૈ યા નહીં ! ક્યા અલ્લાહ તાલા કે ઇરાદે કો અપને ઇરાદે કે તાબેઅં બનાના ચાહતે હો ? યાદ રખો ! અલ્લાહ કે ઇરાદે કે બગૈર એક જર્રા હિલ નહીં સકતા, ઔર હમારી ક્યા હૈસિયત કે હમ અલ્લાહ કે ફેસલે પર અપની નાગવારી કા ઇજ્હાર કરેં।
 - ઇસી તરહ યે સોચો કી જબ ઈમાને મુફ્સ્સલ કે કલિમે મેં તુમને યે ઇકરાર કિયા હૈ કી “જો કુછ ભલા યા બુરા પેશ આતા હૈ, વો સબ અલ્લાહ કી તરફ સે હોતા હૈ”
- તો મેરા યે ગુસ્સા કરના ઈમાની ઇકરાર કે ખિલાફ હૈ। ઔર કલિમાએ ઈમાન કે જ્બાની ઇકરાર કે બાદ, અમલ સે ઉસકે ખિલાફ કામ કરના, કિસી સચ્ચે મોમિન કા શેવા નહીં હો સકતા। ઇસી કો અમલી નિફાક કહતે હૈન। તો યે સોચો કે તમ્હારા યે ગુસ્સા કર્હી અમલી નિફાક તો નહીં હૈ !
- એક ઇલ્મી ઇલાજ યે ભી બયાન કિયા હૈ કી ગુસ્સે કે વક્ત યે સોચે કી મેરા ઉસ શરૂઆત પર ક્યા હુક્ક હૈ ? ઔર અલ્લાહ કા મુજાહિર ક્યા હુક્ક હૈ ? ફિર અલ્લાહ કા મેરે સાથ ક્યા મામલા હૈ ? ઔર મૈં ઉસકે સાથ ક્યા મામલા કર

રહાં?

જાહીરું હૈ કિ જિસપર ગુસ્સા આયા હૈ, તુમ ના ઉસકે ખાલિક હો ના રાજિક
..... ઔર ના તુમને ઉસકો હ્યાત દી હૈ ઔર ના ઉસકી મौત કે માલિક હો,
ઔર અલ્લાહ તાલા કે તુમપર હર તરહ કે હુક્ક હૈનું;

વહી તુમ્હારા ખાલિક વ રાજીક ભી હૈ ઔર મૌતે વ હ્યાત કા માલિક ભી,
તુમ હર તરહ સે ઉસકે મહુકૂમ વ મમલૂક ઔર એહસાનમંદ હો, ઔર ઇન
તમામ કે બાવજૂદ તુમ સુબહ સે શામ તક ઉસકી દર્જનોં નાફર્માનિયાં કરતે
હો ઔર વો તુમ્હારે તમામ જુર્માં કો બર્દાશ્ટ કર જાતા હૈ। તો ક્યા તુમ્હેં ભી
ઐસા નહીં કરના ચાહીએ કિ ઉસકે બન્દોં કે સાથ દરગુજર કા મામલા કરો!

- ફિર અપને નફ્સ સે પૂછો કિ ક્યા તુમ્હારી ઇતાઅત વ રજામન્દી ખુદા કી
ઇબાદત ઔર ફરમાબરદારી સે ભી જ્યાદા જરૂરી હૈ ? ... વો તો તુમ્હારી દર્જનોં
નાફર્માનિયાં કો રોજાના માફ કરતા હૈ ઔર તુમ્હારા હાલ યે હૈ કિ જરા સી
તબીઅત કે ખિલાફ બાત પર ગુસ્સે મેં આપે સે બાહર હો જાતે હો, ઔર જો જી
મેં આએ કર ગુજરને કે લિએ તૈયાર રહતે હો !
- ગુસ્સે કે વકત યે સોચના ભી ગુસ્સે કો જ્ઞાએલ કર દેતા હૈ કિ અગાર મુઝસે કોઈ
ગલતી હો જાએ, ઔર ઉસપર કોઈ ગુસ્સા કરે તો મૈં યે ચાહુંગા કે મુઝે માફ કર
દિયા જાએ, લેહાજા મુઝે ભી ચાહીએ કે મૈં ઉસ શાખસ કો માફ કર દું। ઔર
સોચે કે યે શાખસ મેરા ઇતના તો ખતાવાર નહીં હોગા, જિતના કે મૈં અલ્લાહ
કા ગુનાહગાર હૂં ઔર જબ મૈં અલ્લાહ તાલા સે માફી કા ખવાહિશમંદ હૂં
તો ઇસે ક્યોં ના માફ કરું।
- ઇસી તરહ જબ આપ કો ગુસ્સા આએ તો અપની જગહ સે હટ જાઇએ, ઔર
અપને જેહન કો કિસી દૂસરે કામ કી તરફ લગા દીજાએ, જબ તક કે ગુસ્સા
બિલ્કુલ ખત્મ ના હો જાએ। ઇન્શા અલ્લાહ તાલા ઇસ તદબીર સે આપ
ગુસ્સે કે શર સે મહફૂજ રહેંગે।
- એક તદબીર યે હૈ કે અપને ત્યુબ પર ધ્યાન કીજાએ ઔર સોચિએ કે મૈં સબ સે
બદતર ઔર બુરા હૂં, ઇસસે તકબુર કી જડ કટેગી, ઔર ગુસ્સા જાએલ હોગા,
ક્યોંકે ગુસ્સે કા સબબ તકબુર હી હોતા હૈ।
- અગાર કિસી સે દુશ્મની હો ગઈ હો ઔર બાર બાર ગુસ્સે કે જર્બાત ઉભર્ટે હોં
તો આપ ઇસ બાત કા એહતેમામ કર લેં તો બહુત ફાએદા હોગા કિ ઉસકો
કુછ ના કુછ હદયા દિયા કરેં, ચાહે બહુત હી કમ મિક્રદાર મેં ક્યોં ના હો।
- ગુસ્સે કે વહશિયાના જર્બાત પર કાબૂ કરને કા એક બેહતરીન તરીકા યે ભી
હૈ કિ ખુદ કો અલ્લાહ તાલા કે સિપુર્દ કરે દેં, અલ્લાહ ત્રાલા સે દુઅા

ਗੁਸ਼ਾ? ਗੁਸ਼ਾ?

- ਕਰੋਂ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰਹ ਤੂਹਮੇਂ ਸਾਰੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨੇ ਕੀ ਤੌਫਿਕ ਅਤਾ ਕਰਤਾ ਹੈ, ਉਸੀ ਤਰਹ ਹਮੇਂ ਗੁਸ਼ੇ ਪਰ ਕਾਬੂ ਪਾਨੇ ਕੀ ਤੌਫਿਕ ਅਤਾ ਫਰਮਾ।
- ਗੁਸ਼ੇ ਕੋ ਕਾਬੂ ਮੰਨ ਰਖਨੇ ਕੀ ਏਕ ਤਦਬੀਰ ਯੇ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਤਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕੀ ਫੇਹਰਿਸ਼ ਬਣਾ ਲੋਂ ਜਿਨਕੀ ਦੇਖਕਰ ਯਾ ਸੁਨਕਰ ਆਪ ਕੋ ਗੁਸ਼ਾ ਆ ਜਾਤਾ ਹੈ ਯਾ ਆਪ ਚਿੜ ਜਾਤੇ ਹੈਂ, ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਆਪ ਕੇ ਲਿਏ ਖ਼ਵਾਹ ਕਿਤਨੀ ਹੀ ਘਟਿਆ ਔਰ ਬਾਡ੍ਸੇ ਸ਼ਰਮ ਕਿਂਦੀ ਨਾ ਹੋ ਤਥੇ ਫੇਹਰਿਸ਼ ਮੈਂ ਜ਼ਰੂਰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਲੋਂ। ਇਸ ਫੇਹਰਿਸ਼ ਕੇ ਬਨਾਨੇ ਕਾ ਫਾਏਦਾ ਯੇ ਹੋਗਾ ਕਿ ਆਪ ਅਪਨੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਕੀ ਘਾਤ ਦੇ ਬਾਖਬਰ ਹੋ ਜਾਏਂ, ਔਰ ਗੁਸ਼ੇ ਦੇ ਬਚਨੇ ਕੀ ਕੋਣਿਕਾ ਕਰੋਂ।
(ਮੁਸ਼ਟਫਾਦ ਅੰਜ ਪੇਰੇਸ਼ਾਨ ਰਹਨਾ ਛੋਡ ਦੀਜਿਏ, ਸ. ੧੫੯)
 - ਜਵ ਗੁਸ਼ਾ ਆ ਜਾਏ ਤੋ ਯੇ ਸੋਚਿਏ ਕਿ ਸ਼ੈਤਾਨ ਅਪਨੀ ਟੀਲੀ ਕੇ ਸਾਥ ਹਮ ਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹਤਾ ਹੈ, ਇਸਲਿਏ ਜਿਸ ਪਰ ਗੁਸ਼ਾ ਆਯਾ ਹੈ ਤਥੇ ਗੁਸ਼ਾ ਕਰਨੇ ਕੀ ਬਜਾਏ, ਅਲਲਾਹ ਤਾਤੀਲਾਕ ਕੋ ਪੁਕਾਰਿਏ ਕਿ “ਏ ਅਲਲਾਹ ! ਸ਼ੈਤਾਨ ਮੁੜਪਰ ਹਮਲਾ ਆਵਰ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ, ਆਪ ਮੁੜੇ ਤਥੇ ਸ਼ਰ ਦੇ ਬਚਾਇਏ, ਔਰ ਇਸੀ ਕੀ ਦੋ ਤੀਨ ਫ਼ਕੀਹ ਮਾਂਗ ਲੀਜਿਏ, ਇਨ ਸ਼ਾਅਲਲਾਹ ਗੁਸ਼ਾ ਔਰ ਸ਼ੈਤਾਨ ਕੇ ਸ਼ਰ ਦੇ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਹੋਗੀ ਇਨ ਤਦਬੀਰ ਮੈਂ ਦੋ ਜੋ ਤਦਬੀਰ ਆਪ ਕੇ ਲਿਏ ਸਹਲ ਔਰ ਆਸਾਨ ਹੋ, ਤਥੇ ਇਖਿਤਧਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਜਿਏ, ਇਨ ਸ਼ਾਅਲਲਾਹ ਬਹੁਤ ਜਲਦ ਇਸ ਹਲਾਕ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਮੰਜ਼ੂਰ ਦੇ ਆਪ ਕੋ ਨਜਾਤ ਮਿਲ ਜਾਏਂਗੀ।

ਤਰਕੀਯਤ ਔਰ ਇਸਲਾਹ ਦੇ ਲਿਏ ਗੁਸ਼ਾ ਕੈਂਸੇ ਕਰੋਂ ?

ਬਾਜ਼ ਮਰਤਬਾ ਤਰਕੀਯਤ ਔਰ ਇਸਲਾਹ ਦੀ ਗੱਡੀ ਦੇ ਮਾਤਹਤਾਂ, ਸ਼ਾਗਿਦੀਂ ਔਰ ਮੁਹੀਦੀਨ ਪਰ ਗੁਸ਼ਾ ਕਰਨੇ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਭੀ ਪੇਸ਼ ਆਤੀ ਹੈ, ਇਸੀਲਿਏ ਕਹੀਂ ਗੁਸ਼ਾ ਕਰਨਾ ਵਾਜਿਬ ਹੋਤਾ ਹੈ ਔਰ ਕਹੀਂ ਜਾਇਜ਼ ਭੀ। ਮਗਰ ਗੁਸ਼ੇ ਕੋ ਨਾਫਿਜ਼ ਕਰਨੇ ਕਾ ਸਹੀਹ ਝਲਕ ਨਾ ਹੋ ਤੋ ਇੱਥਾਨ ਹੁਦ ਦੇ ਆਗੇ ਬਢ ਜਾਤਾ ਹੈ ਔਰ ਏਕ ਬੁਰਾਈ ਦੂਰ ਕਰਨੇ ਕੀ ਕੋਣਿਕਾ ਮੈਂ ਦੂਸਰੀ ਕਈ ਤਬਾਹਿਯਾਂ ਮੈਂ ਮੁਭਤਲਾ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ। ਬਕਤ੍ਰੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਗੁਸ਼ੇ ਕੋ ਕੈਂਸੇ ਨਾਫਿਜ਼ ਕਿਯਾ ਜਾਏ ਕਿ ‘ਸਾਂਪ ਭੀ ਮਰ ਜਾਏ, ਔਰ ਲਾਠੀ ਭੀ ਨਾ ਟੂਟੇ’। ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਮੈਂ ਹਜ਼ਰਤ ਹਕੀਮੁਲ ਉਮਮਤ ਰਹਮਤੁਲਲਾਹੀ ਅਲੈਹ ਫਰਮਾਤੇ ਹੈਂ: “ਮੈਂ ਗੁਸ਼ੇ ਕੇ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਏਕ ਗੁਰ ਬਤਲਾਤਾ ਹੁੰਡੀ ਜੋ ਅਮਲੀ ਝਲਾਜ ਭੀ ਹੈ ਔਰ ਦਸਤੂਰਲ ਅਮਲ ਬਨਾਨੇ ਕੇ ਲਾਏਂਕ ਭੀ; ਵੋ ਯੇ ਕਿ ਗੁਸ਼ਾ ਆਤੇ ਹੀ ਫੌਰਨ ਨਾਫਿਜ਼ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਨਾ ਕਰ ਦੇ, ਜਗਾ ਠਹਰ ਜਾਏ, ਔਰ ਜਿਸ ਪਰ ਗੁਸ਼ਾ ਆਯਾ ਹੈ ਤਥੇ ਅਪਨੇ ਸਾਮਨੇ ਦੇ ਹਟਾ ਦੇ, ਯਾ ਖੁੜ ਵਹਾਂ ਦੇ ਹਟ ਜਾਏ, ਜਵ ਗੁਸ਼ੇ ਕਾ ਜੋਸ਼ ਜਾਤਾ ਰਹੇ ਤਥੇ ਬਾਦ ਫੈਸਲਾ ਕਰੋ ਕਿ ਤਥੇ ਸ਼ਾਖਸ ਕੀ ਕਿਧਾ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਜਾਏ। ਮਗਰ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਲਿਏ

ੴ ਗੁਸ਼ਾ? ੴ

ਇਲਮੇ ਦੀਨ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਗੀ, ਵੋ ਬਤਲਾਏਗਾ ਕਿ ਯੇ ਮੌਕਾ ਗੁਸ਼ਾ ਕਰਨੇ ਕਾ ਹੈ ਯਾ ਨਹੀਂ ? ਫਿਰ ਮੌਕਾ ਹੋਨੇ ਪਰ ਸਜ਼ਾ ਕਿਤਨੀ ਹੋਨੀ ਚਾਹਿਏ ? ਇਸਕੇ ਬਾਦ ਜੋ ਕੁਛ ਫੈਸਲਾ ਹੋਗਾ ਬਜਾ ਹੋਗਾ , ਔਰ ਇਨ ਸਥ ਬਾਤਾਂ ਕਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਕੂਨ ਕੀ ਹਾਲਤ ਮੌਕਾ ਕਰੇ, ਗੁਸ਼ੇ ਮੌਕਾ ਕਰੇ ; ਕਿਉਂਕੇ ਹਦੀਸ ਮੌਕਾ ਹੈ : “ਲਾ ਯਕਿਨਿ ਕਾਜ਼ੀ ਵਹੁਵ ਗੁਜ਼ਬਾਨ”

ਕਾਜ਼ੀ ਗੁਸ਼ੇ ਕੀ ਹਾਲਤ ਮੌਕਾ ਕਰੇ। (ਇਨ੍ਹੇ ਮਾਜ਼)

ਬਲਕੇ ਖੂਬ ਸੋਚੋ ਔਰ ਮਾਮਲੇ ਦੋਬਾਰਾ ਗੈਰ ਭੀ ਕਰੋ। ਯਹਾਂ ਭੀ ਇਲਮੇ ਦੀਨ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਗੀ। ਜਬ ਗੁਸ਼ਾ ਆਏ ਤੋਂ ਯੇ ਭੀ ਸੋਚੋ ਕੇ ਆਧਾ ਯਹਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇਨਾ ਵਾਜਿਬ ਹੈ ਯਾ ਜਾਏਜ਼ ? ਅਗਰ ਵਾਜਿਬ ਹੈ ਤੋ ਇਸ ਆਧਤ ਪਰ ਅਮਲ ਕਰੋ “ਵਲਾ ਤਅਖੁਜਕੁਮ ਬਿਹਿਮਾ ਰਅਫ਼ਤੁਂ ਫ਼ੀ ਦੀਨਿਲਲਾਹੀ” ਕੇ ਉਸਪਰ ਸ਼ਾਫ਼ਕਤ ਗਾਲਿਬ ਨਹੀਂ ਆਨੀ ਚਾਹਿਏ। ਪਸ ਅਗਰ ਸ਼ਰਅਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇਨਾ ਵਾਜਿਬ ਹੋ ਤੋ ਸਜ਼ਾ ਦੇਨਾ ਵਾਜਿਬ ਹੈ।

ਸ਼ੇਖ ਸ਼ੇਰਾਜੀ ਫਰਮਾਤੇ ਹਨ :

“ਬੇ ਹੁਕਮੇ ਸ਼ਾਰਅਨ ਆਬ ਖੁਦਨ ਖਤਾ ਅਸਤ”

“ਵ ਗਰ ਖੁੱਬ ਬਫ਼ਤਵਾ ਬੇਰੋਜ਼ੀ ਰਵਾ ਅਸਤ”

“ਕਿ ਹੁਕਮੇ ਸ਼ਾਰੀਨ ਕੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਪਾਨੀ ਪੀਨਾ ਭੀ ਜਾਏਜ਼ ਨਹੀਂ ਔਰ ਅਗਰ ਸ਼ਰੀਅਤ ਇਜਾਜਤ ਦੇ ਤੋ ਕੁਲ ਕਰ ਦੇਨਾ ਭੀ ਦਰਸ਼ਤ ਹੈ।

ਔਰ ਯੇ ਉਸ ਸੂਰਤ ਮੌਕਾ ਹੈ ਜੇ ਬਲਕੇ ਅਲਲਾਹ ਕਾ ਹੁਕਮ ਹੋ। ਅਗਰ ਅਪਨਾ ਹੁਕਮ ਹੋ ਕਿ ਕਿਸੀਨੇ ਹਮਾਰਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਿਯਾ ਥਾ ਯਾ ਹਮਾਰੀ ਨਾਫ਼ਰਮਾਨੀ ਕੀ ਥੀ ਤੋ ਉਸ ਵਕਤ ਕਾਮਿਲ ਦਰਜ਼ਾ ਇਤੇਬਾਏ ਹੁਦਾ ਕਾ ਹੈ: ਯਾਨੀ ਅਪਨਾ ਹੁਕਮ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦੇ, ਅਗਰ ਯੇ ਭੀ ਜਾਏਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਬਦਲਾ ਲੇ ਲੇ, ਲੋਕਿਨ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦੇ ਤੋ ਉਸਕਾ ਅੜ ਅਲਲਾਹ ਤਾਲਾਲਾ ਪਰ ਹੈ। ਔਰ ਮਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਚੂਂਕੇ ਨਫਸ ਪਰ ਸ਼ਾਕ਼ ਹੈ ਇਸਕੇ ਲਿਏ ਬਾਜ ਮੁਰਾਕਬਾਤ (ਧਿਆਨ ਔਰ ਗੈਰ ਕਰਨੇ ਕਿ) ਕੀ ਭੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਮਸਲਨ ਯੇ ਸੋਚੋ ਕਿ “ਏ ਨਫਸ ਕਿਆ ਤੂ ਮੁਜਾਰਿਮ ਨਹੀਂ ! ਫਿਰ ਯੇ ਕਹੇ ਕਿ “ਜਿਤਨੀ ਤੁਝਕੋ ਉਸਪਰ ਕੁਦਰਤ ਹੈ ਖੁਦਾ ਤਾਲਾਲਾ ਕੋ ਤੁਝਪਰ ਉਸਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੁਦਰਤ ਹੈ”। ਫਿਰ ਯੇ ਸੋਚੋ ਕਿ ਤੂ ਅਪਨੇ ਜੁਮ੍ਰ ਕੇ ਲਿਏ ਕਿਆ ਚਾਹਤਾ ਹੈ ? ਮਾਫ਼ੀ ਚਾਹਤਾ ਹੈ ਯਾ ਸਜ਼ਾ ? ਧਕ਼ਿਨ ਮਾਫ਼ੀ ਚਾਹਤਾ ਹੈ, ਤੋ ਜੈਸੇ ਤੂ ਅਪਨੇ ਲਿਏ ਮਾਫ਼ੀ ਚਾਹਤਾ ਹੈ ਤਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਝਕੋ ਦੂਸਰੋਂ ਕੇ ਲਿਏ ਭੀ ਮਾਫ਼ੀ ਕੋ ਪਸ਼ਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਏ। ਔਰ ਯੇ ਭੀ ਸੋਚੋ ਕਿ ਅਗਰ ਤੂ ਖੁਤਾ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦੇਗਾ ਤੋ ਹੁਕਮ ਤਾਲਾਲਾ ਤੇਰੀ ਖੁਤਾ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦੇਂਗੇ”। (ਵਅਜੂਲ ਹਵਾ, ਆਦਾਬੇ ਇੰਸਾਨਿਤ)

ਗੁਸ਼ਾ ਦੂਰ ਕਰਨੇ ਕੀ ਦੁਆਏ

ਹਜ਼ਰਤ ਆਯੋਸ਼ਾ ਰਜ਼ਿ. ਕੋ ਜਬ ਗੁਸ਼ਾ ਆਤਾ ਤੋ ਰਸੂਲੁਲਲਾਹ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਉਨਕੀ ਨਾਕ ਕੋ ਹਿਲਾਤੇ ਔਰ ਫਰਮਾਤੇ ਏਤ੍ਵੈਸ਼ ! ਯੇ ਦੁਆਂ ਪਢੋ :

ગુસ્સા? ગુસ્સા?

“અલ્લાહુમ્મ રબ મુહમ્મદ, ઇફિલ્રી જ્ઞાની વ અજ્હિબ ગૈજ કલ્બી વ અજિન્ન મિમ્મજિલ્લાતિલ ફિતની” (અમલુલ યૌમી વલ્લૈલહ)

તર્જામા: એ અલ્લાહ ! મુહમ્મદ સલ્લાલ્લાહ અલૈહિ વ સલ્લમ કે રબ ! મેરે ગુનાહોં કો માફ કર દે, મેરે દિલ કે ગુસ્સે કો દૂર કર દે । ઔર ગુમરાહ કરનેવાળે ફિલ્નોં સે મેરી હિફાજત ફરમા ।

- હજરત સુલૈમાન બિન સરૂર રજિ. બયાન કરતે હૈં કિ દો આદમી નબી સલ્લાલ્લાહ અલૈહિ વ સલ્લમ કે પાસ ગાલી ગલોચ કર રહેં થે, ઉનમે કા એક ગુસ્સે મેં આ ગયા, ઉસકા ચેહરા સુર્વ હો ગયા ઔર ઉસકી રોં ફૂલ ગઈ; રસૂલુલ્લાહ સલ્લાલ્લાહ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ઉસકી તરફ દેખા ઔર ફર્માયા : મૈં એક કલિમા જાનતા હું કિ અગર યે ઉસે કહ લે તો ઉસકી યે કૈફિયત દર્દી જાએ, વો કલિમા હૈ

“અઊજુ બિલ્લાહિ મિન શૈતાનિ રજીમ”

મૈં શૈતાન મરદદ સે અલ્લાહ કી પનાહ ચાહતા હું । (સહીહ બુખારી)

- હિસ્ને હસીન મેં લિખા હૈ કિ જો શાખ્સ અલ્લાહ તાલા કા નામ “અર્જુફ” કા વિર્દેખે, ઇન શાઅલ્લાહ મખ્લૂક ઉસપર મેહરબાન હો જાએણી, ઔર વો મખ્લૂક પર મેહરબાન હો જાએ ઔર જો શાખ્સ દસ મર્તબા દરૂર શરીફ ઔર દસ મર્તબા ઇસ નામ કો પઢે તો ઇન શાઅલ્લાહ ઉસકા ગુસ્સા દર્દી જાએણા ઔર દુસરે ગાજબનાક શાખ્સ પર દમ કર દે તો ઉસકા ગુસ્સા ભી દફા હો જાએણા । (હિસ્ને હસીન સ. ૫૫)

ગુરુસા કરનેવાળે કે સાથ બર્તાવ

અગર કિસી શાખ્સ કો ગુસ્સા આ જાએ તો ઉસકો જવાબ દેકર યા દબાવ ડાલકર ખામોશ કરને કોશિશ ઉમૂમન નાકામ સાબિત હોતી હૈ । ગુસ્સે કી હાલત મેં હવાસ નિહાયત તેજ હો જાતે હૈનું । હર બાત કા સહીહ યા ગલત જવાબ ફૌરન દિયા જાતા હૈ ગુજરે હુએ દિનોં કે વાકિઅાત બહુત તેજી કે સાથ શૈતાન ઉસકે સામને પેશ કરતા હૈ, ઇસી વજહ સે ઝામ તૌર પર એસા હી હોતા હૈ કિ જવાબ દેને કી સૂરત મેં ગુસ્સા સર્દ પડને કી બજાએ ઔર જ્યાદા ભડક જાતા હૈ, ઔર હાલત યે હો જાતી હૈ કિ

“મર્જ બઢતા ગયા જું જું દવા કી”

ઇસીલિએ અલ્લામા જૌઝી ફરમાતે હૈનું કિ જब તુમ કિસી કો દેખો કિ વો ગુસ્સે મેં નામુનાસિબ બાંને બકને લગા હૈ તો તુમકો ચાહિએ કિ ઉસકી બાંનોં કા કુછ લેહાજ ના

ਗੁਸ਼ਾ? ਗੁਸ਼ਾ

ਕਰੋ, ਔਰ ਇਨ ਬਾਤਾਂ ਕੀ ਵਜਹ ਸੇ ਉਸਕਾ ਮੁਆਖਯਾ ਭੀ ਨਾ ਕਰੋ, ਕਿਧੋਂਕੇ ਉਸਕੀ ਹਾਲਤ ਨਥੇ ਮੌਜੂਦ ਆਦਮੀ ਕੀ ਤਰਹ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਅਥਵਾ ਜ਼ਬਾਨ ਪਰ ਆ ਰਹਾ ਹੈ ; ਉਸਕੋ ਉਸਕੀ ਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਥਵਾ ਤੁਸਕੋ ਯੇ ਚਾਹਿਏ ਕਿ ਉਸਕੇ ਉਬਾਲ ਪਰ ਸਭ ਸੇ ਕਾਮ ਲੋ, ਔਰ ਉਸਕੀ ਬਾਤਾਂ ਕੋ ਕੁਛ ਅਹਮਿਤ ਮਤ ਦੋ, ਕਿਧੋਂਕੇ ਉਸਪਰ ਸ਼ੈਤਾਨ ਗਾਲਿਬ ਆ ਚੁਕਾ ਹੈ, ਤਬੀਅਤ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਾਨ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਔਰ ਅਕਲ ਰੂਪੋਸ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਔਰ ਅਗਰ ਤੁਮ ਭੀ ਉਸਪਰ ਗੁਸ਼ਾ ਕਰਨੇ ਲਗੇ ਯਾ ਉਸਕੇ ਬਰਤਾਵ ਕੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜਵਾਬ ਦੇਨੇ ਲਗੇ, ਤਾਂ ਤੁਮਹਾਰੀ ਮਿਸਾਲ ਉਸ ਅਕਲਮਦਦ ਕੀ ਤਰਹ ਹੋ ਜਾਏਗੀ ਜੋ ਕਿਸੀ ਪਾਗਲ ਕੇ ਮੁਹੂਰ ਲਗੇ, ਯਾ ਉਸ ਸੇਵਹਤਮਦ ਕੀ ਤਰਹ ਹੋਗੀ ਜੋ ਕਿਸੀ ਬੇਹੋਸ਼ ਪਰ ਗੁਸ਼ਾ ਕਰੇ, ਲੇਹਾਜ਼ਾ ਕੁਸ਼ੂਰ ਤੁਮਹਾਰਾ ਹੀ ਹੋਗਾ। ਤੁਸਕੋ ਚਾਹਿਏ ਕੇ ਉਸਪਰ ਤਰਸ ਖਾਓ, ਔਰ ਯੇ ਦੇਖੋ ਕੇ ਉਸਪਰ ਤਕਦੀਰ ਕਾ ਫੈਸਲਾ ਕੈਂਸੇ ਗਾਲੀਬ ਆਯਾ ਹੈ, ਔਰ ਵੋ ਤਬੀਅਤ ਔਰ ਨਫਸ ਕਾ ਖਿਲੈਨਾ ਬਨ ਗਿਆ ਹੈ। ਔਰ ਇਸਕਾ ਯਕੀਨ ਰਖੋ ਕੇ ਜਬ ਹੋਸ਼ ਮੌਜੂਦ ਆਏਗਾ ਤਾਂ ਅਪਨੇ ਅਲਫਾਜ਼ ਔਰ ਬਰਤਾਵ ਪਰ ਇਨਤੇਹਾਈ ਸ਼ਰਮਿਦਾ ਹੋਗਾ ਔਰ ਤੁਮਹਾਰੇ ਸਭ ਕੀ ਕਨ੍ਹ ਕਰੇਗਾ। ਔਰ ਉਸਪਰ ਤਰਸ ਖਾਨੇ ਕਾ ਕਮ ਸੇ ਕਮ ਤਕਾਜ਼ਾ ਹੋ ਹੈ ਕਿ ਉਸਕੋ ਇਤਨੀ ਦੇਰ ਕੇ ਲਿਏ ਛੋਡੋ ਦੋ, ਜਿਸਮੇ ਵੋ ਰਾਹਤ ਪਾ ਜਾਏ, ਧਾਰੀ ਜੋ ਕੁਛ ਬਕ ਰਹਾ ਹੈ ਉਸਕੋ ਕਹ ਲੇਨੇ ਦੋ ਯਹਾਂ ਤਕ ਕਿ ਉਸਕਾ ਗੁਸ਼ਾ ਤਤਰ ਜਾਏ।

ਬਾਪਕੇ ਗੁਸ਼ੇ ਕੇ ਵਕਤ ਭੀ ਬੇਟੇ ਕੋ, ਔਰ ਸ਼ੌਹਰ ਕੇ ਗੁਸ਼ੇ ਕੇ ਵਕਤ ਬੀਵੀ ਕੋ ਐਸਾ ਹੀ ਬਰਤਾਵ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਏ ਕਿ ਜੋ ਕੁਛ ਭੀ ਕਹੇ, ਕਹ ਲੇਨੇ ਦਿਯਾ ਜਾਏ, ਤਾਕੇ ਭਡਾਸ ਨਿਕਲ ਜਾਏ, ਉਸਕੋ ਕੁਛ ਅਹਮਿਤ ਨਾ ਦੀ ਜਾਏ, ਫਿਰ ਦੇਖਨਾ ਵੋ ਜਲਦ ਹੀ ਸ਼ਰਮਿਦਾ ਹੋਕਰ ਮਾਰ੍ਜਿਰਾਤ ਕਰੇਗਾ।

ਔਰ ਅਗਰ ਉਸਕੀ ਹਾਲਤ ਔਰ ਗੁਪਤਗੂ ਕਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਿਯਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਦੁਸ਼ਮਨੀ ਜਗਹ ਪਾਏਗੀ, ਫਿਰ ਜੋ ਕੁਛ ਨਥੇ ਮੌਜੂਦ ਹੁਵਾ ਥਾ ਉਸਪਰ ਹੋਸ਼ ਕੀ ਹਾਲਤ ਮੌਜੂਦ ਬਦਲਾ ਲਿਆ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਬਾਤ ਕੋ ਖੂਬ ਸਮਝ ਲੋ, ਕਿਧੋਂਕੇ ਅਕਸਰ ਲੋਗ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਮੌਜੂਦ ਸਹੀਹ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਹੁਏ ਹੋਣੇ, ਜਬ ਕਿਸੀ ਮੁਕਤਲਾਏ ਗੜਬੜ ਕੋ ਦੇਖਿਆ ਹੋਵੇਂ ਤੋਂ ਜੋ ਕੁਛ ਵੋ ਕਹਿਤਾ ਯਾ ਕਰਤਾ ਹੈ ਉਸਕਾ ਜਵਾਬ ਦੇਨੇ ਲਗਤੇ ਹੋਣੇ, ਹਾਲਾਂਕੇ ਯੇ ਅਕਲ ਔਰ ਹਿਕਮਤ ਕੇ ਤਕਾਜ਼ੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੈ। ਹਿਕਮਤ ਕਾ ਤਕਾਜ਼ਾ ਵਹੀ ਹੈ ਜੋ ਮੈਨੇ ਜਿਕਰ ਕਿਯਾ।

“ਵਮਾ ਯਅਕਿਲੁਹਾ ਇਲਲਾਲ ਆਲਿਮੂਨ” ਇਸਕੋ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਅਹਲੇ ਇਲਮ ਹੀ ਸਮਝਾਤੇ ਹੋਣੇ।
(ਮਜਾਲਿਸੇ ਜੌਜਿਥਾ, ਦਿਲ ਕੀ ਦੁਨਿਆ ਸ. ੮੭, ੮੮)

પાંચવાં હિસ્સા : ગુસ્સે પર ક્રાબૂ પાનેવાલો કે વાકેઅાત

સીરત ઔર તારીખ કી કિતાબો મેં બે શુમાર એસે વાકેઅાત હૈને કી અલ્લાહ કે રસૂલ સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ઔર આપકે શૈદાઈયોંને એન ગુસ્સે કે મૌકે પર, ગુસ્સે કી આગ કો બઢને સે રોકા, ગુસ્સે કે ગલત જરૂરે કો બરવક્ત લગામ દિયા ઔર હિલમ વ બુર્દબારી કા મુજાહિર કિયા। ચંદ વાકેઅાત બતૌર ઝબરત પેશ કિએ જાતે હૈને।

નબી સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ પર જાદૂ કરનેવાલે કે સાથ આપ કા બર્તાવ

હજરત જૈદ બિન અર્કમ રજિ. ફરમાતે હૈને કી એક યહૂદી ને હુજૂર સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ પર જાદૂ કિયા થા, જિસકી વજહ સે નબી સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ચંદ દિન બીમાર રહે। ઔર હજરત આયેશા રજિ. કી રેવાયત મેં હૈ કી જાદૂ કે અસર સે આપ સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કો યે મહસૂસ હોતા થા કી આપ બીવિયોં કે પાસ ગણે હોણે, હાલાંકે એસા નહીં હોતા। હજરત સુફિયાન કહતે હૈને કી જાદૂ કા સબસે સખ્ત અસર યહી હોતા હૈ।

હજરત જિબ્રીલ અલૈ. ને હાજિર હોકર અર્જ કિયા કી ફુલાં યહૂદી ને આપ પર જાદૂ કિયા હૈ, ઉસને બાળોં મેં ગિરહેં લગાકર ફુલાં કુંબે મેં ડાલા હૈ, આપ સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ આદમી ભેજકર ઉસે મંગવા લે, આપ સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ઉન ગિરહોંનો કો ખોલા તો ઠીક હોકર એસે ખડે હો ગણે જૈસે કિસી બંધન સે નિકલે હોણે। મગર આપ સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ના તો યે બાત આખરી દમ તક ઉસ યહૂદી કો બતલાઈ ઔર ના ઉસકા કોઈ નાગવાર અસર ચેહરે પર કબી જાહિર હુવા। (હયાતુસ્સહાબા હિસ્સા દોમ સ. ૬૯૦)

એક દેહાતી કી ગુરુતાખી પર આપ સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કા હુરને સુલૂક

હજરત અનસ રજિ. ફરમાતે હૈને કી મૈં એક મર્તબા નબી સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કે સાથ થા। આપ સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કે બદન પર એક નજરાની ચાદર થી, ઉસકે કિનારે સખ્ત ઔર ખુરદુરે થેણે। અચાનક એક દેહાતી આયા ઔર આપ સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કી ચાદર પકડકર જોર સે ખીંચા, મૈને ઉસ વક્ત નબી

સલ્લલલાહુ અલैહિ વ સલ્લમ કી ગર્દન કે જ્ઞાહિરી હિસ્સે કો દેખા, ઉસપર ચાદર કો જોર સે ખીંચને સે ખુરાશ આ ગયી થી, ફિર ઉસ દેહાતી ને કહા એ મુહમ્મદ ! સલ્લલલાહુ અલैહિ વ સલ્લમ મુજ્ઝે ઉસ માલ મેં સે દિએ જાને કા હુકમ કીજિએ જો આપ કે પાસ હૈ | ઉસ શાખસ કી ઇસ સખત ગુસ્તાખી કે બાવજૂદ, આપ સલ્લલલાહુ અલैહિ વ સલ્લમ ઉસકી તરફ દેખ કર મુસ્કુરાએ ઔર ઉસે હદયા દેને કા હુકમ ફરમા દિયા | (અત્તર્ગીબ વત્તર્હીબ જિ. ૩ સ. ૪૧૯)

હઝરત અબૂ બક્ર રજિ. કે ગુસ્તે પર, નબી સલ્લલલાહુ અલैહિ વ સલ્લમ કી નારાજગી

હઝરત અબૂ હુરૈરા રજિ. બયાન ફર્માતે હૈને કે એક શાખસ હઝરત અબૂ બક્ર રજિ. કો બુરા ભલા કહ રહા થા, હુજૂર સલ્લલલાહુ અલैહિ વ સલ્લમ ભી વહીં તશરીફ ફર્મા થે। હઝરત અબૂ બક્ર કા જવાબ ના દેના હુજૂર સલ્લલલાહુ અલैહિ વ સલ્લમ કો પસંદ આ રહા થા, ઔર હુજૂર સલ્લલલાહુ અલैહિ વ સલ્લમ મુસ્કુરા રહેં થે | જब વો આદમી બહુત જ્યાદા બુરા ભલા કહને લગા તો હઝરત અબૂ બક્ર સિદ્દીક રજિ. ને ભી ઉસકી કિસી બાત કા જવાબ દે દિયા | જિસસે હઝરત નબી એ કરીમ સલ્લલલાહુ અલैહિ વ સલ્લમ નારાજ હોકર વહીં સે ચલ દિએ | હઝરત અબૂ બક્ર સિદ્દીક રજિ. ભી પીછે પીછે ચલ દિએ ઔર હુજૂર સલ્લલલાહુ અલैહિ વ સલ્લમ સે અર્જ કિયા કે જબ તક વો મુજ્ઝે બુરા ભલા કહ રહા થા, આપ બૈઠે રહે ઔર જબ મૈને ઉસકી કિસી બાત કા જવાબ દે દિયા તો આપ નારાજ હો ગએ ? ઇસપર હુજૂર સલ્લલલાહુ અલैહિ વ સલ્લમ ને ફર્માયા કે જબતક તુમ ખામોશ થે એક ફરિશતા તુમ્હારી તરફ સે જવાબ દે રહા થા ઔર જબ તુમ ને ભી જવાબ દે દિયા તો એક શૈતાન બીચ મેં આ ગયા ઔર ફરિશતા ચલા ગયા, ઔર મૈં કિસી શૈતાન કે સાથ નહીં બૈઠ સકતા | ઇસકે બાદ હુજૂર સલ્લલલાહુ અલैહિ વ સલ્લમ ને ફર્માયા કી અબૂ બક્ર ! તીન બાતોં બિલ્કુલ સચ્ચી ઔર બરહકું હૈને :
 ૧ જિસ બન્દે પર જુલ્મ કિયા જાએ ઔર વો અલ્લાહ કી રજા કી ખાતિર ઉસ જુલ્મ કા બદલા ના લો, તો અલ્લાહ તાલા ઉસ બન્દે કી જરૂર મદદ ફરમાએંણે |
 ૨ જો આદમી જોડુ પૈદા કરને કે લિએ હદયા દેને કા દરવાજા ખોલતા હૈ અલ્લાહ તાલા ઉસકે માલ ખૂબ બઢાતે હૈને |
 ૩ જો શાખસ માલ બઢાને કી નિયત સે માંગને કા દરવાજા ખોલતા હૈ તો અલ્લાહ તાલા ઉસકે માલ કો કમ કર દેતે હૈને | (હૈસમી, જિ. ૮, સ. ૯.૧)

ગુરુસે કે મૌકે પર હિન્દુરતે ઉમર રજિ. કી ખામોશી

હિન્દુરત ઉમર ફારૂક રજિ. એક રાત ગશ્ટ કર રહેં થે। એક ઘર સે ગાને કી આવાજ આયી, પીછે કી દીવાર સે ચઢ્યકર આપ અંદર તશરીફ લે ગણે તો દેખા કે એક શરબસ હૈ ઉસકે પાસ એક ઔરત બૈઠી હુઈ હૈ। આપને ઉસસે ફર્માયા કે એદુશમને ખુદા ! ક્યા તૂ યે સમજીતા હૈ કી બાવજૂદ ઇન ગુનાહોં કે, અલ્લાહ તાલા તેરી એબંઓ કો છુપાયેગા। ઉસને કહા કે એ અમીરુલ મુઅમ્મિનિન ! સજા દેને મેં જલ્દી ના કીજિએ, મૈને એક ગુનાહ કિયા હૈ આપને તીન ગુનાહ કિએ। અબ્બલ યે કી અલ્લાહ તાલા ને ફર્માયા હૈ કી કિસી કે એબ કા તજસ્સુસ ના કરો, ઔર આપ ને કિયા। દુસરે યે કી અલ્લાહ તાલા ને ફર્માયા હૈ કે ઘરોં મેં દરવાજે કી તરફ સે આઓ, ઔર આપ મેરે મકાન કી પુશ્ત કી તરફ સે આએ। તીસરે યે કી અલ્લાહ તાલા ને ફર્માયા હૈ કી કિસી કે ઘર મેં બગૈર ઉસકી ઇજાજત કે ના જાઓ, આપ મેરે ઘર મેં બગૈર મેરી ઇજાજત કે આએ। અગરચે હિન્દુરત ઉમર રજિ. કે લિએ ઇન તીનોં બાતોં કા જવાબ આસાન થા, યે તીનોં હુકમ હાકિમે વક્ત કે લિએ નહીં હૈનું, ઇસલિએ કિ વો ઇન્ટેજામી મુઅમલાત મેં તજસ્સુસ ભી કર સકતા હૈ, ઘર કે અંદર પુશ્ત કી તરફ સે ભી જા સકતા હૈ, ઔર બગૈર ઇજાજત કે ભી। મગાર આપ કી આદત યે થી કી આપ કી જ્ઞાત પર કોઈ એટેરાજ કરતા તો ગુસ્સા કરને કે બજાએ જબ્બત કર જાતે થે। (ખુલફાએ રાશિદીન, સ. ૧૧૬)

હિન્દુરત ઉસ્માન રજિ. ઔર ઉનકે ગુલામ કા વાકેઆ

રેવાયત મેં હૈ કી એક મર્તબા હિન્દુરત ઉસ્માન ગાની રજિ. ને કિસી ગલતી પર ગુસ્સા હોકર અપને ગુલામ કા કાન મરોડ દિયા થા, ફિર ઉસસે ફર્માયા કી તુમ મુજસે બદલા લે લો, તુમ ભી મેરા કાન મરોડો। ઉસને આપ કી બાત માનને કે લિએ આપ કા કાન અપને હાથ સે પકડ લિયા, આપ ને ફર્માયા કી જોર સે પકડો ઔર મરોડો, મૈને જોર સે મરોડા થા, દુનિયા મેં બદલા હો જાના આખિરત મેં બદલા હો જાને સે બેહતર હૈ। (ખુલફાએ રાશિદીન, સ. ૧૮.)

હિન્દુરતે અલી રજિ. કા ગુસ્સા રોક લેના ઔર કાફિર કા ઇસ્લામ લાના

રેવાયત મેં હૈ કી સાયિદના હિન્દુરત અલી કર્મલ્લાહૂ વજહ્હૂ એક દફા કિસી કાફિર કો પછાડ કર ક્રત્યા કરને કે લિએ ઉસકે સીને પર સવાર હો ગણે, ઉસકો ક્રત્યા કરને

હી વાલે થે કી ઉસ ગુસ્તાખ ને આપ કે ચેહરે પર થૂક દિયા । આપ કો ઉસકી ઇસ હુરકત પર ગુસ્તા આયા, ઔર ફૌરન હી ઉસ કાફિર કે સીને સે ઉત્તર ગએ । ઉસને પૂછા કી આપ ને મુજાપર ક્રાબૂ પા લિયા થા ; મગર કટ્ટલ ક્ર્યોન્હાઈ કિયા ? હજરત અલી રજિ. ને ફર્માયા વજહ ઉસકી યે હુર્દી કી પહલે મૈં તુઝે ખાલિસ અલ્લાહ કે લિએ કટ્ટલ કરના ચાહતા થા, ઉસમે મેરા નફ્સ શામિલ નહીં થા, મગર જબ તૂને મુંહ પર થૂકા તો ઉસ ગુસ્તે મેં નફ્સ કા ગુસ્તા ભી શામિલ હો ગયા । ઇસલિએ મૈંને તુઝે છોડ દિયા । આપ કે ઇસ ઝખ્લાસ કો દેખ કર વો ફૌરન ઇસ્લામ મેં દાખિલ હો ગયા । (આદાબે ઇન્સાનિયત, સ. ૩૮)

સાધ્યદના અલી બિન હુસૈન રજિ. કા વાકેઆ

ઇમામે બૈહકી ને કરાને કરીમ કી આયત: **وَالْكَاظِمُونَ الْعَيْنَ**
 ‘વલ્કાજિમીનલ ગૈજ અખીર તક’ । કી તપ્સીર મેં સાધ્યદના અલી બિન હુસૈન રજિ. કા એક વાકેઆ નકલ ફર્માયા હૈ કી આપ કી એક કનીજ આપ કો વુજૂ કરા રહી થી કી અચાનક પાની કા બરતન ઉસકે હાથ સે છૂટકર હજરત કે બદન પર ગિર પડા, કપડે ભીગ ગએ અબ ગુસ્તા આના તો આના હી થા, ગુસ્તા આયા, કનીજ કો એહસાસ હુવા તો ઉસને યે આયત પઢ્યી : “વલ્કાજિમીનલ ગૈજ”
 (યાની અલ્લાહ કે માખ્સૂસ બન્દે) ગુસ્તે કો પી જાતે હું । યે સુનતે હી ખાનદાને નુબુવ્ત કે ઇન બુજુર્ગ કા ગુસ્તા ફૌરન સર્દ પડ્યું ગયા, ફૌરન ખામોશ હો ગએ, ઇસકે બાદ બાંદી ને આયત કા અગલા જુમલા પઢ્યું દિયા : “વલ આફીન અનિનાસ”
 યાની વો લોગોં કો માફ કર દેતે હું, તો ફર્માયા મૈંને તુમ કો દિલ સે ભી માફ કર દિયા, કનીજ ભી હોશિયાર થી ઉસને ઇસકે બાદ તીસરા જુમલા ભી સુના દિયા “વલાહુ યુહિબુલ મુહસિનીન” ઔર અલ્લાહ તાલા એહસાન કરનેવાલોં સે મુહબ્બત કરતા હૈ । ઇસ આયત મેં એહસાન ઔર હુસ્ને સુલૂક કી હિદાયત હૈ, યે સુનકર હજરત અલી બિન હુસૈન રજિ. ને ફર્માયા કી જા મૈંને તુઝે આજ્ઞાદ ભી કર દિયા । (મારિફુલ કુરાન, જિ. ૨, સ. ૧૮૯)

હજરત ઇમામે આજમ રહ. કા અજીબ વાકેઆ

ઇમામે આજમ અબૂ હનીફા રહ. એક રોજ જુહર કે નમાજ કે બાદ ઘર તશરીફ લે ગએ, બાલાખાને પર આપ કા કમરા થા આગામ કે લિએ બિસ્તર પર લેટ ગએ । ઇતને મેં કિસી ને નીચે સે દરવાજે પર દસ્તક દી । આપ અંદાજા કીજિએ જો શાખ્સ સારી રાત કા જાગા હુવા હો, ઔર સારા દિન મસ્સરુફ રહા હો, ઉસ વક્ત ઉસકી ક્યા કૈફિયત હોગી । એસે

ગુસ્તા? ગુસ્તા?

વક્ત મેં કોઈ આ જાએ તો ઇન્સાન કો કિતના નાગવાર હોતા હૈ, લેકિન ઇમામ સાહબ ઉઠે, જીને સે નીચે ઉતરે, દરવાજા ખોલા તો દેખા એક સાહબ ખડે હૈનું। ઇમામ સાહબ ને પૂછા : કેસે આના હુવા ? ઉસને કહા એક મસઅલા માલૂમ કરના હૈ। ઇમામ સાહબ ને ઉસકો કુછ નહીં કહા, બલ્કે ફર્માયા કિ અચ્છા ભાઈ ! ક્યા મસઅલા માલૂમ કરના હૈ ? ઉસને કહા મૈં ક્યા બતાવું ? મૈં જબ આ રહા થા મુઝકો યાદ થા કિ ક્યા મસઅલા માલૂમ કરના હૈ ? લેકિન અબ મૈં ભૂલ ગયા, યાદ નહીં રહા કિ ક્યા મસઅલા પૂછના થા ? ઇમામ સાહબ ને ફર્માયા કિ અચ્છા યાદ આ જાએ તો ફિર પૂછ લેના, ઔર આપ ખામોશી સે ઊપર ચલે ગએ। અભી જાકર બિસ્તર પર લેટે હી થે કિ દોબારા દસ્તક હુઈ, ઇમામસાહબ ફિર બાલાખાને સે નીચે તશરીફ લાએ, દેખા તો વહી સાહબ ખડે હૈ। ઇમામસાહબ ને ફર્માયા કે હા� ભાઈ ! મસઅલા યાદ આ ગયા ? ઉન્હોને કહા કિ ઇમામસાહબ ! માફ કીજિએ મસઅલા તો યાદ આયા થા ; મગર આપ કે આધી સીઢી તક આતે હી ના જાને ક્યોં ફિર અચાનક ભૂલ ગયા। અબ અગાર એક આમ આદમી હોતા તો ઉસકે ગુસ્સે કા ઝાલમ ક્યા હોતા, મગર ઇમામસાહબ તો સત્ત્રવ હિલ્મ ઔર બુર્દબારી કે પહાડ થે। આપ ને કહા કિ અચ્છા જબ યાદ આ જાએ તો પૂછ લેના ઔર ફિર જાકર ઇમામસાહબ બિસ્તર પર લેટ ગએ, ફિર તીસરી મર્તબા ઉસ શાખસ ને દસ્તક દી તો ઇમામસાહબ નીચે ઉતરે, વો આદમી કુછ સહમા હુવા ભી થા, ઇમામસાહબ ને ખુદ પુછા, હા� ભાઈ ! મસઅલા યાદ આ ગયા ? ઉસને કહા જી હા�, મસઅલા યે હૈ કિ ઇન્સાન કે પાખાને કા જાએકા મીઠા હોતા હૈ યા કડવા ?

ઇમામસાહબ ને કહા જબ તાજા હોતા હૈ તો ઉસમે કુછ મિઠાસ હોતી હૈ ઔર જબ સૂખ જાએ તો ઉસકા જાએકા કડવા હો જાતા હૈ। ઉસ શાખસ ને કહા ક્યા આપ ને કભી ચરખકર દેખા હૈ ? ઇમામસાહબ ને ફર્માયા કિ હર બાત કા ઝલ્મ જાતી તજરબે સે હી નહીં હોતા ; બલ્કે બાજી ચીજોં કા ઝલ્મ, અન્કલ સે ભી હાસિલ કિયા જાતા હૈ, જબ પાખાના તાજા હોતા હૈ તો ઉસપર મખિખયાં બૈઠતીં હૈનું, ઔર જબ સૂખ જાતા હૈ તો નહીં બૈઠતીં, માલૂમ હુવા કિ દોનોં મેં ફર્કનું હૈ, વરના દોનોં પર બૈઠતીં। ઇમામસાહબ કા જવાબ સુનકર ઉસ આદમી ને કહા ઇમામ સાહબ ! મુઝે માફ કીજિએ, મૈં આપ કે સામને હાથ જોડતા હું, મૈને આપ કો બહુત સત્તાયા, લેકિન આપને મુઝકો હરા દિયા। ઇમામસાહબ ને પૂછા વો કેસે ? ઉસને કહા દરઅસલ એક દોસ્ત સે મેરી બહસ હો રહી થી કિ ઇસ વક્ત કે ઉલમા મેં સબ સે જ્યાદા હિલ્મ વ બુર્દબારી કિસ મેં હૈ ? મેરા કહના થા કિ હજરત સુફિયાન રહ. મે, જબકે મેરે દોસ્ત કી રાય આપકે બારે મેં થી, હમ દોનોં મેં ઇસી બાત પર બહસ આગે બढ્યું હોતું હતું, મૈને જાંચને કે લિએ યે તદબીર ઇખિતયાર કી, આપ

જુલૈ ગુસ્સા? જુલૈ

કો બાર બાર આરામ કે વકત મેં જ્ઞાન દેકર એક બેહૂદા સવાલ કિયા ઔર આપ કો મુશ્તઝીલ કરને કી કોશિશ કી છી। મૈંને સોચા કી આપ કો કિસી તરહ ગુસ્સા દિલા દું તાકે મૈં જીત જાઓ, મગર આજ આપને મુઝે હરા દિયા। ઔર મૈં આજ કે બાદ સે ક્રાએલ હો ગયા કી ઇસ રૂએ જ્ઞાનીન પર આપ સે જ્યાદા હલીમ વ બુર્દબાર ઔર અપને ગુસ્સે પર કાબૂ રખનેવાલા આપસે જ્યાદા કોઈ નહીં। (મિસાલી નૌજવાન)

હંજરત ઇમામે આજીમ રહ્ય. કા એક ઔર વાકેઆ

ઇમામ અબૂ હનીફા રહ્ય. કે વાલિદે મુહતરમ કે ઇન્ટેક્રાલ કે બાદ એક શાખસ આપ કે પાસ આયા ઔર કહને લગા સુના હૈ કી આપ કે વાલિદ કા ઇન્ટેક્રાલ હો ગયા હૈ, ઔર યે ભી સુના હૈ કી આપ કી વાલિદા કાફી હસીન વ જમીલ ભી હૈને। મેરી ખ્વાહિશ હૈ કી આપ ઉનસે મેરા નિકાહ કર દીજિએ। ઇમામ સાહબ ને ફર્માયા કી મેરી વાલિદા બાલિગા ઔર સાધ્યિબા હૈ, મૈં ઉનસે પૂછું હું, અગર વો રાજી હો જાએ તો મુઝે કોઈ ઇન્કાર નહીં? ઉસને કહા તો ફિર ઘર જાકર ફોરન હી પૂછું લીજિએ।

ઉસકી ઇસ હુક્કત પર આપકો જિસ ક્રદ્ર ગુસ્સા આતા કમ થા। મગર સબ્ર કા ઘૂંટ પીતે હુએ ઇમામ સાહબ જૈસે હી અપને ઘર કી તરફ રવાના હુએ, વો શાખસ વહી ગિરા ઔર બે હોંશ હો ગયા। લોગ દૌડે ઔર ઉસકો ઉઠાયા તો માલૂમ હુવા કેવો મર ચુકા હૈ। ઇમામ સાહબ સે કિસી ને પૂછા કી ક્યા હો ગયા? આપને ફર્માયા ઉસકો મેરે સબ્ર ને ક્રત્યા કર ડાલા। ઉસ શાખસ કા નિકાહ કરને કા ઇરાદા નહીં થા બલ્કે વો ઇમામ સાહબ કા મજાક ઉડ્ણા ચાહતા થા। ક્યા ઇન્ટેહા હૈ ઇસ હિલ્મ ઔર જ્ઞાત કી મગર યે હંજરાત જિતના હિલ્મ કરતે હૈને; ઉતના હી ખુદા તાલા ઉનકી તરફ સે ઇન્ટેક્રામ લેતે હૈને। સચ હૈ કે જો શાખસ અલ્લાહ કે કિસી વલી સે અદાવત ઔર દુશ્મની રખતા હૈ; અલ્લાહ તાલા ઉસસે ઐલાને જંગ કરતે હૈને। (અલહવા વલહુદા સ. ૧૨)

હંજરત મૌલાના ઇસ્માઈલ શહીદ કા ગુસ્સા રોક લેના

મૌલાના મુહમ્મદ ઇસ્માઈલ શહીદ રહ્ય. નસીહત કરને મેં તેજ મશહૂર થે। વાજ વ બયાન કે દૌરાન અંદાજ મેં કાફી સરખ્તી હોતી થી। બાજ લોગોં કા ગુમાન યે થા કે યે તેજી નફ્સાનિયત કા જોશ હૈ। ચુનાંચે એક દફા મજમે મેં વાજ ફરમા રહેં થે કી એક બે અદબ શાખસ ને અર્જ કિયા કી હંજરત મૈને સુના હૈ કી આપ હરામ કી પૈદાઇશ હૈ। આપને નિહાયત મતાનત સે જવાબ દિયા કી ભાઈ કિસી ને તુમસે ગલત કહા હૈ। મેરે માઁ બાપ કે નિકાહ કે ગવાહ તો અબ તક મૌજૂદ હૈને, તુમ્હારા જી ચાહે તો મૈં ઉનસે ગવાહી દિલવા દું

ગુસ્સા? જીવા

કि ઉનકે સામને નિકાહ હુવા થા ઔર નિકાહ કે બાદ શર્રી હુકમ યે હૈ કિ બચ્ચે માં બાપ કે હોતે હુંને। નિકાહ કે સુબૂત કે બાદ જો લડકા પૈદા હોગા વો તો હલાલી હોગા, ઉસકો હરામી કહના સહીહ નહીં ક્યા ઇન્ટેહા હૈ ઇસ તવાજુઅં કી। ઉસ શાખસ કી યે બાત સામિઝન કો નિહાયત ગિરાં ગુજરાં, ખુસૂસન જાનિસારાં કો તો કેસા હૈજાન હુઆ હોગા। માગ મૌલાના ને ઇસ્ટેક્લાલ કો હાથ સે જાને નહીં દિયા। જ્ઞાહિર હૈ કિ મૌલાના કો ગુસ્સે કે અંજામે બદ કા કિસ ક્રદ્ર ઇસ્ટેહજાર રહા હોગા, ઔર મૌલાના ને કિસ ક્રદ્ર તહમ્મુલ સે કામ લિયા હોગા। ઉસકા અસર યે હુઆ કિ વો શાખસ આપ કે ક્રદમોં મેં ગિર પડા, ઔર કહા મેરા ગુમાન યે થા કિ આપ કા ગુસ્સા નફ્સ કે લિએ હૈ, આજ માલૂમ હો ગયા કિ આપ ગુસ્સા નફ્સ કે લિએ નહીં કરતે। (અલહવા વલહુદાસ. ૧૨)

ગર્જ બુજુર્ગોં કી બડી બડી હિકાયતેં હુંને કિ ઉન્હોંને કિસ તરહ ગુસ્સે કો જ્ઞબત કિયા હૈ ઔર હિલ્મ વ બુર્દબારી મેં અલ્લાહ કે પ્યારે રસૂલ સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કી કેસી ઇત્તેબાઅં કી હૈ। અસ્લાફ કે ઇન વાકેઅાત સે યે બાત ભી યક્ખીની હો ગઈ કિ શદીદ ગુસ્સે કી હાલત મેં, અપને ગુસ્સે પર ક્રાબૂપા લેના હર ઇન્સાન કે બસ મેં હૈ। ઔર ગુસ્સા જ્ઞબત ના કરનેવાલોં કા યે ડ્રાન્ન કરના કે મૈં ગુસ્સે મેં આપે સે બાહર હો જાતા હું, યા ગુસ્સે કી હાલત મેં મૈં ક્યા કહતા હું, ક્યા કરતા હું, કુછ સમજા મેં નહીં આતા; યે સબ ના માકૂલ ઔર બે બુનિયાદ બાર્ટેં હુંને। ઔર ગોયા કિ અલ્લાહ કે રસૂલ સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ પર એક તરહ સે ઇલ્જામ હૈ કિ આપને ઉમ્મત કો એસે કામ કા હુકમ ફર્માયા હૈ જિસ કા કરના ઉસકે બસ સે બાહર હૈ।

હક્કીકિત તો યે હૈ કિ હર ફર્ડ ગુસ્સા જ્ઞબત કરને પર ક્રાદિર હૈ। માગ હું યે જબ હી મુખીની હૈ કિ વો ગુસ્સે કી તબાહી કો જાનતા હો, ગુસ્સે કે વક્ત હિમ્મત વ ઇસ્ટેક્લાલ સે કામ લે, ઔર ગુસ્સે કે અંજામે બદ સે બચને કી તદાબીર ભી ઇખિતયાર કરેં।

છઠા હિસ્સા : ગુસ્સે કે કુછ ખાસ મૌકે

ગુસ્સા જ્યાદા કણ્ઠો આતા હૈ ?

આજ મુઅશરે મેં અગરચે ગસ્સે કા હર જગહ બોલ બાલા હૈ, ઔર જિસ શાખસ સે જિતના બન પડતા હૈ, અપને મિજાજ ઔર તબીઅત કે ખિલાફ બાતોં પર ગુસ્સા કરને મેં કોઈ કસર નહીં છોડતા હૈ, તાહમ કુછ જગહેં એસી હૈનું, જહું ગુસ્સે કે નતીજે મેં જુલ્મ વ તશ્વદ કા બાજાર કુછ જ્યાદા હી ગર્મ હૈ। ઉનમે “શૌહર કા બીવી પર ગુસ્સા” ઔર “મદરસેં કે તલબા પર પઢાનેવાલે કા ગુસ્સા” જ્યાદા ક્રાબિલે જિક્ર હૈ। યે વો મજલૂમીન હુંને, જો અપની મજબૂરિયોં કી વજહ સે ના જુલ્મ કા બદલા લે સકતે હુંને ઔર

ગુસ્સા? ગુસ્સા?

ના હી અક્સર મવાકેઝ પર ઉસકા ઇજ્હાર કર પાતે હૈનું, ઔર ગુસ્સે મેં જુલ્મ કરનેવાલે ઉનકી મજબારિયોં કા ખૂબ ફાએદા ઉઠાતે હૈનું ઔર જુલ્મ પર જુલ્મ કરતે ચલે જાતે હૈનું। ચુનાંચે મિયાં બીવી કા ગુસ્સા ઔર મદર્રિસીન કા તલબા પર ગુસ્સા” કો ઉનકી અંહમિયત કે પેશે નજર અલગ સે બયાન કીયા જાતા હૈ।

શૌહર બીવી કા આપસી ગુસ્સા

હમારી ઘરેલ જિન્દગી જિન મસાએબ ઔર ઇન્ટેશાર કા શિકાર હૈ ઉનમે મિયાં બીવી કે ઇખ્તેલાફાતી ઔર આપસી ગુસ્સે કા હાલ સબકો માલૂમ હૈ। જિસ ઘર કો સુકૂન વ રાહત કા ઘેહવારા હોના ચાહીએ થા, ઇસ્લામી તાલીમાતી સે દરી ને આજ અક્સર ઘરોં કો ગામ વ ગુસ્સા ઔર ઝાગડે ફસાદ કા મૈદાન બના દિયા હૈ। અંક્સર ઘરોં મેં મિયાં બીવી મેં બાહીમી ઝેંગડોં કી વજહ સે ચૈન વ સુકૂન તબાહ હો ચુકા હૈ। લોગોં ને અપની જિંદગી કો કિસ તરહ પરેશાનિયોં કા મજમાઓ બન લિયા હૈ ઉસકી એક ઝાલક મુલાહજા કીજિએ, આજ કમ વ બેશ હર ઘર મેં યે સર્વ જંગ છિડી હુવી હૈ:

શૌહર કહતા હૈ બીવી મેરી ખિદમત નહીં કરતી
 બીવી કહતી હૈ શૌહર મેરા ખયાલ નહીં રખતા
 શૌહર કહતા હૈ બીવી મેરા ખયાલ નહીં રખતી
 બીવી કહતી હૈ શૌહર બચ્ચોં કો વક્ત નહીં દેતા
 શૌહર કહતા હૈ બીવી હર વક્ત મેરી નિગરાની કરતી હૈ
 બીવી કહતી હૈ શૌહર ઘર સે જ્યાદા બાહર વક્ત દેતા હૈ
 શૌહર કહતા હૈ બીવી બહુત ફુજલ ખર્ચ હૈ
 બીવી કહતી હૈ શૌહર બરબીલે હૈ
 શૌહર કહતા હૈ બીવી જરૂરી જેબ વ જીનિત નહીં કરતી
 બીવી કહતી હૈ શૌહર કે મુંહ સે સિગરેટ ઔર તમ્બાકૂ કી બૂ આતી હૈ
 શૌહર કહતા હૈ બીવી મેરે ઘર મેં રહેં
 બીવી કહતી હૈ શૌહર મર્યાદેરિશ્ટેદારોં કે યહાઁ જાને નહીં દેતા
 શૌહર કહતા હૈ બીવી કોઈ દીની હાલત દરુસ્ત નહીં
 બીવી કહતી હૈ ઉનકી ખુદ કી હાલત દરુસ્ત નહીં
 શૌહર કહતા હૈ બીવી અપની સાસ કોઈ નહીં માનતી
 બીવી કહતી હૈ શૌહર મેરી કોઈ બાત નહીં માનતા
 શૌહર કહતા હૈ બીવી પર્દે કા એહતેમામ નહીં કરતી
 બીવી કહતી હૈ ખાવિંદ નજરોં કી હિફાજત નહીં કરતા
 શૌહર કહતા હૈ બીવી મુજસે જ્બાન દરાજી કરતી હૈ
 બીવી કહતી હૈ શૌહર મર્યાદ પર દસ્ત દરાજી કરતા હૈ
 શૌહર કહતા હૈ બીવી ગૈર શરર્ડ તક્રીબાત મેં જાતી હૈ
 બીવી કહતી હૈ શૌહર રિશ્ટેદારી નિભાના નહીં જાનતા

ગુસ્સા? ગુસ્સા?

શૌહર કહતા હૈ બીવી ઘર કી ચાહાર દિવારી મેં રહે
 બીવી કહતી હૈ મહંગાઈ હૈ મૈં ભી મુલાજમત ક્યોં ના કરું
 શૌહર કહતા હૈ બીવી મેરે હુકૂક અદા નહીં કરતી
 બીવી કહતી હૈ ખાવિંદ મેરે હુકૂક અદા નહીં કરતા
 (માખૂજ અજ સહમાહી હકીમુલ ઉમ્મત, થાના ભવન)

મિયાં બીવી કા ઝાગડા યારે ફસાદોં કી જડુ

હજરત થાનવી રહ. ફરમાતે હૈં કि “મિયાં બીવી કા ફસાદ સબ ફસાદોં કી મુશ્ખળી હૈ, યાની સેકઢોં ફસાદ કો પैદા કરતી હૈ”। (કમાલાતે અશરફિયા સ.૪૬)

મિયાં બીવી કા રિશ્તા ઉલ્ફત વ મુહૂબત કા હસીન તરીન રિશ્તા હૈ। ઇસ રિશ્તે કી દરુસ્તી ઘર કે માહોલ કો પુરસુકન ઔર ખુશગવાર બનાતી હૈ, અગર યે તઅલ્લુકું ભી રોજિશ કા શિકાર હો જાએ તો ના સિર્ફ યે કે ઘર કા સુકન ખુત્મ હો જાતા હૈ બલ્કે યે રંજિશ ખાનદાની દશમની ઔર ઔલાદ કી તબાહી વ બંદૂદી કા ભી સબબ બન જાતી હૈ ઔર ઉસકે એસે ખુત્તરનાક ઔર ભયાનક નતાએજ નિકલતે હૈં જિસ કા અંદાજા નહીં કિયા જા સકતા। યાહી વજહ હૈ કિ ઇબ્લીસ અપની રોજાના કી મજિલસ મેં અપને ઉન્હીં શાગિર્દોં કો શાબાશી ઔર એજાજ વ ઇક્રામ કે ક્રાબિલ સમજ્ઞતા હૈ જો મિયાં બીવી કે દર્મિયાન રંજિશ પૈદા કરને ઔર જર્ડાઈ ડાલને મેં કામિયાબ હો જાતે હૈં।

ચુનાંચે હજરત જાબિર રજિ. સે મરવી હૈં કિ રસૂલલલાહ સલ્લાલલાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ઇશ્રાદ ફર્માયા: ઇબ્લીસ પાની પર તરુણ પર્બેઠ કર અપની ફ્રૌજ ચારોં તરફ ભેજતા હૈ, જબ વો વાપસ આકર અપની કારગૃજારી સનાતે હૈં તો વો ઉનકે કારનામોં સે જ્યાદા ખુશ નહીં હોતા, જબ કોઈ કહતા હૈં કિ મૈને મિયાં બીવી યા ઘરવાલોં કે દર્મિયાન તૈફારીક કરા દી હૈ તો ઉસે અપને કરીબ કરતા હૈ। (જામિઝલ મસાનિદ, હદીસ ૧૯૫) ઔર ઇસકે બિલમુક્કાબિલ અલ્લાહ કે રસૂલ સલ્લાલલાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ઉસ આદમી કો સબ સૈં બેહતર ઇસાન કરાર દિયા હૈ જિસ કા મામલા અપને ઘરવાલોં કે સાથ જ્યાદા બેહતર હો। યાની ઉનકી કોતાહિયોં પર દરગુજર ઔર ગલતિયોં પર હિલ્મ વ બુર્દબારી કા બર્તાવ કરનેવાલા હો।

ઔર હવીસ મેં હૈ કિ તમું સબસે બેહતર શાખ્સ વો હૈ જો અપને ઘરવાલોં કે સાથ તુમ સબ લોગોં મેં જ્યાદા બેહતર હો। (તિર્મિઝી)

માર આજ ઐસે ઘર બહુત કમ મિલેંગે જહાં મિયાં બીવી કે દર્મિયાન આપસી રંજિશ ઔર શમ વ ગુસ્સે કા બોજાર ગરમ ના હો। અગર ગુસ્સે કી ભડકતી હુંઝ આગ ના સહી, તો ઉસકી ગર્મી ઔર લિપટોં સે તો શાયદ હી કોઈ બચ સકા હો, બસ અલ્લાહ હી જિસ કો અપને કરમ સે બચા લો।

શૌહર કો ગુસ્સા ક્યોં આતા હૈ

આમ તૌર સે દેખા યે જાતા હૈ કિ શાદી કે બાદ કુછ દિનોં તક મિયાં બીવી કે દર્મિયાન

ਗੁਸ਼ਾ? ਗੁਸ਼ਾ?

ਤਲਫਤ ਵ ਮੁਹਬਤ ਕਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਾਏਮ ਰਹਤਾ ਹੈ, ਮਗਰ ਉਸਕੇ ਬਾਦ ਛੋਟੀ ਛੋਟੀ ਬਾਤਾਂ ਪਰ ਤਨਾਵ ਪੈਦਾ ਹੋਨਾ ਸ਼ਾਝੁ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ ਔਰ ਦੇਖਤੇ ਹੀ ਦੇਖਤੇ, ਪਾਰ ਮੁਹਬਤ ਕੀ ਬਿਆਏ ਨਫਰਤ ਕਾ ਜੜਬਾ ਦਿਲ ਮੌਂਘ ਕਰ ਜਾਤਾ ਹੈ ? ਗੁਰ ਕਰਨੇ ਪਰ ਉਸਕੀ ਕਈ ਵਜ਼ਹਾਂ ਸਮਝ ਮੌਂਘ ਆਤੀ ਹੈ:

੧. ਅਵਲ ਯੇ ਕੇ ਆਉਰਤਾਂ ਕੋ ਅਲਲਾਹ ਤਅਲਾ ਨੇ ਨਾਕਿਸੁਲ ਅੱਕਲ (ਯਾਨਿ ਅਲਲਾਹ ਪਾਕ ਨੇ ਉਨਕੀ ਅਕਲ ਮੌਂਘ ਕੀਤੀ ਰਖੀ) ਔਰ ਟੇਢੀ ਪਸਲੀ ਸੇ ਪੈਦਾ ਕਿਯਾ ਹੈ, ਮਗਰ ਉਨਸੇ ਏਸੇ ਕਾਮਾਂ ਕੀ ਉਮੀਦ ਰਖੀ ਜਾਤੀ ਹੈ ਯਾ ਉਨਸੇ ਏਸੇ ਕਾਮਾਂ ਕਾ ਮੁਤਾਲਬਾ ਕਿਯਾ ਜਾਤਾ ਹੈ ਜੋ ਨਾਕਿਸੁਲ ਅੱਕਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਤਾ। ਔਰ ਫਿਰ ਉਸਕੇ ਕਾਮਾਂ ਕੋ ਜਬ ਮਰਦ ਅਪਨੀ ਅੱਕਲ ਕੀ ਰੈਣੌਨੀ ਮੌਂਘ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੋ ਉਸੇ ਗੁਸ਼ਾ ਆਤਾ ਹੈ ਕਿ ਯੇ ਕਾਮ ਵੈਸਾ ਕਿਥੋਂ ਨਹੀਂ ਹੁਵਾ ਜੈਸਾ ਵੀ ਚਾਹਤਾ ਹੈ। ਏਸਾ ਕਰਨਾ ਦਰਅਸਲ ਮਰਦ ਵ ਆਉਰਤ ਕੀ ਅੱਕਲੀ ਤਫਾਵੁਤ ਕਾ ਅੰਮਲਾਂ ਇੰਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ।

੨. ਦੂਜੀ ਵਜ਼ਹ ਯੇ ਹੋਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੌਹਰ ਕੇ ਗੁਸ਼ੇ ਕੀ ਆਗ ਜਬ ਭਡਕਤੀ ਹੈ ਤੋ ਉਸ ਵਕਤ ਬੀਵੀ ਕਾ ਜਵਾਬ ਦੇਨਾ ਜਲਤੇ ਪਰ ਤੇਲ ਕਾ ਕਾਮ ਕਰਤਾ ਹੈ। ਗੁਸ਼ੇ ਕਾ ਬਾਤਿਨੀ ਸਬਬ ਚੰਕੇ ਤਕਬਰ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਔਰ ਜਿਸ ਕੇ ਅੰਦਰ ਮਤਕਿਬਿਰ ਕੋ ਜੜ੍ਹ ਕਰਨੇ ਕੀ ਕਵਤ ਨਾ ਹੈ, ਉਸਕੇ ਲਿਏ ਖਾਮੀ ਰਹਨਾ ਹੀ ਦਾਨਿਸ਼ਮਦੌ ਹੋਤੀ ਹੈ। ਊਪਰ ਕੇ ਸਫ਼ਹਾਤ ਮੌਂਘ ਅੱਕਲ ਜੈਸੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਕੀ ਬਾਤ ਨਕਲ ਕੀ ਗੱਈ ਹੈ ਕਿ ਏਸੇ ਵਕਤ ਮੌਂਘ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦੇਨੇ ਸੇ ਬਾਤ ਬਨਤੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕੇ ਔਰ ਬਿਗਡ੍ ਜਾਤੀ ਹੈ।

੩. ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਮੌਂਘ ਵ ਸ਼ੈਤਾਨ ਕੀ ਚਾਲਿਆਂ ਸੇ ਬੇ ਖੁਬਾਨ ਹੋਨਾ ਭੀ ਏਕ ਬਡੀ ਵਜ਼ਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਮਸਨ ਲੋਗਿਆਂ ਕੋ ਮਾਲਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੇ ਵੀ ਮਿਥਾਂ ਬੀਵੀ ਕੇ ਦਰਮਿਆਨ ਨਾਇਤੇਫਾਕਿ ਪੈਦਾ ਕਰਨੇ ਕੀ ਕੋਣਿਓਂ ਮੌਂਘ ਕਿਸੇ ਕੁਦਰ ਸਾਰਗਰਮ ਰਹਤਾ ਹੈ ਔਰ ਉਸਕੇ ਲਿਏ ਕੈਂਸੀ ਕੈਂਸੀ ਤਦਬੀਰੋਂ ਇਖ਼ਿਤਾਰ ਕਰਤਾ ਹੈ।

੪. ਚੌਥੀ ਬਾਤ ਯੇ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ ਸੇ ਏਸਾ ਹੋਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮਿਥਾਂ ਬੀਵੀ ਦੋਨੋਂ ਆਪਸੀ ਤਅਲਲੁਕਾਤ ਕੇ ਖੂਸਾ ਗਵਾਰ ਰਖਨੇ ਕੀ ਤਦਬੀਰਿਆਂ ਸੇ ਨਾਵਾਕਿਫ਼ ਹੋਤੇ ਹਨ ਯਾ ਜਾਨਨੇ ਕੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭੀ ਉਨਪਰ ਅੰਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਤੇ।

ਆਮ ਤੌਰ ਸੇ ਯਹੀ ਅਸਥਾਵ ਹੈ ਜਿਨਕੀ ਵਜ਼ਹ ਸੇ ਅਕਸਰ ਘਰੋਂ ਮੌਂਘ ਇਨਤੇਸ਼ਾਰ, ਨਾ ਇਤੇਫਾਕਿ, ਗੁਪਤ ਗੁਸ਼ਾ ਔਰ ਲਡਾਈ ਝਾਗਡੇ ਕਾ ਮਾਹੌਲ ਗਰਮ ਹੈ ਔਰ ਮਾਲ ਵ ਦੌਲਤ ਕੀ ਫਰਾਵਾਨੀ ਔਰ ਏਸੇ ਵ ਰਾਹਤ ਕੇ ਸਾਮਾਨਿਆਂ ਕੀ ਕਸਰਤ ਕੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਾ ਦਿਲ ਮੌਂਘ ਕੇ ਚੈਨ ਹੈ ਔਰ ਨਾ ਜਿੰਦਗੀ ਮੌਂਘ ਕੇ ਸੁਕਨ ਵ ਇਤਮੀਨਾਨ। ਆਇਏ ਊਪਰ ਲਿਖੀ ਹੁਣੀ ਬਾਤਾਂ ਕੋ ਥੋਡੀ ਤਫਸੀਲ ਸੇ ਲਿਖਤੇ ਹਨ।

ਪਹਲੀ ਵਜ਼ਹ : ਘੇਰੇਲੇ ਇਖ਼ਿਤਾਲਾਫਾਤ ਕੀ ਪਹਲੀ ਵਜ਼ਹ ਜੋ ਹਰ ਸ਼ੌਹਰ ਕੋ ਜੇਹਨ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕਰ ਲੇਨੀ ਚਾਹਿਏ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅਲਲਾਹ ਤਅਲਾ ਨੇ ਆਉਰਤਾਂ ਕੋ ਨਾਕਿਸੁਲ ਅੱਕਲ ਬਨਾਯਾ ਹੈ, ਔਰ ਨਾਕਿਸੁਲ ਅੱਕਲ ਆਮ ਤੌਰ ਸੇ ਕਾਮ ਕੋ ਖਰਾਬ ਹੀ ਕਿਯਾ ਕਰਤੇ ਹਨ, ਉਨਸੇ ਕੋਈ ਕਾਮ ਬੇਹਤਰ ਔਰ ਉਮੀਦ ਕੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੋ ਜਾਏ ਤੋ ਯੇ ਉਨਕੇ ਲਿਏ ਕਾਬਿਲੇ ਤਾਰੀਫ਼ ਹੈ, ਔਰ ਅਗਰ ਕਾਮ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਏ ਤੋ ਉਨਸੇ ਉਮੀਦ ਇਸੀ ਕੀ ਰਖਨੀ ਚਾਹਿਏ। ਅਗਰ ਉਨਕੇ ਕਾਮਾਂ ਕੀ ਮਰਦ ਅਪਨੀ ਅੱਕਲ ਕੀ ਤਰਾਜ਼ ਪਰ ਤੋਲੇ ਔਰ ਕਮੀ ਕੀ ਸ਼ਾਕਲ ਮੌਂਘ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਔਰ ਗੁਸ਼ਾ ਕਰੇ ਤੋ ਯੇ ਕੋਤਾਹੀ ਆਉਰਤਾਂ ਕੀ ਨਹੀਂ ਖੁਦ ਮਰਦੀ ਕੀ ਸ਼ਮਾਰ ਕੀ ਜਾਏਂਗੀ। ਇਸੀਲਿਏ ਅਲਲਾਹ ਤਅਲਾ ਨੇ ਇਸ ਹੁਕਮੀਕਤ ਸੇ ਪਹਲੇ ਹੀ ਬਾਖਬਾਰ ਕਿਯਾ ਹੈ। ਔਰ ਜਬ ਤਾਜ਼ਿਰ ਨੇ ਮਾਲ ਕਾ ਏਕ ਬਤਲਾਕਰ ਸਾਮਾਨ ਦਿਯਾ ਹੈ ਤੋ ਫਿਰ ਉਸ ਸਾਮਾਨ ਕੇ ਏਕ ਪਰ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋਨਾ

ੴ ਗੁਸ਼ਾ? ਜ੍ਰਿਵ

और ਗੁਸ਼ਾ ਕਰਨਾ ਨਾਦਾਨੀ ਔਰ ਹਿਮਾਕੁਤ ਕੇ ਸਿਵਾ ਔਰ ਕਿਆ ਹੋ ਸਕਤਾ ਹੈ ? ਇਸਲਿਏ ਮਿਜ਼ਾਜ ਔਰ ਤਬੀਅਤ ਕੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਬਾਤਾਂ ਪਰ ਯੇ ਸੋਚ ਕਰ ਖਾਮੀ ਹੋ ਜਾਨਾ ਚਾਹਿਏ ਕਿ ਯੇ ਕਾਮ ਬੀਵੀ ਨੇ ਅਪਨੀ ਅੜਕਲ ਔਰ ਸਮਝ ਕੇ ਏਤੇਬਾਰ ਸੇ ਕਿਯਾ ਹੈ, ਜਿਸਕੋ ਮੈਂ ਅਪਨੀ ਅੜਕਲ ਔਰ ਸਮਝ ਕੇ ਏਤੇਬਾਰ ਸੇ ਦੇਖਿੰਗਾ ਤੋਂ ਕਮੀ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰ ਨਜ਼ਰ ਆਏਂਗੀ।

ਦੂਜੀ ਵਜਹ: ਘਰੇਲੂ ਇੱਖਤੇਲਾਫਾਤ ਕੀ ਜਡ੍ ਮਜ਼ਬਤ ਕਰਨੇਵਾਲੀ ਦੂਜੀ ਚੀਜ਼ ਬੀਵੀ ਕਾ ਜੰਵਾਬ ਹੈ। ਸ਼ੌਹਰ ਕੇ ਗੁਸ਼ੇ ਕੇ ਵਕਤ ਜਬ ਬੀਵੀ ਸ਼ੌਹਰੇ ਕਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣੀ ਕੀ ਕੋਥਿਅਤ ਕਰਤੀ ਹੈ ਤੋਂ ਸ਼ੌਹਰ ਕਾ ਗੁਸ਼ਾ ਕਮ ਹੋਨੇ ਕੀ ਬਿਆਏ ਔਰ ਭਡਕ ਉਠਤਾ ਹੈ। ਬਾਤ ਬਨਨੇ ਕੀ ਬਿਆਏ ਔਰ ਬਿਗਡੁ ਜਾਂਤੀ ਹੈ। ਗੁਸ਼ੇ ਕਾ ਸਬਕ ਚੰਕੇ ਤਕਬਰ ਹੋਤਾ ਹੈ ਔਰ ਛੋਟਾ ਧਾ ਮਾਤਹਤ ਜਬ ਮੁਤਕਬਿਰ ਕੋ ਜਵਾਬ ਦੇਨੇ ਕੀ ਕੋਥਿਅਤ ਕਰਤਾ ਹੈ ਤੋਂ ਤਕਬਰ ਕੀ ਆਗ ਔਰ ਤੇਜ਼ ਹੋਤੀ ਹੈ। ਇਸਲਿਏ ਅੱਲਲਾਮਾ ਜੌਜ਼ੀ ਕਾ ਕੌਲ ਊਪਰ ਨਕਲ ਕਿਯਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਮੈਂ ਗੁਸ਼ਾ ਕਰਨੇਵਾਲੇ ਕਾ ਜਵਾਬ ਦੇਨੇ ਕੀ ਬਿਆਏ ਯੇ ਸੋਚਨਾ ਚਾਹਿਏ ਕਿ ਉਸਕੀ ਹਾਲਤ ਨਹੋਂ ਮੈਂ ਮਸ਼ਤ ਆਦਮੀ ਕੀ ਤਰਹ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਥ ਜੋ ਕੁਛ ਉਸਕੀ ਜ਼ਬਾਨ ਪਰ ਆ ਰਹਾ ਹੈ; ਉਸਕੋ ਉਸਕੀ ਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ। ਅਥ ਤਮਕੋ ਯੇ ਚਾਹਿਏ ਕੇ ਉਸਕੇ ਤੁਲਾਲ ਪਰ ਸਭ ਸੇ ਕਾਮ ਲੋ, ਔਰ ਉਸਕੀ ਬਾਤਾਂ ਕੋ ਕਛ ਅਹੁਮਿਤ ਮਤ ਦੋ, ਕਿਥੋਂਕੇ ਉਸਪਰ ਸ਼ੈਤਾਨ ਗਾਲਿਬ ਆ ਚੁਕਾ ਹੈ, ਤਬੀਅਤ ਮੈਂ ਹੈ ਜਾਨ ਪੈਂਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਔਰ ਅੜਕਲ ਰੂਪੋਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਔਰ ਅਗਰ ਤੁਮ ਭੀ ਉਸਪਰ ਗੁਸ਼ਾ ਕਰਨੇ ਲਗੇ ਧਾ ਉਸਕੇ ਬਤਾਵ ਕੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜਵਾਬ ਦੇਨੇ ਲਗੇ ਤੋਂ ਤੁਮਹਾਰੀ ਮਿਸਾਲ ਉਸ ਅੜਕਲਮਨਦ ਕੀ ਤਰਹ ਹੋ ਜਾਏਗੀ ਜੋ ਕਿਸੀ ਬੇਹੋਸ਼ ਪਰ ਗੁਸ਼ਾ ਕਰੇ, ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਕੁਸ਼ੂਰ ਤੁਮਹਾਰਾ ਹੀ ਹੋਗਾ। ਤਮਕੋ ਤੋਂ ਚਾਹਿਏ ਕੇ ਉਸਪਰ ਤਰਸ ਖਾਓ। ਔਰ ਯੇ ਦੇਖਿੰਦੀ ਕੀ ਉਸਪਰ ਤਕਦੀਰ ਕਾ ਫੈਸਲਾ ਕੈਸਾ ਗਾਲਿਬ ਆਯਾ ਹੈ, ਔਰ ਵੋ ਤਬੀਅਤ ਔਰ ਨਫਸ ਕਾ ਖੇਲੀਨਾ ਬਨ ਗਿਆ ਹੈ। ਔਰ ਇਸਕਾ ਯਕੀਨ ਰਖੋ ਕਿ ਜਬ ਹੋਸ਼ ਮੈਂ ਆਏਗਾ ਤੋਂ ਅਪਨੇ ਅਲਫਾਜ਼ ਔਰ ਬਤਾਵ ਪਰ ਇਨਤੇਹਾਈ ਸ਼ਾਰੀਰਿਕ ਹੋਗਾ, ਔਰ ਤੁਮਹਾਰੇ ਸਭ ਕੀ ਕਦ੍ਰ ਕਰੇਗਾ। ਔਰ ਉਸਪਰ ਤਰਸ ਖਾਨੇ ਕਾ ਕਮ ਸੇ ਕਮ ਤਕਾਜ਼ਾ ਯੇ ਹੈ ਕਿ ਉਸਕੋ ਇਤਨੀ ਦੇਰ ਕੇ ਲਿਏ ਛੋਡ੍ ਦੋ, ਜਿਸਮੇ ਵੋ ਰਾਹਤ ਪਾ ਜਾਏ, ਧਾਨੀ ਜੋ ਕੁਛ ਬਕ ਰਹਾ ਹੈ ਉਸਕੋ ਕਹ ਲੇਨੇ ਦੀ ਯਹੀਂ ਤਕ ਕੇ ਉਸਕਾ ਗੁਸ਼ਾ ਉਤਰ ਜਾਏ। ਬਾਪ ਕੇ ਗੁਸ਼ੇ ਕੇ ਵਕਤ ਭੀ ਬੇਟੇ ਕੋ, ਔਰ ਸ਼ੌਹਰ ਕੇ ਗੁਸ਼ੇ ਕੇ ਵਕਤ ਬੀਵੀਂ ਕੋ ਐਸਾ ਹੀ ਬਤਾਵ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਏ ਕਿ ਗੁਸ਼ੇ ਮੈਂ ਜੋ ਕੁਛ ਭੀ ਕਹੇ, ਕਹ ਲੇਨੇ ਦਿਯਾ ਜਾਏ, ਤਾਕੇ ਭਡਾਸ ਨਿਕਲ ਜਾਏ, ਉਸਕੋ ਕੁਛ ਅਹੁਮਿਤ ਨਾ ਦੀ ਜਾਏ, ਫਿਰ ਦੇਖਿੰਦਾ ਜਲਦ ਹੀ ਵੋ ਸ਼ਾਰੀਰਿਕ ਹੋਕਰ ਮਅੜਿਜ਼ਰਤ ਕਰੇਗਾ।

ਚਨਾਂਚੇ ਗੁਸ਼ੇ ਕੀ ਹਾਲਤ ਮੈਂ ਸ਼ੌਹਰ ਕੋ ਜਵਾਬ ਦੇਨਾ ਮਾਮਲੇ ਕੋ ਔਰ ਬਢਾ ਦੇਤਾ ਹੈ ਐਸੇ ਵਕਤ ਮੈਂ ਬੀਵੀ ਕੈਹੜ ਮੈਂ ਖਾਮੀ ਬੇਹਤਰ ਹੈ।

ਤੀਜੀ ਵਜਹ : ਯੇ ਬਾਤ ਭੀ ਇਨਤੇਹਾਈ ਅਹਮ ਹੈ ਕਿ ਸੁਫ਼ਰ ਸੇ ਸ਼ਾਮ ਤਕ ਸ਼ੈਤਾਨ ਕੀ ਕੋਥਿਅਤ ਯੇ ਹੋਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵੋ ਮਿਧਾਂ ਬੀਵੀ ਕੇ ਦਰਮਿਆਨ ਨਫਰਤ ਕੀ ਦੀਵਾਰੋਂ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਨੇ ਕੇ ਲਿਏ ਅਪਨੀ ਪੀਰੀ ਸਲਾਹਿਤੋਂ ਔਰ ਤਜਰਬਾਤ ਲਗਾ ਦੇ। ਔਰ ਹਰ ਵਕਤ ਇਸਕੀ ਤਾਕ ਮੈਂ ਰਹੇਂ ਕੇ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਐਸਾ ਹਾਥ ਮੈਂ ਆ ਜਾਏ ਕਿ ਤਨਕੇ ਦਰਮਿਆਨ ਆਪਸੀ ਰੰਜਿਸ਼, ਗਮ ਵ ਗੁਸ਼ਾ ਔਰ ਨਾਇਤੇਫਾਕੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦੀ ਜਾਏ ਤਾਕੇ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਕੇ ਵਕਤ ਖੂਬ ਦਾਦ ਮਿਲੇ ਔਰ ਇਵਲੀਸ ਤਨਕੇ ਅਪਨਾ ਮਕਰੰਬ ਬਨਾਏ।

ਅਥ ਇਸ ਮਿਸਾਲ ਸੁਨਿਏ ਕਿ ਸ਼ੈਤਾਨ ਮਿਧਾਂ ਬੀਵੀ ਕੇ ਦਰਮਿਆਨ ਗਮ ਵ ਗੁਸ਼ੇ ਕਾ ਮਾਹੂਲ

કैसे ખડા કરતા હૈ?

શૌહર ને એસે વક્તવ્ય મેં બીવી કો બ્લાયા જब વો કિસી કામ મેં મશાલ થી, આવાજ સુનને કે બાદ ફોરન ઇસલિએ હાજીર નહીં હો સકી કિ ઉસકે હાથ મેં કોઈ અહમ કામ થા, મસલન વો બંચ્ચે કે કામ મેં લગી હવી થી યા શૌહર હી કે કિસી કામ મેં થી, જિસકી વજહ સે પહલી આવાજ મેં નહીં આ સકી, યા વો એસી જગહ પર થી જહાં ઉસકો આવાજ નહીં પહુંચ સકી મસલન પંખા ચલ રહા થા યા નલ સે પાની ગિરને કી આવાજ આ રહી થી જિસકી વજહ સે વો શૌહર કી બાત સન નહીં સકી। ફિર શૌહર દસરી બાર જબ આવાજ દેગા તો ઉસકી આવાજ મેં કુછ તેજી હોગી ઔર અલ્ફાજ ભી સૈંખ્યત્વ હોંગે। અગાર શૌહર તેજ મિજાજ કા હૈ તો તેજ અલ્ફાજ મેં આવાજ દેગા ઔર નર્મ મિજાજ કા હૈ તો ઉસકા અપના અંદાજ હોગા, મુખ્યાલિફ મિજાજ ઔર તબીઅત કે એટેબાર સે કોઈ કુછ કહેગા ઔર કોઈ કુછ। મસલન કોઈ કહેગા : અરે સુન રહી હો કે નહીં !

કોઈ કહેગા : અરે કાન મેં આવાજ જા રહી હૈ કે નહીં !

કોઈ કહેગા : ક્યા હો ગયા હૈ તમ્હારે કાનોં કો ? બહરી તો નહીં હો ગઈ ! વગૈરા । મિજાજ ઔર તબીઅત કે એટેબાર સે જુમલે ઔર અંદાજ અલગ અલગ હો સકતેં હૈને કિસી કે કંદ્ધ હલકે ઔર કિસી કે કંદ્ધ સાંઘત । ઔર ચંકે બીવી ભી બેકુસૂ થી ઇસલિએ યે તૈજી ઉસકે દિલ કો ચોટ પહુંચાએણી, વો શૌહર કી તેજ બાત કા જવાબ દે યા ના દે, ઉસકે દિલ કો ઇન તેજ બાતોં કા નશતર જરૂર લગેગા । અગાર બીવી ને ગુસ્સે મેં કંદ્ધ કહ દિયા તો શૈતાન કો મૌકા મિલ ગયા, અબ વો બાતોં કા બતંગડ બનાકર દોનોં કેં દર્મિયાન નફરત વ અદાવત કી એસી બીજ બોણા કે ઉસકે કાંટોં સે ઘર કા હર ફર્દ જરૂરી હોગા કોઈ કમ કોઈ જ્યાદા । અગાર બીવી ને શૌહર કી ઉસ તેજ બાત કા જવાબ નહીં દિયા, તો અબ શૈતાન કી કોશિશ યે હોગી કિ શૌહર કી તરફ સે ફિર કોઈ એસી બાત પેશ આ જાએ જિસસે બીવી કે સબ્ર કા પૈમાના લબેર્જ હો જાએ ઔર ઉસ મર્ત્યા વો શૌહર કા જવાબ દે હી દે ઔર મામલા કિસી તરહ આગે બઢ જાએ । ખુલાસા યે કિ નફ્સ વ શૈતાન હર વક્તવ્ય ઇસ બાત કી કોશિશ મેં હૈ કિ મિયાં બીવી કે દર્મિયાન ગુસ્સે કી ફિજા હમવાર કરકે પરે ઘર કે સકન કો નાઇટેફાક્ટી ઔર લડાઈ ઝાગડે મેં તબ્દીલ કર દે । ઇસલિએ એક્સ્પોશનાંડ શૌહર ઔર સલીકામંડ બીવી કે લિએ જરૂરી હૈ કિ નફ્સ વ શૈતાન કી ચાલોં સે કભી ગાફિલ ના હો ઔર હમેશા ચૌકના રહે ।

ચૌથી વજહ : યાની મિયાં બીવી કે ખુશગવાર તઅલ્લુકાત કો બર્બાદ કરનેવાલી ચૌથી ચીજ આપસી તઅલ્લુકાત કો ખુશગવાર રખને કી તદ્વારાં સે નાવાકિફ હોના યા જાનને કે બાવજદ ઉનપર અમલ ના કરના હૈ । અગાર ગૌર કરેં તો હમારે ઘરેલું બિગાડું, આપસી રંજિશ ઔર મિયાં બીવી કે ઇશ્વેતાલાફાત કી એક અહમ વજહ યાં હૈ । ઇસ સિલસિલે મેં હમારા મુઝ્ઞાશરા બહુત જાદા કોતાહી કરતા હૈ, હાલાંકે અલ્લાહ કે રસૂલ સલ્લાલ્લાહ અલ્લાહ વ સલ્લમ કી તાલીમાત ઔર સહાબા એ કિરામ કી સીરત્મે એસી કાફી હિદાયાત મૌજુદ હૈને જિનકો અપનાકર ઘરેલું મસાએલ ઔર ઇન્ટેશાર સે બચા જા સકતા હૈ । શરીકે હયોત કે સાથ મુહૃબત કા ઇજ્હાર કરના,

ગુસ્સા? જીવા

તલ્ખિયોं ઔર નાગવારિયોં કે બાવજદ મીઠી જ્ઞાન ઔર નર્મ લબ વ લેહજા ઇસ્થિતયાર કરના, ઉનકી તારીફ કે લિએ ઉનકી કમિયોં કે અંદર ભી ખૂબિયાં તલાશ કર લેના એસી તદબીરોં હૈનું જિનકો અપનાના ઘેરેલ જિન્દગી કો ખુશગવાર બનાને કે લિએ ઇન્ટેહાઈ જરૂરી હૈ ઔર ઉનકો નજર અંદાજ કરેલે ઘર મેં મુહુબ્બત કા માહોલ પૈદા કરને કી કોશિશ કરના એક ખ્વાબ કે સિવા કછ નહીં।

રસ્લે અકરમ સલ્લાલાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કી તાલીમાત મેં એસી તદબીરોં ઔર ઇસ સિલસિલે કે કીમતી ઉસ્લૂ મૌજૂદ હૈનું જિનકો અપનાકર ઘર સે ગમ વ ગુસ્સા ઔર નફરત કે માહોલ કા ખાત્મા કિયા જા સકતા હૈ।

યાદ રહિએ કિ બીવી સે સિર્ફ મુહુબ્બત કરના હી કાફી નહીં, બલ્કે મુહુબ્બત કે સાથ સાથ મુહુબ્બત કા ઇજ્હાર ભી રસ્લાલાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કી સીરત સે સાબિત હૈ। ચુનાંચે રેવાયત મેં હૈનું કિ જબ હુજરત આયેશા સિદ્ધીકા રજિ. અલ્લાહ કે હુબીબ સલ્લાલાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કે સાથ ખાના તનાવલ ફર્માતીં ઔર ગોશત કે બડે ટકડે હોતે તો જબ હુજરત આયેશા રજિ. ઉન ટકડોં મેં સે કછ હિસ્સા દાંતો સે કાટને કે બાદ રખ દેતી તો નબી સલ્લાલાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ હુજરત આયેશા રજિ. સે કસદન પૂછતે કિ આયેશા ! તુમને કહાઁ સે કાટ થા, ઔર ઉનકે બતલાને કે બાદ આપ સલ્લાલાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ભી ઉસી જગહ સે કાટ કર ખાતે । એસા ઇસલિએ કરતે કિ ઉમ્મત કો માલમ હો જાએ કિ ઘેરેલ માહોલ કો ખુશ ગવાર બનાને કે લિએ સિર્ફ મુહુબ્બત હી કાફી નહીં બલ્કે મુહુબ્બત કો ઇજ્હાર ભી જરૂરી હૈ।

બીવી કી દિલજોઈ ઔર ઉસસે અપની મહુબ્બત કા ઇજ્હાર ઘેરેલ જિન્દગી કો ખુશગવાર રખને કે લિએ ઇસ ક્રદર જરૂરી હૈ કિ ઉલમા એ કિરામ ને ઇસકી સરાહત કી હૈ કિ બીવી કી ખિલાફે વાકિઆ તારીફ કરના, જિસસે ઉસકી દિલદારી ઔર દિલજોઈ મક્રસદ હો ; ના સિર્ફ યે કિ જાએજ હૈ બલ્કે એક પસંદીદા અમલ હૈ । ગૌર કરે કિ ઇસ્લામ મેં ઝાટ બોલના કિસ ક્રદર બુરા અમલ હૈ । એક હદીસ કા મફહમ હૈ કિ મોમિન હર ગનાહીં કર સકતા હૈ, મગર ઝાટા નહીં હો સકતા મગર જહાઁ બીવી સૈ ઇજ્હારે મુહુબ્બત ઔર ઉસકે દિલજોઈ કી બાત આતી હૈ વહાઁ ઇસ અમલ કો મના કરને કી બજાએ પસંદીદા ફર્માયા ગયા ।

બાજ સહાબા એ કિરામ રજિ.કી સીરત મેં યે બાત મિલતી હૈ કિ આપસી મુહુબ્બત કો બરકરાર રખને કે લિએ બીવિયોં સે કછ પ્યાર વ મુહુબ્બત કે ઉસ્લ મકર્રર કર લિએ થે ઔર ઉસકી પાબન્દી કરતે થે । ચુનાંચે હુજરત અબ દર્દા રજિ. ફર્માતેં હૈ કિ મૈને અપની અહલિયા સે કહ રખા થા કિ અગર મુઝે તુમ્હારી કિસી બાત પર ગુસ્સા આ જાએ તો તુમ મુજ્જે મના લિયા કરના ઔર જબ તમ નારાજ હો જાઓ તો મૈં મના લિયા કરુંગા । ઇસ તરહ ઘેરેલ જિન્દગી મેં ખુશગવારી ઔર આપસી મુહુબ્બત બરકરાર રહેગી ।

દ્વાકીમ નહીં, આધિક બાને

મર્દોં કો અલ્લાહ તાલા ને ઝીંપુરતોં પર ફ્લોક્યિયત બળખી હૈ ઔર ઘર કી સારી જરૂરિયાત પૂરી કરને કા જિમ્મેદાર શૌહર કો બનાયા હૈ । ઇસલિએ ઘર મેં હર બાત

ગુસ્સા? જીવા

શરીઅત કી રૈશની મેં શૌહર કી ચલની ચાહિએ ઔર બીવી કો શૌહર કી ઇતાઅત કરની ચાહિએ। મગર ઇસકા યે મતલબ હરગિજ નહીં કિ ઇસ બરતરી કો જ્ઞાહિર કે લિએ શૌહર ઘર મેં હાકીમ બનકર રહે।

યાદી વો મર્હલા હૈ જહાઁ શૌહર અક્સર ગલતી કર જાતે હૈનું ઔર અપની ચલાને કા તરીકા બસ યે સમજાતે હૈ કે ઐસા અન્દાજ ઇખ્બિયાર કરેં જિસસે બીવી મરઊબ હો જાએ। બીવી કો અપની મર્જી કે મુતાબિક્ર રખને કે લિએ વો ડાંટ ડપટ ઔર જ્ઞાબાન કી સર્ખાતી કા સહાર લેતે હૈનું, હાલોંકે યે બાત સૌ ફીસદ ના તજરબાકારી ઔર નાદાની કી હૈ।

મુનાસિબ તરીકા યે હૈ કિ બીવી કે સાથ હાકીમ બનકર નહીં આશિક બનકર રહના ચાહિએ। એક બુર્જ ફર્માતે હૈ કિ ઔરતે મુહૂબત કે લિએ પૈદા કી ગઈ હૈનું, અગર તુમને અપની બીવી સે મુહૂબત કે સાથ સાથ મુહૂબત કા ઝેઝાર કરના ભી સીખ લિયા તો વો અપની બોટી બોટી તમ પર કર્બાન કર દેગી। ઔર અગર તુમને ઉસપર તાક્રત દિખાયા તો યાદ રખો કી વો ટેઢીં પસલી સે પૈદા હુઈ હૈ, ટૂંકું તો જાણેણી મગર સીધી નહીં હો સકતી।

મગર લોગોની કી હાલત યે હૈ કિ ઘર સે બાહર તો અખ્લાક્ખ કે પૈકર બનકર રહતે હૈનું ઔર ઘર મેં દાખિલ હોતે હી ખુદ કો કિસી જાલિમ હુકમાં યા ડિક્ટેટર સે કમ તસવ્વર કરના, અપની મર્દાના શાન કે ખિલાફ સમજાતે હૈનું। કોઈ બાત ભી મિજાજ કે ખિલાફ પેશ આ જાએ તો ઘર મેં હંગામા ખડા હો જાતા હૈ। ઉન્હેં શાયદ યે ભી ખ્યાલ નહીં રહતા કે હમ જિસ નબી કી ઉમત હૈનું; ઉન્હોને ઘર મેં રહને કે સિલસિલે મેં કિસી અખ્લાક્ખ કી તાલીમ દી હૈ યા નહીં। બહુત સે શૌહર એસે હૈનું કિ ઘર પહુંચતે હી ઉનકા પારા ચઢ જાતા હૈ વો મામૂલી મામૂલી બાતોનો કો બનિયાદ બનાકર અહલિયા કો ડાંટના ડ્રિડકના ઔર તાના દેના શુંખુર કર દેતે હૈનું। વંજહ ઉસકી યે હોતી હૈ કિ બહત સે શૌહર અપની દુકાન યા મૂલાજમત સે ઘર પહુંચને સે પહલે હી અહલિયા માહતરમા સે મૂતાલ્લીક ઉમ્મીદોની કી એક લાંબી લિસ્ટ જેહન મેં લિએ હએ ઘર પહુંચતે હૈનું, ઔર જહાઁ ઉન ઉમ્મીદોને કે ખિલાફ કોઈ બાત પેશ આતી હૈ તો ગસ્સે મેં આગ બગોલા હો જાતે હૈનું: ઘર પહુંચને સે પહલે શૌહર કી તવક્કુઅાત કમ વ બેશ યે હોતી હૈનું કિ:

- મેરે ઘર પહુંચને સે પહલે બીવી, અપને સારે કામ કાજ છોડકર મેરે ઇસ્ટેક્બાલ કે લિએ ખડી હોગી।
- મેરે કમરે કી એક એક ચીજ સલીકે સે જેસા મૈં ચાહતા હૂં મેરી હિદાયત કે મુતાબિક્ર રહ્યી હુઈ હોગી।
- બચ્ચે બિલ્કુલ સાફ સથરે ઔર સલીકે સે હોગે।
- દરવાજે પર દસ્તક દેતે હી, પહલી હી ઘંટી મેં બલ્કે ગલી મેં ગાડી કા હ૱ન્ન સુનતે હી વો દરવાજે પર આકર ખડી હો જાએણી।
- સાસ, નન્દ પડોસન યા કિસી ઔર ઝાગડે કી ખબર મુજ્જે નહીં સુનાએણી, ઔર ના કિસી ગમ યા પરેશાની કી ઇતેલાઝ મુજ્જે દેગી।
- ખાના મેરી મર્જી કે મુતાબિક્ર તૈયાર હોંગા ઔર કુછ મીઠે કા ભી ઇંતોજાર હોગા

વગૈરા વગૈરા।

અब શૌહર સાહબ ઘર મેં દાખિલ હુએ ઔર ઘર કા માહોલ મજ્કરા તવક્કુઝાત કે મુતાબિક નહીં નિકલા તૌ ઉનકી ઉમ્મીદ કો ઠેસ પહુંચતી હૈ, બીવી કી કિસી મજબૂરી ઔર માજરી કા કુછ ખયાલ દિલ મેં નહીં આતા, બીવી કો કછ જમલે કૈહ ડાલતે હૈ, જો દિન ભર કી થકી હવી બીવી કે લિએ માચિસ કી તીલો કા કામ કરતે હૈનું ઔર ફિર યે ચિંગારી આહિસ્તા આહિસ્તા અંગાર બનકર એસી આગ લગાતી હૈ કિ ખૂદા કે ઘર કા સારા સુકૂન ખાક હો જાતા હૈ ! ફિર ઉસકે નતીજે મેં કહીં સરખત કલામી, કહીં ગીબત, ચાલિયાં, ઇલ્જામ તરાશિયાં સમધનોં મેં ઝાગડેં, ગાલી ગલોચ ઔર હાથાપાઈ કો નૌબત આ જાતી હૈ ઇસલિએ ક્યા હી અચ્છા હો કિ શૌહર સાહબ ઘર આતે હુએ યે સોચ કર ઘર કી તરફ ચલેં કિ હો સકતા હૈ કિ :

- બીવી કો કોઈ ડ્રાં પેશ આ ગયા હો જિસકી વજહ સે વો અપને કામ કાજ મેં લગી હુઈ હો ઔર વક્ત પર ઘર કે કામ કાજ ના કર સકી હો ।
- હો સકતા હૈ કિ મેરે ઘર પહુંચને કે વક્ત હી ઉસે કોઈ તકાજા પેશ આ ગયા હો, બચ્ચોની જીર્ણત મેં મસરૂફ હો જિસકી વજહ સે દસ્તક દેને ઔર ઘંટી બજને કે બાદ દરવાજા ખોલને મેં દેર હો ગઈ હો ।
- હો સકતા હૈ કિ કામ વાલી ના આઈ હો યા અહલિયા કી તબીઅત ખરાબ હો જિસકી વજહ સે સફાઈ નહીં હો સકી યા સફાઈ તો હુઈ થી મગર મેરે ઘર પહુંચને સે કછ પહલે હી કછ કરીબી રિશ્ટેદાર ઘર આકર ગણે હોં ઔર ઉનકે બચ્ચો મેરે બચ્ચોની કે સાથ મિલકર ઘર કી કછ ચીજોની કો બેતરતીબ કર ગણે હોં, તો મૈં ઇસમેં સિર્ફ બીવી કો હી કૈસે ઇલ્જામ દે સકતા હું ઔર સારા દિન લા પરવાહી સે ગુજારને કા ઇલ્જામ ઉસકે સર કૈસે રખ સકતા હું !
- હો સકતા હૈ કિ વક્ત પર ખાના ઇસલિએ તયાર નહીં હો સકા યા મેરી પસંદ કા ખાના ઇસલિએ નહીં બન પાઈ કિ ગોડ કે બચ્ચે ને આજ કુછ જ્યાદા હી પરેશાન કર દિયા હો, યા હો સકતા હૈ કિ આજ બીવી કે સર મેં શદીદ દર્દ હો ગયા હો, ઔર વો દો ઘટે તક બિસ્તર સે ના ઉઠ સકી હો । ઉસકા પરા પરા ઝરાદા યહી થા કિ વક્ત પર સારા કામ હો જાએ મગાર મજબૂરિયોની કી વજહ સે એસા ના હો સકા ।

ઇસી તરહ આપ ખુદ બીવી કી તરફ સે એસી બાતે તેલાશ કર લીજિએ કિ શાયદ ઇસ વજહ સે કામ વક્ત પર નહીં હો સકા શાયદ યે બાત હો ગઈ હો ઇસલિએ ફલાં કામ ઇસ તરહ નહીં હો સકા વગૈરા વગૈરા । અગાર આપ યે ચાહેં કિ ઘર મેં રોજ રોજ કે ઝાગડેનાં હોં, મોહલ્લે વાલે ઔર રિશ્ટેદાર તમાશા ના દેખોં, આપ કે માસુમ બચ્ચે આપ દોનોં મિયાં બીવી કે ઝાગડોની કી વજહ સે જેહની બીમારિયોની કે શિકાર ની હો તો આપ અપને તર્જે અમલ કો દરુસ્ત કીજિએ ।

યાદ રખો ! ઔરેંત મુહ્બત કે લિએ પૈદા કી ગઈ હૈ, અગાર આપને બીવી સે મુહ્બત કરના ઔર ઇજ્હારે મુહ્બત કા તરીકા સીખ લિયા તો યકીન કે સાથ કંહા જા સકતા હૈ કિ મુહ્બત વ ક્રદર દાની કે જ્રારિયે જિસ ક્રદર આપ અપની બાત મનવા સકતે હૈનું ઔર અપની ફરમાબરદારી પર મજબૂર કર સકતે હૈનું, વો ફરમાન જારી કરકે

और સરબ્ધી સે કામ લેકર હરગિંજ નહીં કર સકતે।

યાદ રખિએ ! ઘેરેલ જિન્દગી કો ખુશગવાર બનાને કી તદબીર એક મસ્તક્રિલ ફન હૈ જિસકી શરીઅત ને તાલીમ દી હૈ, જીસ કો સીખે બગેર ઘર ચલાના ઔર બીવી બચ્ચોં કી દીની તર્બિયત ઔર ઇસ્લાહ કરના બિલ્કલ એસા હી હૈ જિસે સીખે બગેર ગાડી ચલાના, ઔર જાહિર હૈ કિ બગેર સીખે ગાડીં ચલાને મેં ટકરાવ ઔર એક્સીડંટ કા ક્રવી અંદેશા હૈ । ઇસી તરહ બીવી, બચ્ચોં કી તર્બિયત કા ફન સીખે બગેર ઘર કો ટકરાવ ઔર ઉલઝનોં સે બચાના, ઉસે કહીં જ્યાદા મશિકલ હૈ ।

જૈસે સિર્ફ ડાઇવિંગ લાએસેસ હાસિલ કર લેના હી ગાડી કો ટકરાવ સે બચાને કે લિએ કાફી નહીં, ઇસી તરહ સિર્ફ શાદી કે બાદ તર્બિયત ઔર ઇસ્લાહ કા ફન સીખે બગેર ઘર કે માહોલ કો ખુશગવાર બનાએ રખના ભી બેહુદ મશિકલ હૈ ।

હજરત મૌલાના મુફતી મુહમ્મદ હનીફ અબ્દલ મજૌદ સાહબ દામત બરકાતહમ કે પાસ કિસી શૌહરેને અપની બીવી કી કોતાંહિયોં ઔર ઇસ સિલસિલે મેં અપેને રદે અમલ કી તપસીલ લિખ કર મસઅલે કા હલ માલૂમ કિયા કિ વો ક્યા કરે ? ઉસને પૂછા કિ ક્યા ઇન હાલાત મેં મૈં દસરી શાદી કર લું ?

હજરત મુફતી સાહબ ને ઉસ નૈજિવાન કે હાલાતું કા બગેર જાએઝા લિયા ફિર જો જવાબ તહેરી ફર્માયા ઉસકા ખુલાસા યે હૈ કિ દસરી ઔર તીસરી બલ્કે ચૌથી શાદી કર લેના ભી તુમ્હારે મસાએલ કા હલ નહીં હૈ મસઅલે કા હલ યે હૈ કિ કિસી અલ્લાહ વાલોને પાસ રહકર યા ઉનસે તઅલ્લાકું ક્રાએમ કરકે તુમ ખુદ અપની ઇસ્લાહ કરાઓ ઔર અપની બીવી કે સિલસિલેને મેં આસ્માની મેઝ્યાર સે ઉત્તરકર જમીન પર આઓ, ઇન શાઅલ્લાહ તમ્હારી યહી બીવી તુમ્હારે લિએ જ્હમત કી બજાએ રાહત વ સુકન કા જ્ઞરિયા બન જાએણો ।

હજરત મુફતી સાહબ મૌસૂફ કી કિતાબ તોહફ એ દૂલ્હા હર દલ્હે કો ઔર તોહફ એ દુલ્હન હર દલ્હન કો જ્રસૂર પઢના ચાહિએ । નીચે મર્દાં કે લૈએ ચન્દ બહુત અહમ ઉસૂલ લિખે જાતે હોય, જિનકી રિઝાયત ઇન શાઅલ્લાહ ગુસ્સે કો જાએલ કરને ઔર ઘર મેં ખુશગવાર નતાએજ કા બાઇસ બનેગી ।

સોચ કો મુસ્બત (Positive) બનાને કી જરૂરત

ઇસ સિલસિલે મેં અપની સોચ કો મુસ્બત બનાના નિહાયત જરૂરી હૈ । દસરોં કી ખૂબી ઔર અન્ધાઈ પર નજર ડાલને સે મુસ્બત સોચ પૈદા હોતી હૈ ઔર કમજોરિયોં કો દેખને સે મન્ફી (Negative) સોચ કો બઢાવા મિલતા હૈ । મુસ્બત સોચ સે પરેશાનિયાં ઔર ઉલઝને દર હોતી હોય; જબકે મન્ફી સોચ સે મસાએલ ઔર જ્યાદા બઢતે હોય ।

અગર કિસી ને આપ કો શરબત કા ગ્લાસ દિયા, છે ઇંચ કે ગ્લાસ મેં ઊપર દો ઇંચ ખાલી હૈ, આપને ગ્લાસ કે ભરે હુએ હિસ્સે કો દેખા તો દેનેવાલે કા શુક્રિયા અદા કરેંગે ઔર દેને વાલે સે જોડ પૈદા હોગા, ઔર અગર ખાલી હિસ્સે કો દેખેંગે તો નાશુક્રી કા

ગુસ્તા? ગુસ્તા?

જરૂર પैદા હોગા ઔર તોડું કા સબબ બનેગા।

ઇસલિએ દાનિશમંદી કી બાત યે હૈ કિ ઇન્સાન હર મસઅલે મેં ડમૂમન મુસ્બત સોચ ઇખ્લિતયાર કરે। આપ કી બીવી ચાહે જિસ કંદ્ર ના અહલ હો ઉસકી ખૂબિયોં કો તલાશ કરેં ઔર ઉસકી કંદ્રદાની કરેં। ઐસા હો હી નહીં સકતા કિ દુનિયા કા કોઈ ઇન્સાન બુરાઝ્યોં સે ભરા હુવા હો ઔર ઉસકે અંદર કોઈ ખૂબી ના હો। મસલ મશાહૂર હૈ કિ બંદ ઘડી ભી ચૌબીસ ઘટે મેં દો બાર સહીહ વક્ત બતલાતી હૈ।

“દાગ હી દાગ હો ઐસા તો નહીં હૈ નાતિક્ર”

“સાફ જિસ સિમ્ત સે હો, ઉસ સિમ્ત સે દેખા જાએ”

એક હી મસઅલે કો દો અફરાદ દો હૈસિયતોં સે દેખતે હૈન્, મુસ્બત પહલું સે દેખનેવાળા ખૂશ હોતા હૈ ઔર મન્ફી પહલું પર નજર રખને વાળા શિકવા કરતા હૈ। ગુલાબ કે પૌદે મેં કાંટે ભી હોતે હૈન્ ઔર ફૂલ ભી, જિનકી નિગાહ કાંટોં પર હોતી હૈ વો ગિલા ઔર શિકવા કરતે હૈન્, ઔર જો ફૂલોં કી ખૂબસૂરતી પર નિગાહ રખતે હૈન્ ઉનકા વુજૂદ ખુશિયોં મેં ડૂબ જાતા હૈ।

**“ઉન્હેં ગિલા હૈ કે ફૂલોં કે સાથ કાંટે હૈન્
હમેં ખૂશી હૈ કે કાંટોં કે સાથ ફૂલ ભી હૈન્”**

ગ્રંમ વ ગુરસ્યે સે નજાત પાને કે લિએ ચન્દ ઉસૂલ

મિયાં બીવી કી ઘલેરું જિંદગી કે હર મોડું પર ઇન બાતોં પર ધ્યાન દીજિએ :

- યે સોચિએ કિ અલ્લાહ મેહરબાન ને મેરે હુક્મ મેં ઇસી કો પસંદ ફર્માયા હૈ ।
- મંજૂર હરામકારિયોં સે બચાને કા જરિયા મેરી બીવી હૈ ।
- બીવી કો થોડા બહુત રૂઠને કા હુક્મ હૈ, આખિર વો આપ કે સિવા ઔર કિસ પર નાજી કરેગી !
- બીવી કો દીનદાર બનાને કે લિએ ખુદ દીનદારી ના છોડિએ ।
- અપની નિગાહોં કી હિફાજીત કીજિએ ।
- કભી ભી કિસી સે કુછ ઉમ્મીદ ના રહે । હજરત અલી રજિ. કા ફરમાન હૈ કિ ઇન્સાન ઇન્સાન કો તકલીફ નહીં પહુંચાતે, વો ઉમ્મીદેં તકલીફ પહુંચાતી હૈન્ જો ઇન્સાન દસરોં સે લગા લેતા લેતા હૈ ।
- આપ કીંબીવી કોઈ ફરિશ્તા નહીં, ઔર ના હી ઉસકા મિજાજ આપ કે મિજાજ કે સાંચે મેં ઢાલા ગયા હૈ, ઇસલિએ અપને મેઝયાર કો કુછ નીચે લાઇએ, આસ્માની મેઝયાર કો જમીન પર ઉતારિએ ઉસસે મુહબ્બત કે સાથ સાથ મુહબ્બત કા ઇજ્હાર ભી કીજિએ ।
- ઉસકે કામોં કી કંદ્રદાની કીજિએ, બલ્કે ઉસકે નાક્રિસ કામોં પર ભી તન્કીદ

ગુસ્સા? જીવા

ના કીજિએ।

- યાદ રખિએ કि નરમ લેહજા ઔર મીઠી જ્બાન કે બગૈર મુહૂબત એક ખ્વાબ કી તરહ હૈ।
- ડાંટ ડપટ ઔર ગુસ્સા કરના ઇતના મુફીદ સાબિત નહીં હોતા જિતના નરમ લેહજે મેં સમજા દેને સે અચ્છા નતીજા નિકલતા હૈ।
- જિસને નર્મ લેહજા ઔર મીઠા બોલ બોલના સીખ લિયા, ઉસને દરહ્કીકૃત ઉલઝ્ઝે હુએ મસાએલ કો હલ કરના ઔર તલ્ખી કો ખુશગવારી મેં બદલને કા ફન સીખ લિયા।
- યે ભી યાદ રખિએ ! બીવી ઔર બચ્ચોં પર ગુસ્સા ઔર ચીંખ વ પુકાર આપ કી ઉલઝાનોં કો કમ યા પરેશાનિયોં કો ખત્તમ નહીં કર સકતા । અગર આપ ચાહતે હૈ કિ આપ કા ઘર ઐસા હો જહાઁ ખુશિયોં ઔર મર્સરતોં કા રાજ હો, જહાઁ આપ કા ઇસ્ટેક્રબાલ મર્સરતોં કે સાથ કિયા જાએ, આપકો હથોં હાથ લિયા જાએ તો બરાએ મેહરબાની આજ હી સે અપના લેહજા નર્મ બનાઇએ અપની જ્બાન મીઠી બના લીજિએ।
- યાદ રખિએ ! મુસલસલ નાકામિયોં ઔર પરેશાનિયોં કે બાદ ભી અપને મિજાજ મેં ચિડચિડાપન ઔર અપને લેહજે મેં સખ્તી ના આને દીજિએ । ઔર અપને માતહતોં કે લિએ અપને લેહજે કો પુર સુકૂન ઔર સંજીવા રખિએ । હાલાત તો ઇન્સાન પર આતે હી હૈને કિસી ફારસી શાએ ને ક્યા અચ્છી બાત કહી હૈ :

“દર ઈં દનિયા કસે બેગમ ના બાશદ”

“વ ગર બૌશદ બની આદમ ના બાશદ”

યાની દુનિયા મેં કૌન હૈ જો હાલાત સે દો ચાર નહીં હૈ, અગર ગમ વ પરેશાનિયાં ના હો તો ફિર વો કોઈ ઔર મળ્ણલુક હોગા, આદમ ઝલૈ. કી ઔલાદ નહીં હોગા । ઇસલિએ હાલાત સે દો ચાર હોકર લેહજે મેં તબ્દીલી પૈદા કર લેના તો સિતમ બાલાએ સિતમ હૈ ।

- તકરાર કી નૌબત ના આને દીજિએ ઔર અગર નફ્સ વ શૈતાન ઐસા માહોલ પૈદા કર હી દેં તો બહસ કરને ઔર દલીલ દેને કે બજાયે સમજાને કા અંદાજ ઇખ્તેયાર કીજિએ ।

જો બાત ભી કહની યા સમજાની હો નરમી સે કહિએ, નસીહત કરને લેહજે મેં કહિએ, વહી શૌહર કામિયાબ હૈ જો અપની બીવી કે દિલ મેં યે બાત ઉતાર દે યે બાત મૈં તાના દેને કે લિએ નહીં ઘર કી ઇસ્લાહ કે લિએ કહ રહા હું ઔર યાદ રખિએ કિ દાર્ઢ કે લિએ હમદર્દી ખૈરખાવાહી ઔર બર્દાશ્ત બહુત અહમ ચીજ હૈ । (મુસ્તફાદ અજ તોહફ એ દુલ્હા)

શૌહર કે લિએ કુછ ક્રીમતી બાતોં

ખાનગી જિન્દગી કો ખુશગવાર બનાને કે સિલસિલે મેન નફિસયાત કે માહિરીન ને ચન્દ ઉસૂલ લિખે હૈને, જિન પર અમલ કરના ઘરેલૂ જિન્દગી કો ખુશગવાર બનાને મેન નિહાયત મુફીદ ઔર મુજર્રબ હૈ। ઘર કે માહોલ કો ખુશગવાર બનાએ રહ્યને વાલે શૌહર કો એસા કરના ચાહેદું :

- કભી કભી કિસી ખૂશી યા તકરીબ કે મૌકે પર અપની અહલિયા કે લિએ કોઈ તોહફા યા એસી ચીજ પેશ કરેં જિસકી ઉસે ઉમ્મીદ ના થી।
- બીવી પર દસરોને કે સામને નુક્તાચીની કરને સે પરહેજ કરેં।
- ખાનગી જેરૂરત કે અલાવા કુછ રૂપએ બીવી કો દે દિયા કરેં જિસકો વો અપની મર્જીને મુતાબિક ખર્ચ કરે, ઉન પૈસોનો કા આપ હિસાબ ના લેં।
- ઔરતોની તબીઅત ઔર ઉનકે મિજાજ મેન હર લમ્હે તબ્દીલી હોતી રહતી હૈ। બાજ ઔકાત વો થકી હોતી હૈને, બાજ મર્તબા વો ગુસ્સે મેન યા કિસી ઔર નિસ્વાની કમજોરી સે અસર અંદાજ હોતી હૈ; ઉન ઔકાત કે એટેબાર સે ઉનકે મિજાજ કો સમઝાને કી કોશિશ કરેં।
- અપની તફરીહ કા કમ સે કમ આધા હિસ્સા અપની બીવી કે સાથ ગુજારને કી કોશિશ કરેં।
- અપની બીવી કે પકવાન કે મુકાબલે મેન કિસી ઔર ઘર કે પકવાન કી ખૂબી બયાન કરને સે પરહેજ કરેં।
- ઉસકે પસંદીદા મૌજૂદાં ઔર જાયજ ગુપ્તગૂ મેન દિલ ચર્સ્પી કે સાથ ઉસકા સાથ દેં।
- ઉસે અપને મહીરમ રિશ્ટેડારોને સે, કભી કભી મુલાકાત કે લિએ જાને કી ખુલે દિલ સે ઇજાજત દેં। (શર્ત યે હૈ કી મસ્લેહત કે ખિલાફ ના હો)
- બીવી કી તારીફ કરને કે લિએ મૌકેની તલાશ મેન રહેં।
- રોજર્મર્રા કી જરા જરાસી ખિદમત પર ઉસકા શુક્રિયા અદા કરતે રહેં। મસલન એક ગ્લાસ પાની દિયા, કભી કપડે મેન બટન ટાંક દિયા યા કિસી ભી છોટી બડી ખિદમત કે વકત ઉસકો “જજાકિલલાહ હૈરા” યા “બહુત બહુત શુક્રિયા” કે અલ્ફાજ અદા કરેં યા ઉસકે હાથોનો કા બોસા લેં।
- ઉસકે મયકે યા રિશ્ટેડારોને કે સિલસિલે મેન કિસી કિસ્મ કા એસા તબિસરા કરને સે પરહેજ કરેં જિસ સે ઉસકો તકલીફ હો।

ਕਾਮਯਾਬ ਬੀਵੀ ਕੀ ਸਿਫਾਤ

ਘਰੇਲੂ ਮਾਹੌਲ ਕੋ ਪੁਰਸੁਕੂਨ ਬਨਾਨੇ ਔਰ ਮਿਥਾਂ ਬੀਵੀ ਕੇ ਗਮ ਵ ਗੁਸ਼ੇ ਦੇ ਨਜ਼ਾਤ ਪਾਨੇ ਕੇ ਲਿਏ ਊਪਰ ਜੋ ਬਾਤੋਂ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈਂ ਵੋ ਸਿਰਫ ਸ਼ੋਹਰਾਂ ਕੇ ਲਿਏ ਹੈਂ, ਜਿਨ੍ਮੇ ਮਰਦਾਂ ਕੋ ਉਨਕੀ ਤਰਫ ਸੇ ਪੇਸ਼ ਆਨੇਵਾਲੀ ਐਸੀ ਕੋਤਾਹਿਯਾਂ ਕੀ ਤਰਫ ਤਵਜ਼ੀਹ ਦਿਲਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸਕੀ ਰਿਆਯਤ ਨਾ ਕਰਨੇ ਕੀ ਵਜਹ ਦੇ ਸੈ ਸ਼ੌਹਰ ਹੜਿਆਤ ਖੁਦ ਭੀ ਗੁਸ਼ੇ ਮੈਂ ਮੁਭਤਲਾ ਰਹਤੇ ਹੈਂ ਔਰ ਉਸ ਗੁਸ਼ੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਮੈਂ ਘਰ ਕਾ ਪੂਰਾ ਮਾਹੌਲ ਬੇ ਚੈਨੀ ਮੈਂ ਮੁਭਤਲਾ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ। ਤਾਹਮ ਕਿਸੀ ਘਰ ਕੋ ਸੁਕੂਨ ਵ ਰਾਹਤ ਦੇ ਆਵਾਜ਼ ਕਰਨੇ ਦੇ ਲਿਏ ਸ਼ੌਹਰ ਦੇ ਆਲਾ ਅੱਖਲਾਕ ਵਾਲਾ ਹੋਨੇ ਦੇ ਸਾਥ ਸਾਥ ਬੀਵੀ ਕੀ ਭੀ ਆਲਾ ਸਿਫਾਤ ਦੇ ਆਵਾਜ਼ ਹੋਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸਲਿਏ ਉਨ ਸਿਫਾਤ ਕੋ ਭੀ ਮੁਖਤਸਰ ਤੌਰ ਪਰ ਬਧਾਨ ਕਿਯਾ ਜਾਤਾ ਹੈ ਜੋ ਮਿਸਾਲੀ ਬੀਵੀ ਦੇ ਲਿਏ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈਂ। ਇਸਲਾਮੀ ਤਾਲੀਮਾਤ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਮੈਂ ਮਿਸਾਲੀ ਔਰਤ ਵੀ ਹੋਤੀ ਹੈਂ:

- ਜੋ ਮਰਦ ਦੀ ਮਿਜਾਜ ਸਮਝਨੇ ਵਾਲੀ ਔਰ ਉਸਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਖੁਦ ਦੀ ਢਾਲਨੇ ਵਾਲੀ ਹੋ।
 - ਸ਼ੌਹਰ ਦੀ ਜਾਏਜ ਮੁਤਾਲਬਾਤ ਔਰ ਉਸਦੀ ਖ਼ਵਾਹਿਸ਼ਾਤ ਦੀ ਏਹਤੇਰਾਮ ਕਰਨੇਵਾਲੀ ਹੋ।
 - ਮੇਹਨਤ ਔਰ ਰਿਖਦਮਤ ਦੇ ਜ਼ਰਿਏ ਘਰਵਾਲਾਂ ਦੀ ਦਿਲ ਜੀਤਨੇ ਵਾਲੀ ਹੋ।
 - ਜਿਸਕਾ ਬਨਾਵ ਸਿੰਗਾਰ ਅਪਨੇ ਸ਼ੌਹਰ ਦੇ ਲਿਏ ਹੋ।
 - ਅਪਨੇ ਬਨਾਵ ਸਿੰਗਾਰ ਔਰ ਮੀਠੀ ਬਾਤਾਂ ਦੇ ਸ਼ੌਹਰ ਕੀ ਅਪਨੀ ਤਰਫ ਖੰਚਨੇ ਕਰਨੇਵਾਲੀ ਹੋ।
 - ਤਕਲੀਫ ਵ ਆਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਮੈਂ ਸਭ, ਔਰ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਮੈਂ ਸ਼ਕਕ ਕਰਨੇ ਵਾਲੀ ਹੋ।
 - ਸ਼ੌਹਰ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਤਕਲੀਫ ਦੀ ਤਜ਼ਕੇਰਾ ਮਧਕੇ ਮੈਂ ਕਿਸੀ ਦੇ ਨਾ ਕਰੋ।
 - ਬਚਚਾਂ ਦੀ ਤਰੀਖਿਤ ਮੈਂ ਖੁਸ਼ਅੱਖਲਾਕੀ ਔਰ ਨਾਫਿਸਾਧਿਆਤ ਦੀ ਰਿਆਯਤ ਕਰਨੀ ਹੋ।
 - ਸਾਸ, ਨਨਦ ਔਰ ਸ਼ੌਹਰ ਦੀ ਤਾਨਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਮੈਂ ਅਪਨੇ ਮੁਹ ਮੈਂ ਤਾਲਾ ਲਗਾਨੇ ਵਾਲੀ ਹੋ।
 - ਖੁਦ ਦੀ ਹੱਕ ਅਦਾ ਕਰਨੇ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਵੱਡਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਨਾ ਕਰੋ।
 - ਜੀ ਹਰ ਕਾਮ ਮੈਂ ਬੇਹਤਰ ਦੇ ਬੇਹਤਰ ਤਰੀਕਾ ਅਪਨਾਏ।
 - ਜਿਸਦੇ ਮੁਤਾਲਬਾਤ ਜਾਏਜ ਔਰ ਦੁਰੁਸ਼ਟ ਹੋਣੇ।
 - ਜੋ ਨਫਾਸਤ ਪਸੰਦ ਹੋ।
 - ਏਹਸਾਨ ਜਤਲਾਨੇ ਵਾਲੀ ਨਾ ਹੋ।
- ਘਰੇਲੂ ਖ਼ਵਾਤੀਨ ਇਨ ਤਸੂਲਾਂ ਦੇ ਸਾਮਨੇ ਰਖੋ ਔਰ ਫਿਰ ਦੇਖੋ ਕਿ ਜਿਨ੍ਦਗੀ ਕੈਂਸੇ ਪੁਰਲੁਤਕ ਔਰ ਮਜ਼ੇਦਾਰ ਬਨ ਜਾਤੀ ਹੈਂ।

બીવિયોં કે લિએ નર્સીહત

ઘરેલૂ જિન્દગી કો ખુશગવાર બનાને કે લિએ ઔરતોં કો દર્જે જૈલ હિદાયાત પર અમલ કરના ચાહિએ:

- શૌહર કે કારોબાર, સફર ઔર ઔકાત કે સિલસિલે મેં નુક્તાચીની કરને સે પરહેજ કરે।
- ઇસ બાત કી કોશિશ કરે કે ઘર શૌહર કે લિએ હર વક્ત દિલકશ ઔર પુરકશિશ બના રહે।
- ઇસ બાત કી ભી કોશિશ કરતી રહો કી તુમ ખાને મેં રોજાના ઐસી તબ્દીલી કરો કે શૌહર કો માલૂમ ના હો સકે કે આજ કાન્સા ખાના સામને આએણા।
- ઐસા હો સકે તો બહુત અચ્છા હૈ કે શૌહર કે કારોબારી મામલાત કો કિસી હૃદ તક સમજા લેં; તાકે ઉલઝન કે વક્ત મેં કુછ સહીહ મશવરા હી દે સકેં।
- માલી મુશ્કિકલાત કા ખુશદિલી સે મુકાબલા કરને કી કોશિશ કરો, ના યે કે અપને શૌહર કી ગલતિયોં પર નુક્તાચીની કરોં ઔર ઉસકા તકાબુલ દૂસરે કામિયાબ કારોબારી લોગોં સે કરોં।
- અપને કપડે પહનને મેં અપને શૌહર કી ખુશી કા લિહાજ રહ્યેં।
- ઇસ બાત કા હમેશા ખયાલ રહ્યે કે આપ કે મુતાલબાત શૌહર પર બોઝ ના બનને પાએં।
- કોશિશ કરેં કે આપસી ઝાગડે સે બચને કે વાસ્તે, મિયાં બીવી કી રાય મેં જો ઇખ્લેલાફ હૈ ઉસકો ખુદ હી દર કર લેં।
- ઇસ બાત કી ભી કોશિશ કરતી રહેં કે શૌહર કી માઁ ઔર ઉસકે દૂસરે રિશ્ટેદાર સે તાલ્લકાત બેહતર બને રહેં।
- શૌહર કે દિંમાસી શૌક કો પુર કરને કે લિએ કુછ તફારીહી બાતેં યા કામ કરતી રહા કરોં।
- મિયાં બીવી કે રિશ્ટે કી દુરુસ્તી ઔર મજબૂતી કે લિએ સદક્તા ઔર દુઝાએં કરતી રહેં।

મજ્જૂરા હિદાયાત કી રૌશની મેં બીવિયાં અપના મુહાસબા કરોં ઔર કમિયોં કો દૂર કરને કી કોશિશ કરોં તો ઇન શાઅલ્લાહ તઝાલા ઘરેલૂ બહુત સારે મસાઇલ પર આસાની સે કાબૂ પાયા જા સકતા હૈ।

બીવિયોં કે લિએ ચંદ જરૂરી બાતોં

ઘરેલૂ જિન્દગી કો રાહત વ સુકૂન વાળા બનાને મેં બીવી કા કિરદાર બહુત અહમ્ હૈ। મસ્તૂરાત કી જિન્દગી મેં કુછ બાતોં બજાહિર બહુત મામૂલી હોતી હૈનું ; મગર સમજદાર બીવિયાં ઇન બાતોં કો ખૂબ મહસૂસ કરતીં હૈનું ઔર અમલી જિન્દગી મેં ઉનકો નજર અંદાજ નહીં કરતી, જિસકા ફાએદા વો ખુદ ઉઠાતી હૈ ઔર ઉસકે બેહતર અસરાત પૂરે ઘરાને મેં મહસૂસ કિએ જાતે હૈનું।

ચુનાંચે જો ઔરત યે ચાહતી હો કે ઉસકા ઘર ચૈન વ સુકૂન કા ગહવારા બના રહે ઉસકો ચાહિએ કી વો અપને શૌહર સે મુહબ્બત કા ઇજ્હાર કરને મેં કોતાહી ઔર સુસ્તી સે કામ ના લેં, અપની બાતોં સે, અદાઓં સે ઐસા જ્ઞાહિર કરે કી શૌહર કે દિલ કી ગહરાઈ મેં યે બાત બૈઠ જાએ કી અગાર દનિયા મેં ઉસકે લિએ પ્યાર વ મુહબ્બત નિછાવર કરનેવાળા કોઈ હૈ તો સિર્ફ ઉસકી બીવી હૈ। મુહબ્બત કે ઇજ્હાર કે લિએ મૌકે કી તલાશ મેં રહેં ઔર જબ ભી મૌકા મિલે ઉસકા ખુબ ફાયદા ઉઠાએં।

આમ તૌર સે ઐસા હોતા હૈ કી સુબહ કો નહા ધી લેને કે બાદ, ઘર કે કામોં મેં ઔર બચ્ચોં કે નાજ નખરે ઝેલતે હુએ શામ તક બદન ઔર કપડોં કી હાલત ખરાબ હો જાતી હૈનું। દૂસરી તરફ ઘર સે બાહર કા માહોલ આમ તૌર સે ઐસા હોતા હૈ, જહાઁ ફૈશન પરસ્તી ઔર હુસ્ન કે ઇજ્હાર કા માહૌલ હોતા હૈ। ઐસે માહૌલ કે બાદ શૌહર જબ અપને ઘર પહુંચતા હૈ તો ઉસકો અપની અહલિયા કી જ્ઞાહિરી હાલત ઔર ઉસકી શક્લ વ સૂરત ઐસી મહસૂસ હોતી હૈ કી શાયદ પૂરે દિન ઐસી બુરી હાલત ઔર ઐસા બેરૈનક ચેહારા કિસી દૂસરી ઔરત કા નજર ના આયા હો। ચુનાંચે ઇસ બાત કા અસર, શૌહર કે દિલ વ દિમાગા પર હોતા હીનૈ। વો જ્ઞાન સે કહે યા ના કહે, કિસી ના કિસી તરહ વો જ્ઞાહિર હોકર રહતા હૈ। ઉસકે દિલમે યે બાત બૈઠ જાતી હૈ કી શાયદ ઉસકી બીવી ઉસકી તરફ સે બિલ્કુલ ગાફિલ રહતી હૈ, ઉસકે જરૂરાત કા બિલ્કુલ ખ્યાલ નહીં રહતી। ઇસલિએ સમજદાર બીવિયોં કો ચાહિએ કે શામ કો શૌહર કે ઘર આને સે પહલે ઐસી ચીજેં બનાકર ફારિસા હો જાએં જિનકે પકાને મેં જ્યાદા દેર લગતી હૈ ઔર દેર તક ચૂલ્હે કે પાસ રહને કી વજહ સે પસીના આ જાતા હૈ। ઉન કામોં સે ફારિસા હોકર ગુસ્લ કર લેં, સુબહ કી બજાએ શામ કો કપડે તબ્દીલ કરેં, ઔર સંવર જાયેં બચ્ચોં કો ભી સાફ સુથરા કરેં, તેલ કાજલ સે આરાસ્તા કરેં, જો હી શૌહર કે આને કી આહટ પાએં ખુદ આગે બઢકર દરવાજા ખોલેં, મુસ્કુરાકર સલામ કરેં, મુહબ્બત સે શૌહર કે ગલે મેં હાથ ડાલ દેં, એક દો બોલ મુહબ્બત કે બોલને કે બાદ ફૌરન ઉસકે

ਗੁਸ਼ਾ? ਜੁਲੂ

ਹਾਥਿਆਂ ਸੇ ਬੈਗ ਯਾ ਥੈਲੀ ਵਾਗੈਰਾ ਲੇ ਲੋਂ। ਕਪਡੇ ਤਬਦੀਲ ਕਰਾਨੇ ਮੌਜੂਦ ਕਰੋ, ਔਰ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਭੀ ਦਿਲਲਗੀ ਔਰ ਹੱਸੀ ਮਜ਼ਾਕ ਕੇ ਮੌਕੇ ਕੋ ਹਾਥ ਸੇ ਨਾ ਜਾਨੇ ਦੋਂ। ਇਨ ਬਾਤਾਂ ਕੋ ਮਾਮੂਲੀ ਨਾ ਸਮਝੋਂ, ਔਰ ਸ਼ਾਰ੍ਮ ਵਹਿਆ ਕੇ ਬਹਾਨੇ ਸੇ ਘੇਰਲੂ ਮੁਹੱਬਤ ਕੇ ਇਨ ਉਸੂਲਾਂ ਸੇ ਗਾਫਿਲ ਨਾ ਰਹੋਂ, ਯੇ ਬਾਤੋਂ ਸ਼ਾਰ੍ਮ ਵਹਿਆ ਕੀ ਨਹੀਂ ਹੈਂ; ਬਲਕੇ ਘਰ ਮੌਜੂਦ ਮੁਹੱਬਤ ਕੀ ਫਿੜਾ ਕੋ ਬਹਾਲ ਕਰਨੇ ਕੀ ਬਾਤੋਂ ਹੈਂ, ਜੋ ਸੌ ਫੀਸਦ ਦੀਨ ਹੈਂ। ਇਸੀ ਤਰਹ ਸੁਭਾਹ ਕੋ ਸ਼ੌਹਰ ਕੇ ਆਫਿਸ ਯਾ ਕਾਮ ਪਰ ਜਾਤੇ ਵਕਤ ਭੀ ਇਸ ਬਾਤ ਕਾ ਜ਼ਰੂਰ ਖਾਧਾਲ ਰਖੇ ਕੇ ਘਰ ਸੇ ਨਿਕਲਤੇ ਵਕਤ ਉਸਕੇ ਜ਼ਹੇਨ ਮੌਜੂਦ ਕਿਵੇਂ ਤਰਹ ਕੇ ਕਾਮ ਹੋਤੇ ਹੈਂ। ਵਕਤ ਪਰ ਪਹੁੰਚਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਏਸੇ ਵਕਤ ਮੌਜੂਦ ਅਗਰ ਕੋਈ ਕਾਮ ਵਕਤ ਪਰ ਤਧਾਰ ਨਾ ਮਿਲੇ ਮਸਲਨ ਨਾਸ਼ਤਾ, ਕਪਡੇ ਵਾਗੈਰਾ ਤੋ ਸ਼ੌਹਰ ਕੋ ਇਸ ਤਾਖੀਰ ਕੀ ਵਜਹ ਸੇ ਐਸੀ ਝੁਨ੍ਜਲਾਹਟ ਔਰ ਤਕਲੀਫ ਹੋਤੀ ਹੈ ਕੇ ਪੂਰੇ ਦਿਨ ਉਸਕਾ ਅਸਰ ਉਸਕੇ ਜੇਹਨੇ ਦਿਮਾਗ ਪਰ ਬਾਕੀ ਰਹਤਾ ਹੈ। ਇਸਲਿਏ ਸਮਝਦਾਰ ਔਰਤਾਂ ਕੋ ਇਨ ਔਕਾਤ ਕੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਕੋ ਜੇਹਨ ਮੌਜੂਦ ਰਖਨਾ ਇਨਤੇਹਾਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਔਰ ਘਰ ਕੇ ਦੂਜੇ ਕਾਮਾਂ ਕੋ ਕੁਛ ਆਗੇ ਪੀਛੇ ਕਰਕੇ ਉਸ ਵਕਤ ਸ਼ੌਹਰ ਕੇ ਕਪਡੇ ਔਰ ਟਿਫਿਨ ਵਾਗੈਰਾ ਕੀ ਤਧਾਰੀ ਵਕਤ ਪਰ ਕਰ ਦੇਨਾ ਚਾਹਿਏ, ਔਰ ਤਧਾਰੀ ਅਧੂਰੀ ਨਹੀਂ; ਬਲਕੇ ਮੁਕਮਮਲ ਹੋਨੀ ਚਾਹਿਏ, ਮਸਲਨ ਕਪਡੇ ਕੀ ਤਧਾਰੀ ਮੌਜੂਦ ਐਸਾ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਸਾਰੇ ਕਪਡੇ ਤੋ ਸਾਫ਼ ਹੈਂ, ਮਾਰ ਟੋਪੀ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ, ਦੂਜੇ ਸਾਰੇ ਕਪਡੇ ਤੋ ਦੁਰਸ਼ਟ ਹੈ ਸਿਰਫ ਮੋਜਾ ਸਾਫ਼ ਹੋਨੇ ਸੇ ਰਹ ਗਿਆ ਐਸਾ ਹੋਨੇ ਸੇ ਸਥਾਨ ਕੁਛ ਹੋਨੇ ਕੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭੀ ਐਸਾ ਹੋਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਛ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੁਵਾ ਔਰ ਸ਼ੌਹਰ ਘਰ ਸੇ ਖੂਸ਼ੀ ਕੇ ਮੂੜ ਮੌਜੂਦ ਨਿਕਲਨੇ ਕੀ ਬਜਾਏ ਗੁਸ਼ੇ ਔਰ ਨਾਖੂਸ਼ੀ ਕੇ ਮਾਹੌਲ ਮੌਜੂਦ ਨਿਕਲਤਾ ਹੈ। ਸ਼ੌਹਰ ਜਬ ਤਕ ਘਰ ਸੇ ਕਾਮ ਕੇ ਲਿਏ ਨਾ ਨਿਕਲ ਜਾਏ ਉਸਕੇ ਤਾਹਾਕੁਨ ਮੌਜੂਦ ਪੂਰੀ ਤਰਹ ਲਗੀ ਰਹੇਂ। ਨੀਜ ਇਸ ਬਾਤ ਕਾ ਭੀ ਪੂਰਾ ਖਾਧਾਲ ਰਖੇ ਕਿ ਸ਼ੌਹਰ ਕੇ ਜਲਦੀ ਜਲਦੀ ਘਰ ਸੇ ਨਿਕਲਨੇ ਮੌਜੂਦ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਮਸਲਨ ਕੁੱਜੀ, ਮੋਬਾਇਲ, ਪੱਥਰ, ਰੂਮਾਲ ਮਿਸ਼ਵਾਕ ਵਾਗੈਰਾ ਨਾ ਛੂਟ ਜਾਏ।

ਇਸੀ ਤਰਹ ਖਾਨਾ ਔਰ ਟਿਫਿਨ ਕੀ ਤਧਾਰੀ ਮੌਜੂਦ ਛੋਟੀ ਛੋਟੀ ਬਾਤਾਂ ਕੋ ਨਜ਼ਰ ਅਂਦਾਜ਼ ਨਾ ਕਰੋ, ਮਸਲਨ ਖਾਨੇ ਮੌਜੂਦ ਕਿਸੀ ਦਿਨ ਕੋਈ ਗੀਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੋ ਤੋ ਉਸਕੇ ਸਾਥ ਛੋਟੀ ਚਮਚੀ ਭੀ ਰਖ ਦੋ, ਕਿਸੀ ਹਲਵਾ ਰਖਾ ਤੋ ਏਕ ਚਮਚੇ ਕੀ ਬਜਾਏ ਦੋ ਤੀਨ ਚਮਚੇ ਰਖ ਦੋ, ਤਾਕੇ ਸ਼ੌਹਰ ਕੇ ਦੂਜੇ ਸਾਥੀ ਭੀ ਸ਼ਾਰੀਕ ਹੋਣੇ ਤੋ ਉਨਕੇ ਭੀ ਅਲਗ ਚਮਚੀ ਮਿਲ ਜਾਏ। ਖਾਨੇ ਕੇ ਸਾਥ ਨਮਕ ਵਾਗੈਰਾ ਕੀ ਢਿੜੀ ਰਖ ਦਿਯਾ ਕਰੋ, ਐਸੀ ਔਰ ਭੀ ਛੋਟੀ ਛੋਟੀ ਬਾਤਾਂ ਹੈਂ ਜਿਨਕਾ ਖਾਧਾਲ ਰਖਨਾ ਸ਼ੌਹਰ ਕੇ ਦਿਲ ਮੌਜੂਦ ਅਤੇ ਮੁਹੱਬਤ ਬਢਾਨੇ ਮੌਜੂਦ ਅਹਮ ਕੇਰਦਾਰ ਅਦਾ ਕਰਤੀਂ ਹੈਂ।

ਘੇਰਲੂ ਜਿੰਦਗੀ ਕੀ ਖੁਸ਼ਗਵਾਰ ਰਖਨੇ ਕੇ ਆਠ ਉਸੂਲ

੧ ਏਕ ਦੂਜੇ ਕੇ ਕਿਸੀ ਕਾਮ ਪਰ ਨੁਕਸਾਚੀਨੀ ਨਾ ਕਰੋ।

ગુસ્સા? ગુસ્સા?

- ૨ મિઝાજ કે ખિલાફ બાતોં પર ફૌરન ટોકને સે પરહેજ કરેં।
 ૩ મિયાં બીવી દોનોં ઇસ બાત કા ખ્યાલ રખેં કે એક દસરે કો ગુસ્સા ના દિલાએં।
 ૪ એક દસરે કે મામૂલી કામોં ઔર ખિદમત કી દિલ્સે ક્રદ્ર કરેં।
 ૫ ખવાતીન હસ્સાસ ઔર મર્દ ખુદાર હોતે હોયાં; દોનોં એક દુસરે કે મિઝાજ કા ઇસ સિલસિલે મેં ખ્યાલ રખેં।
 ૬ હર મામલે મેં ખુશાઅખ્લાકી બરતેં।
 ૭ મિયાં બીવી કિ ઘેરેલું જિંદગી કો બેહતર બનાને વાલી કિતાબ કા મુતાલાં કિયા કરેં।
 ૮. દુઅા ઔર સદકે કા એહેતેમામ કરેં।
 ‘રબ્બના હબ લના મિન અજ્વાજિના વ જ્રુર્યાતિના કુર્રત અભ્યુનિં બ્વજ્ઝલના લિલમુત્ક્રીન ઇમામા’ યે દુઅા કરતે રહના બહુત મુફીદ હૈ।

મુર્દર્સીન કા ગુસ્સા તલબા પર

ઘેરેલું જિંદગી મેં બેજા ગુસ્સે કે નતાએજ કિસ ક્રદ્ર તબાહકુન ઔર ખતરનાક હોયાં, માર ઇસકે બાવજૂદ હમારા મુઝાશરા ઇસ મર્જ મેં જિસ ક્રદ્ર ફંસા હુવા હૈ; ઉસકા અંદાજા આપકો ઊપર કે સફ્હાત સે બખૂબી હો ચુકા હૈ।
 રહા મુર્દર્સીન કા તલબા પર ગુસ્સા કરને કા મસઅલા તો શાયદ મદરસા અવર મકતબ મેં પઢાને વાલોં કો યે એહ્સાસ ના હો; લેકિન ઇસ બાત મેં કિસી શુબહા કી ગુંજાઇશ નહીં કિ મુસલમાનોં કા એક બડા તબકા અપને બચ્ચોં કો હિફ્જે કુરાન ઔર દીની તાલીમ કે લિએ મદરસોં મેં સર્ફ ઇસલિએ નહીં ભેજતા કે વહાઁ ઉનકે બચ્ચોં કો પઢાને વાલોં કે જુલ્મ વ જ્યાદતી કા નિશાના બનના પડતા હૈ ઔર તર્બિયત કે નામ પર ઉન્હેં ઐસી ઐસી સજાએં દી જાતી હૈ જો શરીઅત બલકે ઇંસાનિયત કે ભી ખિલાફ હૈનું।
 વહાઁ યે ભી હોતા હૈ કે પઢને વાલે જુર્મ ઔર સજા મેં બરાબરી નહીં રહતે યાની મામૂલી ગલતિયોં પર સરખત સજાએં દી જાતીઓં હોયાં।
 ઔર એસા ભી હોતા હૈ કે ગલતી કોઈ એક કરે ઔર સજા પૂરી ક્લાસ યા કમરે કે તલબા કો દી જાતી હૈનું।
 ઔર યે ભી મુસ્કીન હૈ કે ગલતી કોઈ ઔર કરે, ઔર શુબહા કી બુનિયાદ પર સજા કા મુસ્તહિક કોઈ ઔર ઠહરે।
 ઔર યે ભી હોતા હૈ કે ગુસ્સા કહીં ઔર કા હો ઔર નજલા કિસી ઔર પર ગિરે।
 ઔર યે ભી ના મુસ્કીન નહીં નહીં કે તલબા પર રોબ ઔર દબદબા ક્રાયમ કરને કે લિએ ઉન્હેં ભીગી બિલ્લી બનાકર રહ્યા જાએ વગૈરહ વગૈરહ।

ગુસ્સા? જીવન

और યે બચ્ચે જો મજૂરા વુજૂહાત કી વજહ સે દીની તાલીમ સે મહસૂમ રહ જાતે હું ; ઉનમે સે અક્સર વો હોતે હું જો શરીફ યા અચ્છે ઘરાનોં સે તઅલ્લુક્ર રહતે હું, જિનકા દીની હાસિલ કરના, ક્રौમ વ મિલ્લત કે લિએ જ્યાદા મુફીદ હોતા ઔર અગર વો બચ્ચે દીની તાલીમ સે આરાસ્તા હો જાતે તો મુઝાશરે સે બુરાઇયાં દૂર કરને કા જ્યાદા બેહતર સબબ બનતે ।

औર ઐસે તલબા ભી બે શુમાર મિલેંગે જો પઢાને વાલોં કી સખ્તી ઔર પિટાઈ કે સબબ હિફઞ્જે કુરાન ન ઔર દીની તાલીમ સે ભાગ ખડે હોતે હું, ઔર ફિર પર્યા જિન્દગી બે દીની કે સાથ સાથ; બેરોજગારી ઔર ઘરેલૂ પેરેશાનિયોં સે દો ચાર રહતે હું । વાલિદૈન ઉન્હેં દીની તાલીમ કે લિએ મદરસા ભેજતે હું ઔર વો વહું કી સખ્તિયોં સે ઘબરાકર કહું ઔર ચલે જાતે હું, વો જાનતે હું કે વાલિદૈન ઉન્હેં ઘર પર રહને નહીં દેંગે, ઔર મદરસે કી પિટાઈ બંદ હોનેવાલી નહીં, ઇસલિએ વો કોઈ ઔર કંદમ ઉઠાને પર મજબૂર હો જાતે હું । ઐસે કર્દી બચ્ચોં કો મૈને મજદૂરી કરતે હુએ બલ્કે જુતોં પર પોલિશ કરતે હુએ દેખા હૈ ।

મદારિસ ઔર મકાતિબ મેં ઐસી સજાયેં દેને કી જો વબા આમ હો ગઈ હું વો કહું તક દુર્સ્ત હું ઔર શરઅં ઉસકી કિતની ઇજાજત હૈ । ઇસ સિલસિલે મેં હજરત થાનવી રહ. ફરમાતે હૈ કી આજ કલ યે જો બે તહાશા મારને કા રિવાજ હૈ, યે કિસી તરહ ભી જાણ્ઝ નહીં, જૈસા કિ હમારે યહું કુરાને કરીમ કે મક્કબોં મેં માર કટાઈ કા રિવાજ હૈ, બાજ ઉસ્તાજ એક પર ખફા હુએ તો બસ અબ દર્દ ખત્મ હોને તક સબ પર બરસતે હી રહતેં હૈ યા દો ચાર બચ્ચોં કો શરારત કરતે હુએ દેખ લિયા તો એક તરફ સે સબ કી પિટાઈ શુરૂ કર દેતે હું । અગર કિસી તાલિબે ઇલ્મ પર કિસી ગલતી ઔર કોતાહી કી વજહ સે ગુસ્સા આએ તો ઉસકા અસર દસરે તલબા પર હરગિજના હોના ચાહિએ ।

ઔર બાજ ઔકાત ઇસ મારપિટાઈ મેં ખૂન નિકલ આતા હૈ, જરૂર હો જાતા હૈ યા નિશાન પડ જાતા હૈ । યે અમલ ઇતના બડા ગુનાહ હૈ કી મુઝે સમજ મેં નહીં આતા કિ ઇસ ગુનાહ કે માફી કી શકલ ક્યા હોગી ? ઇસલિએ કિ સજા મેં જ્યાદતી કરનેવાલા ઉસ ગુનાહ કી માફી કિસ સે માંગે ? અગર ઉસ બચ્ચે સે માંગે તો વો નાબાલિંગ બચ્ચા માફ કરને કા અહલ નહીં હૈ, ઇસલિએ કિ અગર નાબાલિંગ બચ્ચા માફ ભી કર દે તો શરઅં ઉસકી માફી કા એટેબાર નહીં । ચુનાંચે ઉસકે માફી કા કોઈ રાસ્તા સમજ મેં નહીં આતા । (ઇસ્લાહે ઇન્કિલાબે ઉમ્મત)

મદારિસ જો દીન કે કિલે હું ઔર ઇસ બાત મેં કિસી શુબહા કી ગુંજાઇશ નહીં કિ આજ ભી દીન કા વુજૂદ ઔર ઉસકે બક્કા કા સબબ મદારિસે ઇસ્લામિયા હી હૈનું; વહું તર્બિયત ઔર અદબ સિખાને કે નામ પર અહ્કામે શરીઝત કો ઇસ ક્રદર પામાલ કરના સિર્ફ ઔર સિર્ફ ગુસ્સે પર ક્રાબૂના પાને કી વજહ સે હૈ । અગર ગૌર કેયા જાએ તો ગુસ્સા હી વો

ગુસ્સા? જીવન

બુરી સિફત હૈ જો ઇન તમામ બે એટેડાલિયોં ઔર ક્રોમ વ મિલ્લત કે જ્ઞાનરદસ્ત ખુસરાન કા સબબ બન રહા હૈ | ઔર મુર્દર્સીન કે લિએ આખિરત કે નુકસાન કા હાલ તો અલ્લાહ હી કો માલમત હૈ|

યાદ રહે કી ક્રયામત મેં અદ્દુલ વ ઇન્સાફ કે તરાજૂ ક્રાએમ કિએ જાએંગે, ઔર પૂરે પૂરે ઇન્સાફ કે સાથ હર ચીજ કા હિસાબ વ કિતાબ હોગા |

સજા મેં કિંતના માર સકતે હું

રહા યે સુવાલ કે તાલીમ વ તર્બિયત મેં સખ્તી ઔર તાદીબ કી જરૂરત તો પડતી હૈ, ઉસકી ક્યા સૂરત હો? તો ઇસ સિલસિલે મેં હજરત થાનવી રહ. કા હી કી બાત સુનયે, વો ફર્માતે હૈ કી ‘યે અસાતિજ્ઞા યા માઁ બાપ બચ્ચોં કી ગલતિયોં પર જિસ કદ્ર ચાહતોં હૈને ઉનકો સજા દેતે હું ઔર યે સમજાતે હું કે ઉનકી તર્બિયત હમારે જિમ્મે હું ઇસલિએ જિસ કદ્ર ચાહે સજા દેં યે હમારા પૈદાઇશી હુક્કું હૈ, દરઅસલ યે કમ ઝલ્લમી હૈ |

તાલીમ વ તર્બિયત મેં સજા ઔર ઔર અદબ સિખાને કી જરૂરત તો પડતી હૈ, ઔર શરીઅત મેં ઉસકી ઇજાજત ભી હૈ; મગાર ઉસી કદ્ર ઇજાજત હૈ જો પરવરિશ ઔર તર્બિયત મેં મદદ ગાર હો | ના કે ઇતની સજા દી જાએ જો સખ્ત તકલીફ ઔર મુસીબત કે દર્જે તક પહુંચ જાએ | ઐસી સજા ગુનાહ હોને કે સાથ સાથ; ઇન્સાનિયત ઔર ફિતરત કે ભી ખિલાફું હૈ | (અત્તબ્લીગ)

જર્બે ફાહિશ (સખ્ત મારને) સે ફુક્રહા ને સરાહતન મના ફર્માયા હૈ ઔર માર સે બદન પર નિશાન પડ જાએ ઉસકો ભી ફુક્રહા ને જર્બે ફાહિશ (સખ્ત માર) મેં દાખિલ કિયા હૈ | ઔર શામી મેં હૈ કી જિસ માર સે હડ્ડી ટૂટ જાએ યા ખાલ ફટ જાએ વો બડે દર્જે કી ‘જર્બે ફાહિશ’ હૈ | જિસકી વજહ સે ખુદ ઉસ્તાજ કો તઅજીર (શરર્ડ સજા) દી જાણી | (ઇસ્લાહે ઇન્કિલાબે ઉમ્મત)

નીજ યે ભી ફરમાતે હૈ કી યે બાત સમજ લેની ચાહિએ કી ઉસ્તાજ કે લિએ યા માઁ બાપ કે લિએ બચ્ચે કો ઇસ હુદ તક મારના જાએં જી હૈ જિસસે બચ્ચે કે જિસ્મ પર માર કા નિશાન ના પડે |

ગુસ્સે કે વવત સજા દેને કા તરીકા.

ઇસ સિલસિલે મેં હકીમુલ ઉમ્મત હજરત થાનવી રહ. ને એક અંજીબ નુસ્ખા બતાયા હૈ ઔર ઐસા નુસ્ખા વહી બતા સકતે થે | ફરમાતે હું કી જબ કભી ઔલાદ કો યા પઢને વાલે તલબા કો મારને કી જરૂરત મહસૂસ હો યા ઉસપર ગુસ્સા કરને કી જરૂરત હો તો

ગુસ્સા? જીવન

જિસ વકત ગુસ્સા આ રહા હો ઉસ વકત ના મારો, બલ્કે બાદ મેં જब ગુસ્સા ઠંડા હો જાએ તો ઉસ વકત બનાવટી ગુસ્સા પૈદા કરકે માર લો । ઇસલિએ કે અગર તર્બિઝ ગુસ્સે કે વકત મારોગે યા ગુસ્સા કરોગે તો ફિર હદ પર ક્રાએમ નહીં રહોગે; બલ્કે હદ સે આગે બઢ જાઓગે । ઔર ચૂકે મારને કી ભી જરૂરત હૈ ઇસલિએ બનાવટી ગુસ્સા પૈદા કરકે માર લો તાકે અસલ મક્રસદ ભી હાસિલ હો જાએ ઔર હદ સે ગુજરાના ભી ના પડે । ઔર ફર્માયા કરતે થે કી મૈને સારી ડુર ઇસપર અમલ કિયા કી તર્બિઝ ગુસ્સે કે વકત ના કિસી કો મારા ના ડાંટા ફિર જબ ગુસ્સા ઠંડા હો જાતા તો ઉસકો બુલાકર બનાવટી ક્રિસ્મ કા ગુસ્સા પૈદા કરકે વો મક્રસદ હાસિલ કર લેતા । તાકે શરીઅત કી હદ સે જ્યાદા ના હો જાએ; ક્યોંકે ગુસ્સા એક એસી ચીજી હૈ કી ઉસમે ઇન્સાન અક્સર હુદૂદ પર કાએમ નહીં રહતા ।

જુલમ વ જ્યાદતી કી તલાફી (ભરપાઈ) કેસે કરેં

હજરત હકીમુલ ઉમ્મત રહ. ફરમાતે હૈ કી અગર કિસી સે જુલમ જ્યાદતી હો ગઈ હો ઔર વો અપની જ્યાદતી કી તલાફી કરના ચાહે તો ઉસકી તદ્વારા યે હૈ કી સજા કે બાદ બચ્ચોને સાથ શાફક્રત કરે । ઔર જિસ પર જ્યાદતી કી હૈ ઉસકે સાથ એહસાન કરે યાર્હાં તક કે વો ખૂશ હો જાએ । જૈસે મેરેઠ કે એક રિસ્ને એક નોકર કો તમાંચા માર દિયા થા । ફિર ઉસકો અપની ગલતી કી ખબર હુઈ તો ઉસકો એક રૂપયા દિયા । ફિર દસરે નોકર સે કહા કે ઉસસે પૂછુના અબ ક્યા હાલ હૈ । કહને લગા મૈં તો દુઅા કર રહા હું કી એક તમાંચા રોજ લગ જાયા કરે તાકે એક રૂપએ કી કર્માઈ હો જાએ । બેસ યે તરીકા તલાફી કા બહુત અચ્છા હૈ કી ઇસસે બચ્ચોને અખ્લાક્ન પર અસર ન હોગા, ઔર જુલમ કા ઇલાજ ભી હો જાએના । ઔર જબ ઉસ્તાજ સાહબ કા એક દો દફા કરને મેં પૈસા ખર્ચ હોગા તો આઇન્દા ખુદ ભી જરા સંભલ કર મારા કરેંગે । (મુસ્તફાદ અજ્ઞ અત્તબ્લીણ)

પઢાનેવાળોને એક દરખાસ્ત

સૂર એ રહ્માન કી શરૂ કી આયતો મેં જો મજમૂન બયાન કિયા ગયા હૈ ઉસકા ખુલાસા યે હૈ કી “વો અલ્લાહ બહુત હી મેહરબાન હૈ જિસ ને કુરાન સિખાયા” ઇસ તર્જે બયાન સે યે બાત વાજેહ હો જાતી હૈ કી દીની તાલીમ બિલ્ખુસૂસ તાલીમે કુરાન મેં તલબા કે સાથ નરમી ઔર મેહરબાની કા મામલા કરના ગોયા ઉસ અખ્લાક્ન કો ઇખ્લિયાર કરના હૈ જો અલ્લાહ કો મહ્બૂબ ઔર પસંદીદા હૈ, ઔર જો ખુદ અલ્લાહ તાલાને

ਗੁਸ਼ਾ? ਗੁਸ਼ਾ?

अपने लिए पसंद फरमाया है। नीज असातिजा ए किराम के लिए भी इसमें ये इशारा मौजूद है कि वो तालीम व तर्बियत के मामले में तलबा पर सख्ती करने की बजाए मेहरबानी और शफ़क्त का मामला फरमाए। और तजरबे से भी ये बात साबित है कि तालीम व तर्बियत के मामले में बेजा गुस्से का इज़हार और सख्ती से ज्यादा शफ़क्त व ख़ैरख़ाही का अंदाज मुअस्सिर होता है, खैरख़ाही के जज्बे में डूबे हुए, प्यार व मुहब्बत के मीठे बोल में वो कुब्वत और तासीर होती है जो बसा औक़ात डांट और डंडे से हासिल नहीं हो सकती। इसलिए उलमा ने लिखा है कि

- असातिजा को तलबा पर ऐसा ही शफ़ीक और मेहरबान होना चाहिए जैसे मेहरबान बाप अपनी औलाद पर शफ़ीक होता है। शफ़क्त के साथ साथ मुनासिब सज्जा देने की भी शरीअत में इजाजत है लेकिन हुदूद की रिआयत निहायत ज़रूरी है। इस सिलसिले में दर्जे जैल उमर पेशे नजर रहें:
- ये ख़्याल रखें कि मैं और ये तालिबे इल्म दोनों अल्लाह तआला की म़ख़्लूक और म़म्लूक हैं, हम दोनों अल्लाह तआला के हुक्म के ताबे अ हैं।
- हमेशा इस बात का ख़्याल रखा जाए कि जितना इस बच्चे को सज्जा देने पर मैं क़ादिर हूँ अल्लाह तआला मुझे सज्जा देने पर इससे ज्यादा क़ादिर है, और जितना ये मेरा कुसूरवार है मैं अल्लाह तआला का उससे ज्यादा कुसूरवार और नाफरमान हूँ।
- उस्ताज़ को ये ख़्याल होता है कि हम शारिर्द के कुसूर की बिना पर सज्जा देते हैं, लिहाज़ा सज्जा देना दुरुस्त है, उसपर मुआख़ज़ा ना होगा। वाज़ेह रहें कि शरीअत में हर काम की हृद मुतअ़्य्यन है, उससे तजावुज़ करना किसी भी हाल में दुरुस्त नहीं। अल्लाह तआला के यहाँ भी उसी के लिए अद्दल कायम किया जाएगा, कुसूर और सज्जा दोनों कथामत के दिन वज़न किए जाएंगे। सज्जा ज्यादा हुई तो उसके इवज़े में बदला लिया जाएगा।
- एक सहाबी ने झ़र्ज़ किया या रसूलुल्लाह ! मेरे गुलाम हैं, वो मेरे माल में ख़्यानत भी करते हैं और झ़ट भी बोलते हैं, मैं उनको बुरा भला कहता हूँ और सज्जा भी देता हूँ; मेरा और उनका मामला कथामत में क्या होगा ?
- नबी सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम ने इशाद फर्माया जुर्म और सज्जा दोनों का हिसाब होगा, अगर जुर्म ज्यादा हुवा तो तुम्हारे गुलाम मज़ीद उखरवी सज्जा के मुस्तहिक्ह होंगे और बराबर बराबर हुवा तो तुझे ना कोई नफा ना नुक़सान। अगर तेरी सज्जा जुर्म से ज्यादा साबित हुई तो तुझसे बदला लिया जाएगा। ये सुनकर उन सहाबी की चींखें निकल गईं। इसपर रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लम ने इशाद फर्माया के क्या तुम ने ये आयत

ગુસ્સા? જીવા

નહીં પઢી :

“વ તજ્જલ મવાજીનલ કિસ્ત લિયૌમિલ કિયામતિ ફલા તુજ્જલમુ નપસું શૈઆ”

ઔર હમ ક્રયામત કે દિન મીજાને અદ્દલ ક્રાએમ કરેંગે તો કિસી પર જુલ્મ નહીં કિયા જાએગા ।

- ઇસપર સહાબી ને અર્જ કિયા યા રસૂલુલ્લાહ સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ! આપ ગવાહ રહિએ ! મેરી તરફ સેચે સબ ગુલામ આજાદ હૈન । (તિર્મિજી)
- ઇસ હૃદીસે પાક સે માલૂમ હો ગયા કિ પઢેને વાલે ઉસ્તાજ શાગિર્ડ કે કુસૂર કે બાવજુદ ભી સજા દેને મેં આજાદ નહીં હૈન ; બલ્કે હર જગહ શરીઅત કે પાબન્દ હૈન ।
- કબી ગુસ્સા શફકત કી જ્યાદતી કી વજહ સે હોતા હૈ, ઇસમેં એહતિયાત કી જરૂરત હૈ, દસ્યે પર શફકત કે બદલે અપને લિએ જહનમ ના ખરીદેં ।
- ગુસ્સે મેં શૈતાની અસરાત કા દખલ હોતા હૈ, ગુસ્સે મેં સજા દેને કો અપના હુક યા કમાલ ના સમજે બલ્કે એક મર્જ તસવ્વુર કરતે હુએ ઉસકે મુઝાલજે કી તદાબીર કરેં । અગાર અપના હુક સમજ લિયા તો સારી તુમર ઇસ્લાહ કી નૌબત નહીં આએણી ।
- શાગિર્ડોની નફિસયાત કો સમજાકર ઉનકે સાથ ઉસી કે મુતાબિક મામલા કરના ચાહિએ । નીજ તલબા કી કોતાહિયોં કા સબબ માલૂમ કરકે ઉસકો દર કરને કી કોશિશ કરની ચાહિએ ।
- અંકાબિર કી તાલીમાત કી રૌશની મેં અપને એબ ઔર બુરાઈ જૈસે તકબુર કી બિમારી , હસદ, ગુસ્સા , દુનિયા કી મોહબ્બત વગૈરા કી ઇસ્લાહ કે લિએ કિસી શૈખે કામિલ (પીર વ મુર્શિદ) સે અપના ઇસ્લાહી તઅલ્લલુક જોડના જરૂરી હૈ । હમારે અકાબિર અલહમુલિલ્લાહ ઇસ સિલસિલે મેં બૈઅત વ ઇશ્રાદ સે જુડે હુવે ઔર પાએ કે ઔલિયાએ મેં સે થે ।
- અગાર એક વક્ત્વ મેં સજા દેં તો દૂસરે વક્ત્વ મેં મુનાસિબ તરીકે સે ઉસે રાજી કરકે આખિરત કા મામલા સાફ કર લેં । ઔર નિગરાં સાહિબાન સોચે કે હમ નિગરાની કર રહેંછે તો હમારી ભી બડી સખ્ત ઔર કડી નિગરાની હો રહી હૈ ।

“ઇન અલૈકુમ લહાફિજીન કિરામન્ કાતિબીન યઅલમુન મા તફ્અલૂન”
બિલા શુબા તુમ્હારે ઊપર નિગેહબાન ફરિશ્તે કિરામન કાતિબીન મૂતઅય્યન
હૈન જો કુછ તુમ કરતે હો ઉસે લિખ લેતે હૈન । (મુસ્તફાદ અજ તોહફા એ

મુખ્યલિલમ)

ગુસ્સા ચૂકે અક્સર માત્રહતોં પર હી કિયા જાતા હૈ, નીજ શૌહર ઔર મુદર્રિસીન કે ગુસ્સે કે દીની ઔર દુન્યવી નતાઇજ બે હદ સંગીન હૈને ઇસલિએ ઉનું અસ્થાબ ઔર ડ્રાઇવ અલગ અલગ બયાન કર દિએ ગણે હૈને। અબ ગુસ્સે કી સહી જગહ બયાન કિયા જાતા હૈ કે ગુસ્સે કા ઇસ્તેમાલ કહાઁ હોના ચાહિએ।

ફિર ગુસ્સા કઠોં કરે

મિજાજ કે બાતોં પર ગુસ્સા આ જાના, ઇન્સાન કી એક ફિતરી સિફત હૈ જિસ પર કાબૂ પાના મુજાહદા હૈ, ઔર અલ્લાહ પાક કા ઇશાર્દ હૈ :

“વલ્લજીન જાહ્વદ ફીના લનહિદ્યનહુમ સુબુલના”

તર્જમા : જો લોગ હમારી રાહેં મેં મુજાહદા કરતે હું, હમ ઉન્હેં અપને રાસ્તે કી જ્રસ્તર હિદાયત કરેંગે । ઇસસે સાબિત હો ગયા કી તબીઅત કે ખેલફ બાતોં પર ગુસ્સે કો રોકના હિદાયત કા યક્કીની સબબ હૈ । ઇસકે સાથ સાથ યે હક્કીકત ભી નજર કે સામને રહની ચાહિએ કી જિસ તરહ બે જા ગુસ્સે પર સબ્ર કરના શરીઅત મેં પસંદીદા ઔર સબબે હિદાયત હૈ ઇસી તરહ બર મહલ ગુસ્સા કરના ભી પસંદીદા ઔર સબબે હિદાયત હૈ । માગ સુવાલ યે પૈદા હોતા હૈ કી “બરમહલ ગુસ્સે” સે ક્યા મુરાદ હૈ ? બરમહલ ગુસ્સે સે એક તો વો જગહ મુરાદ હૈ જહાઁ ઇન્સાન અપને જાન વ માલ ઔર ઝ્રાંજત વ આબરૂ કી હિફાજત કે લિએ ગુસ્સા કરતા હૈ, જૈસા કી કિતાબ કી શરૂ મેં બયાન હો ચૂકા હૈ । યહાઁ ભી ગુસ્સા કરના બેહતર ઔર જ્રસ્તરી હૈ । બરમહલ ગુસ્સે કા દૂસરા મકામ નફસ વ શૈતાન હૈ જિનકે ખિલાફ ગુસ્સા કરના ભી ગુસ્સે કા બરમહલ ઇસ્તેમાલ હૈ । ઔર અલ્લાહ સુબ્બાનહુ તથાલા ને ઇસ ગુસ્સે કી બહુત બડી નિઅ૰મત કો ઇસી વાસ્તે દિયા હૈ કી ઉનું ખિલાફ ગુસ્સા કિયા જાએ । ચુનાંચે અલ્લાહ કે રસૂલ સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કી પૂરી હ્યાતે તથિબા મેં અપની જાત કે લિએ ગુસ્સા કરના એક મર્તબા ભી સાબિત નહીં । લેકિન દીન કે મામલે મેં મામૂલી બાતોં પર અલ્લાહ કે રસૂલ સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કા ચેહરા ગુસ્સે કી વજહ સે એસા સુર્ખી હો જાતા થા ગોયા કી સુર્ખી અનાર કે દાને આપ સલ્લાલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કે ચેહરે પર નિચોડ દિએ ગણે હોં ।

નીજ સહાબા એ કિરામ ઔર બુજુગાને ઝજામ ને હમેશા ઐસા કિયા કે અપની જાત કે લિએ ગુસ્સા કરને કી બજાએ હમેશા નફસ વ શૈતાન કે ખિલાફ ગુસ્સા કિયા । હમેશા અપના મુહાસબા કરતે રહેંા ઔર જબ અહકામે ઇલાહી કો પૂરા કરને મેં કોઈ કોતાહી યા

ગુસ્સા? જીવન

કમી મહસૂસ હુઈ તો બાંગે કિસી મુહલત કે નફ્સ પર ગુસ્સા કરકે ઉસકો ડાંટા ઔર ઉસકી તાદીબ ફરમાઈ । ચુનાંચે ઇમામે ગજાલી રહ. ફરમાતે હૈ : જબ આદમી અપને નફ્સ કા હિસાબ લે ઔર ઝર્ણેકાબે ગુનાહ ઔર કુસૂર સે સાલિમ ના હો ઔર અલ્લાહ તાલા કે હુકૂક મેં ઉસસે સે સુસ્તી સાબિત હો તો ચાહિએ કે નફ્સ કો બિલ્કુલ મુહલત ના દે । ઇસલિએ કે મુહલત દેગા તો ગુનાહોં કા કરના ઉસપર આસાન હો જાએગા ઔર ગુનાહોં સે ઉસકો ઐસા મુહબ્બત હોગી કે ઉસસે રૂકના મુશ્કિલ હોગા ફિર યાહી ચીજી ઉસકી તબાહી ઔર બર્બાદી કા સબબ બન જાએગી; બલ્કે યું ચાહિએ કી ઐસી સૂરત મેં ઉસકો સજા દે, મસલન અગાર તબીઅત કે તકાજે કી વજહ સે કોઈ લુક્મા શુભહે કા ખાલે તો પેટ કી ભૂક કી સજા દે ઔર ગૈર મહરમ કો દેખા હો તો આંખોં કો યે સજા દે કિ ઉસકો કુછ ના દેખને દે । ઇસી તરહ હર ઊંઘ (બદન કે હર હર હિસ્સે)કી સજા યાહી દે કિ જિસ ચીજી કી તરફ ઉસકી રંગત હો ઉસસે ઉસકો રોક દે, અલ્લાહ પાક કી મહબ્બત પાને કી કોશિસ કરને વાલોં કા દસ્તર યાહી થા ।

હજરત તલ્હા રજિ. સે રિવાયત હૈ કિ એક શરખ એક રોજ અપને કર્પઢે ઉતાર કર ધૂપ કે દિનોં મેં કંકરાં પર ખૂબ લૌટ રહા થા ઔર અપને નફ્સ સે કહતા થા કિ રાત કે મુરદાર ઔર દિન કે બેકાર ! લે મજા ચખ, જહન્નમ કી આગ મેં ઇસસે ભી જ્યાદા ગર્મી હૈ । ઇસી બીચ ઉસકી નજર હજરત સલ્લાલલાહુ અલ્લાહિ વ સલ્લમ પર પડી જો એક દરખ્બત કે સાયે તલે તશરીફ રખતે થે । આપ કી ખિદમતે અન્નદસ મેં હાજિર હુવા ઔર અર્જ કિયા કે મેરા નફ્સ મુઝા પર ગાલિબ હો ગયા, આપ ને ફર્માયા કે જો ઇલાજ તૂને ઉસકા કિયા, ઉસકે સિવા કર્દે ઔર તદબીર ના થી । આગાહ હો કે તેરે લિએ આસ્માન કે દરવાજે ખોલ દિએ ગએ ઔર અલ્લાહ તાલા ને તેરી વજહ સે ફરિશ્ટોં પર ફરખ્બ કિયા । ફિર આપને અસહાબ સે ફર્માયા કે અપને ઇસ ભાઈસે કુછ તોશા લે લો, પાસ લોગોં ને ઉસકો હર તરફ સે કહના શરૂ કિયા કે મિયાં હમારે લિએ ભી દુઅા કરના । આપ સલ્લાલલાહુ અલ્લાહિ વ સલ્લમ ને ફર્માયા કે ઇન સબ કે લિએ દુઅા કર, ઉસ શરખ ને કહા કે ઇલાહી તક્વે કો ઇનકા તોશા બના, ઔર હિદાયત પર ઉનકે કામ કો જમા કર । હજરત સલ્લાલલાહુ અલ્લાહિ વ સલ્લમ ફરમાને લગે, ઇલાહી તૂ ઇસકો સહી રાહ પર કર, તબ ઉસ શરખ ને કહા કે ઇલાહી જન્નત કો ઉનકા ઠિકાના કર (એહયાઉલ ઊલમ)

હજરત તુમર રજિ. અપને નફ્સ કા મુહાસબા કરતે થે ઔર રાત કો અપને પૈરોં પર દર્દ મારા કરતે થે । ગર્જ એહતિયાત વાલે અપને નફ્સોં કો યું સજા દિયા કરતે થે । મંસૂર બિન ઇબ્રાહિમ એક ઝાબિદ કા હાલ લિખતે હૈ કે ઉસને એક ઝૈરત સે બાત કી, ઔર અપના હાથ ઉસકે રાન પર રખ દિયા, ફિર નાદિમ ઔર શર્મિદા હોકર વહી હાથ

આગ પર રખ દિયા, જો જલકર કબાબ હો ગયા। (એહ્યાઉલ ડલૂમ)
 રિવાયત હૈ કિ બની ઇસાઇલ મેં એક શાખસ થા। અપને ઝ્બાદત ખાને મેં ઝ્બાદત કેયા
 કરતા, ઇસી તરહ મુદ્દત તક રહા એક રોજ બાહર કી તરફ ઝાકા, એક ઝીરત કો દેખ
 કર ઉસપર ઝાશિક્ર હો ગયા ઔર દિલ મેં બુરા ખયાલ લાયા, ઔર અપના પાવ બાહર
 નિકાલા તાકે ઉસકે પાસ જાએ, અલ્લાહ કી રહમત ઉસકી મદદગાર હુઈ, અપને
 દિલમે કહને લગા કિ મૈં યે ક્યા હરકત કરતા હું ? ગર્જ કિ ઉસકા નફ્સ સાકિન હો
 ગયા, ઔર ખુદાએ તાલાલા ને ઉસકો બચા લિયા। ફિર અપને કિએ પર નાદિમ હુવા।
 ફિર જબ ચાહા કિ ઝ્બાદત ખાને મેં જાએ તો અપને દિલ સે કહા કિ યે કહાઁ હો સકતા
 હૈ કિ જો પૈર ખુદા તાલાલા કી નાફરમાની કે લિએ બાહર નિકલા થા, વો મેરે સાથ
 ઝ્બાદત ખાને મેં આએ, ખુદા કી કસમ યે કભી ના હોગા। યે કહકર ઉસને પૈર કો
 બાહર હી લટકા રહને દિયા। બારિશ, ધૂપ, બર્ફ ઔર હવા લગ લગ કર પાવ કટકર
 ગિર પડ્યા। અલ્લાહ તાલાલા ને ઉસકી તૌબા કી ક્લાન્ડ દાની ફરમાઈ।

હજરત જુનૈદ રહ. સે મરવી હૈ કિ ઉન્હોને ને ફર્માયા કિ મૈને ઇન્બે કુરૈબી રહ. સે સુના હૈ કિ
 વો કહતે થે, એક રાત મુજ્જ્કો ગુસ્લ કી હાજત હુઈ, ઔર રાત જાડે કી થી, મૈને દેખા કે
 મેરા નફ્સ નહાને મેં સુસ્તી કરતા હૈ, ઔર ચાહતા હૈ કિ ઇતના ઠહર જાવું કિ સુબહ હો
 જાએ, ઔર પાની ગર્મ કર લું, યા હમામ મેં નહા લું, નફ્સ પર મશક્કત ના ડાલું, મૈને
 નફ્સ સે કહા, ક્યા ખૂબ ! મૈને તમામ ઉમર ખુદા તાલાલા કો પાને કી કોશિશ કી,
 ઔર ઉસકે કામોં મેં જલદી કરતા રહા, માર વો અબતક મુજ્જે ના મિલા, અબ ગુસ્લ મેં
 તાખીર કરકે ઔર ઉસકે હુકમ કો ટાલકર ઉસકો પાને કી કોશિશ કરું ? તો ક્યા
 મુજ્જે મિલ જાએગા ? મુજ્જે ભી કસમ હૈ કિ ઇસી ગુદડી સમેત નહા લુંગા ઔર બદન સે નહીં
 ઉતારુંગા, ના ઉસકો નિચોડુંગા ઔર ના ધૂપ મેં સુખાઉંગા।

રેવાયત હૈ કિ ગાજવાન ઔર હજરત અબૂ મૂસા એક સાથ કિસી જિહાદ મેં થે કોઈ ઝીરત
 સામને આઈ। ગાજવાન ને ઉસકી તરફ દેખા, ફિર અપના હાથ ઉઠાકર ઇતને જોર સે
 અપને ચેહરે પર મારા કે આંખ પર વરમ હો ગયા। ઔર કહા કે તૂ એસી ચીજ દેખતી હૈ
 જો તોરે લિએ મુજિર હો ।

કિસી ઔર એક શાખસ ને એક ઝીરત કી તરફ એક નજર ડાલી, ઉસકે કફ્ફારો મેં
 અપને ઊપર લાજિમ કર લિયા કે પૂરી જિન્દગી ઠંડા પાની નહીં પિંગા, ફિર સારી ઉમર
 ગરમ પાની હી પિયા કરતે થે

ઔર અંજીબ બાત હૈ કિ આદમી અપને ગુલામ, લૌંડી ઔર બીવી ઔર અપની
 અવલાદ કો બુરે કામોં પર તો સજા દેતા હૈ, ઔર ડરતા હૈ કિ અગર દરગુજર કર જાવું
 તો કહીં મેરે હાથ સે ના નિકલ જાએં ઔર સર ના ચઢ જાએં। ફિર અપને નફ્સ કો કૈસે

ੴ ਗੁਸ਼ਾ? ੴ

ਜਾਨੇ ਦੇਤਾ ਹੈ, ਕੋ ਤੋ ਸਥ ਮੌਡਾ ਦੁਸ਼ਮਨ ਔਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਰਕਾਰ ਹੈ। ਅੈਲਾਦ, ਬੀਵੀ ਔਰ ਨੋਕਰ ਚਾਕਰ ਕੀ ਸਰਕਾਰੀ (ਬਦਮਾਸ਼ੀ) ਕੋ ਉਸਕੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇ ਕਿਆ ਨਿ਷ਟ ! ਉਨਕਾ ਅਚਛਾ ਯਾ ਬੁਰਾ ਅੰਜਾਮ ਤੋ ਦੁਨਿਆ ਹੀ ਤਕ ਮਹਦੂਦ ਹੈ। ਔਰ ਨਫਸ ਵ ਸ਼ੈਤਾਨ ਤੋ ਈਮਾਨ ਵ ਆਮਾਲ ਕੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਹੈ, ਉਨਕੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾ ਵਬਾਲ ਤੋ ਦਾਏਮੀ ਔਰ ਲਾ ਮਹਦੂਦ ਹੈ। (ਏਹਧਾਤਲ ਤਲੂਮ ਸ. ੬੫੭)

ਖੁਲਾਸਾ ਏ ਕਲਾਮ

ਅਲਲਾਹ ਤਾਲਾ ਕੇ ਫ਼ਜ਼ਲ ਵ ਕਰਮ ਔਰ ਉਸਕੀ ਤੌਫ਼ਿਕ ਸੇ ਗੁਸ਼ੇ ਕੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਮੌਂ ਕਿਤਾਬ ਵ ਸੁਨਨ ਔਰ ਅਕਾਬਿਰੇ ਉਮਮਤ ਕੇ ਅਕਵਾਲ ਵ ਵਾਕਿਆਤ ਕੀ ਰੈਣਨੀ ਮੌਂ ਤਪਸ਼ੀਲੀ ਬਾਤੋਂ ਲਿਖ ਦੀ ਗਈ ਹੈਂ। ਗੁਸ਼ੇ ਕੀ ਹਕੀਕਤ ਉਸਕੇ ਅਸ਼ਵਾਬ, ਜਿੰਦਗੀ ਕੇ ਮੁਖਤਲਿਫ਼ ਸ਼ੋਬਿਆਂ ਮੌਂ ਉਸਕੀ ਤਬਾਹਿਆਂ ਔਰ ਗੁਸ਼ੇ ਕੋ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨੇ ਕੀ ਮੁਖਤਲਿਫ਼ ਤਦਬੀਰੀਂ ਭੀ ਬਧਾਨ ਕਰ ਦੀ ਗਈ ਹੈਂ। ਜਿਸਦੇ ਵਾਜੇਹ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਗੁਸ਼ਾ ਏਕ ਐਸੀ ਸਿਫਤ ਹੈ ਜੋ ਅਪਨੀ ਜਾਤ ਕੇ ਏਤੇਬਾਰ ਸੇ ਨਾ ਅਚਛੀ ਹੈ ਔਰ ਨਾ ਬੁਰੀ। ਉਸਕੀ ਅਚਛਾਈ ਔਰ ਬੁਰਾਈ ਇਸ ਬਾਤ ਪਰ ਮੁਨਹਸਿਰ (ਨਿਰਭਰ) ਹੈ ਕਿ ਉਸਕਾ ਇਸ਼ਟੇਮਾਲ ਕਿਸ ਪਰ ਔਰ ਕਿਸ ਮਕਸਦ ਕੇ ਲਿਏ ਕਿਧਾ ਜਾ ਰਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਾ ਖੁਲਾਸਾ ਯੇ ਹੈ ਕਿ ਅਗਰ ਇਨਸਾਨ ਉਸਕਾ ਇਸ਼ਟੇਮਾਲ ਅਪਨੀ ਜਾਤ ਔਰ “ਅਨਾ” (ਮੈਂ) ਕੇ ਲਿਏ ਕਰੇ ਤੋ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਯੇ ਕਿ ਗੁਸ਼ਾ ਏਕ ਸੰਗੀਨ ਔਰ ਅਖ਼ਲਾਕੀ ਮਰਜ਼ ਔਰ ਕਈ ਕਬੀਰਾ ਗੁਨਾਹਾਂ ਕਾ ਸਥਾਨ ਹੈ; ਬਲਕੇ ਮੁਫ਼ਿਸ਼ਦੇ ਈਮਾਨ ਭੀ ਹੈ। ਔਰ ਜਿਸ ਕੋ ਗੁਸ਼ੇ ਕਾ ਮਰਜ਼ ਲਗ ਜਾਏ ਤੋ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਯੇ ਕਿ ਉਸਕੇ ਦੀਨੀ ਆਮਾਲ ਹੀ ਤਬਾਹ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੈਂ ਬਲਕੇ ਉਸਕਾ ਈਮਾਨ ਭੀ ਫਾਸਿਦ ਔਰ ਬਿਵਾਦ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ। ਔਰ ਜਬ ਈਮਾਨ ਹੀ ਖ਼ਵਰਾਬ ਹੋ ਜਾਏ, ਤੋ ਫਿਰ ਆਮਾਲ ਕੀ ਕਿਆ ਕ੍ਰਿਮਤ ਲਗੇਗੀ। ਔਰ ਈਮਾਨ ਬਾਕੀ ਭੀ ਰਹਾ ਤੋ ਹੁਕੂਕੁਲ ਝੁਕਾਦ ਮੌਂ ਕੋਤਾਹੀ ਕੀ ਵਜਹ ਸੇ ਉਸਕੀ ਨੇਕਿਆਂ ਕਾ ਅੜ ਵ ਸਵਾਬ ਉਸ ਸ਼ਾਖਸ ਕੋ ਦੇ ਦਿਧਾ ਜਾਏਗਾ ਜਿਸ ਪਰ ਦੁਨਿਆ ਮੌਂ ਗੁਸ਼ੇ ਕੀ ਵਜਹ ਸੇ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਕੀ ਗਈ ਥੀ।

ਅਲਵਤਾ ਅਗਰ ਗੁਸ਼ੇ ਕਾ ਇਸ਼ਟੇਮਾਲ ਬਰਮਹਲ (ਸਹੀ ਜਗਹ) ਕਿਧਾ ਜਾਏ ਤੋ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਯੇ ਕਿ ਯਹੀ ਗੁਸ਼ਾ ਇਨਸਾਨ ਕੀ ਜਾਨ ਵ ਮਾਲ ਕੀ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਕਾ ਜ਼ਰੀਯਾ ਬਨਤਾ ਹੈ ਔਰ ਜਾਨੀ ਵ ਮਾਲੀ ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ ਕੋ ਜ਼ੇਰ ਕਿਧਾ ਜਾ ਸਕਤਾ ਹੈ। ਬਲਕੇ ਅਹਲੇ ਈਮਾਨ ਕੇ ਹਕੀਕੀ ਦੁਸ਼ਮਨ ਨਫਸ ਵ ਸ਼ੈਤਾਨ ਕਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਕੇ ਝੁਕਾਦਾਤ ਮੌਂ ਬਹੁਤ ਊਂਚਾ ਦਰਜਾ ਜਿਸ ਕੋ “ਏਹਸਾਨ ਕਾ ਕਰਜ਼ਾ” ਕਹਾ ਜਾਤਾ ਹੈ ਕੋ ਭੀ ਹਾਸਿਲ ਕਿਧਾ ਜਾ ਸਕਤਾ ਹੈ। ਅਖੀਰ ਮੌਂ ਹਮ ਦੁਆ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਕੇ ਏ ਅਲਲਾਹ ! ਗੁਸ਼ੇ ਕੀ ਹਲਾਕਤਾਂ ਸੇ ਹਮਾਰੀ ਔਰ ਪੂਰੀ ਉਮਮਤੇ ਮੁਸਲਿਮਾ ਕੀ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਫਰਮਾ। ਗੁਸ਼ੇ ਕੀ ਵਜਹ ਸੇ ਲੋਗਾਂ ਕੇ ਜੋ ਹੁਕੂਕ ਪਾਮਾਲ ਹੁਏ ਮਸਲਨ ਹਮਨੇ ਕਿਸੀ ਪਰ ਬੇ ਜਾ ਗੁਸ਼ਾ ਕਿਧਾ, ਕਿਸੀ ਕੀ ਗਾਲੀ ਦੀ ਯਾ ਬੁਰਾ ਭਲਾ

ڳوڻي گوسا؟ ڳوڻ

کہا، یا کیسی کے جانی و مالی ہوکوک ہم سے پامال ہوئے تو ہمسکو ہمسکے لیے دنیا اور آسخیرت کا جھیڑا بننا، ہر جالیم کو جعلم سے روک دے اور مظلومین کی مدد فرمائے । (آسمان)

اللّٰهُمَّ أَنْجِبْنَا مِنْ حَاجَةِ الْأَعْذَى إِنَّكَ أَنْتَ الْمُغْنِي
إِنَّكَ أَنْتَ أَنْجَانَا مِنْ كُلِّ شَرٍّ إِنَّكَ أَنْتَ أَنْجَانَا مِنْ كُلِّ شَرٍّ
اللّٰهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ مُغْنِيَةَ الْأَعْذَى إِنَّكَ أَنْتَ أَنْجَانَا مِنْ كُلِّ شَرٍّ
اللّٰهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ مُغْنِيَةَ الْأَعْذَى إِنَّكَ أَنْتَ أَنْجَانَا مِنْ كُلِّ شَرٍّ

تَمَّ بِعَوْنَى اللَّهُ الْعَظِيمُ وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ الْكَرِيمِ

تمم بیون اللہ العظیم وصلی اللہ علی النبی الکریم

گوسا چوڈ دیجی�، جیندگی کا لٹکھ ٹھاکیا ! بے شumar
آفتوں سے بچنے کے لیے اک چوتا سا تجربا ہی سہی ।

गुस्सा?

एक जाए़ा

मुझे गुस्सा कहाँ कहाँ आता है ?